

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Факультет обліку і аудиту

Кафедра обліку в державному секторі економіки та сфері послуг

СТОРОЖЕНКО Марія Миколаївна

**Інформаційні технології обліку і контролю наявності та
використання запасів у бюджетних установах /
Information technologies of accounting and control of the
Public Sector Entities' stocks availability and using**

спеціальність: 8.03050901 – Облік і аудит
магістерська програма – Інформаційні технології обліку та контролю в
державному секторі

Магістерська робота

Виконала студентка групи
ІТОДСм-21
М.М. Стороженко

Науковий керівник:
к.е.н., доцент В. М. Рожелюк

Магістерську роботу допущено до
захисту
“ ___ ” _____ 2017 р.

Завідувач кафедри

Тернопіль – 2017

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ НАЯВНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗАПАСІВ У БЮДЖЕТНІЙ УСТАНОВІ.....	6
1.1. Економічна суть та нормативно – правова база запасів бюджетної установи.....	6
1.2. Класифікація та оцінка запасів бюджетної установи.....	12
1.3. Організаційно – економічна характеристика установи.....	18
Висновки до розділу I	27
Розділ II. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ОБЛІКУ КОНТРОЛЮ НАЯВНОСТІ І ВИКОРИСТАННЯ ЗАПАСІВ.....	28
2.1. Організація обліку запасів в бюджетній установі в умовах АРМ бухгалтера.....	28
2.2. Аналітичний облік запасів в бюджетній установі	38
2.3. Синтетичний облік постачання і використання запасів.....	46
2.4. Шляхи вдосконалення обліку запасів бюджетних установ з використанням інформаційними технологій.....	59
Висновки до розділу II.....	67
Розділ III. ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ НАЯВНОСТІ І ВИКОРИСТАННЯ ЗАПАСІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ	69
3.1. Аналіз наявності та ефективності використання запасів.....	69
3.2. Особливості контролю наявності і використання запасів бюджетної установи в умовах використання новітніх інформаційних технологій.....	81
Висновки до розділу III	90
Висновки та пропозиції.....	92
Список використаних джерел.....	96
Додатки.....	107

ВСТУП

Актуальність теми. Складовою стабільної роботи бюджетної установи є оптимальна наявність і обіг запасів. Запаси практично завжди є в тому чи іншому вигляді на будь якій бюджетній установі. Правильне документальне оформлення і відображення операцій із запасами у обліку - запорука успішної роботи бюджетної установи в цілому.

Проблема автоматизації обліку запасів є досить актуальною в зв'язку з необхідністю отримання швидкої та достовірної інформації. Відображення запасів в обліку на даний час не задовольняє інформацією управлінський персонал.

Велике значення набуває застосування інформаційних технологій, що забезпечує якісне відображення облікових даних і зводить обліковий процес до міжнародних стандартів. Тому, необхідно вирішити питання пристосування сучасних систем, які функціонують в обліку запасів до вимог оперативності та достовірності надання інформації.

Значна кількість бюджетних організацій використовують ручну форму ведення обліку запасів, хоча автоматизована робота суб'єктів державного сектору сприяє чіткому та злагодженому веденню обліку. Навіть часткова автоматизація не забезпечує відображення операцій синхронізовано в одній базі дані, що супроводжувалось б використанням всієї інформації та всіх факторів що здійснюють вплив на ситуацію.

Впровадження інформаційних систем нового покоління є найбільш перспективним напрямом застосування обчислюваної техніки в умовах інформаційних технологій. Значна увага має приділятися на розподільну обробку даних на основі обчислювальних мереж, автоматизованих робочих місць, експертних систем підтримки прийняття рішень.

Постає питання про необхідність введення в бюджетній установі автоматизованого робочого місця (АРМ). Автоматизовані робочі місця з'єднуються між собою через комп'ютерні мережі, засоби телекомунікації,

Интернет. Не тільки бухгалтери, а й керівники організацій, інвестори, кредитори, податкова адміністрація, робітники бюджетних установ, покупці є користувачами автоматизованої системи обліку.

Найбільш популярними продуктами з автоматизації обліку є «Парус», «Акцент», « 1С: Бухгалтерія для бюджетних установ» за допомогою яких можна налагодити роботу бухгалтера та вирішити проблеми обліку запасів.

Проблемами становлення та розвитку автоматизованої системи обліку запасів в бюджетних установах займалися: Ф. Бутинець, М. Лучко, Л.Терещенко, С.Свірко, Н.Хорунжак, В. Рожелюк, С. Сисюк та інші. Однак, на сьогодні багато питань з організації обліку і контролю запасів бюджетних установ в умовах використання новітніх інформаційних технологій вимагає детального вивчення і вдосконалення.

Метою наукового дослідження, виходячи з актуальності його теми, виступає оцінка стану проведення обліку та контролю запасів в бюджетних установах в умовах автоматизації системи управління.

Об'єктом дослідження виступає діюча практика обліку і контролю наявності і використання запасів державної установи Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.

Предметом дослідження є теоретичні засади інформаційних технологій обліку і контролю наявності та використання запасів в бюджетній установі.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- розглянути економічну суть запасів бюджетних установ та їх оцінку;
- дослідити організацію обліку запасів у бюджетних установах в умовах АРМ бухгалтера;
- дослідити аналітичний та синтетичний облік запасів в бюджетних установах;
- здійснити аналіз наявності та ефективності використання запасів;

- розглянути особливості проведення контролю в бюджетних установах на основі використання новітніх інформаційних технологій.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є: нормативно-правові акти які регулюють порядок обліку запасів установ державного сектору економіки, праці вітчизняних і зарубіжних вчених, матеріали науково-практичних конференцій, статистичні довідники, періодичні видання з теорії та практики обліку і контролю бюджетних установ, первинні документи.

Методи дослідження. Для забезпечення досягнення поставленої мети в магістерській роботі використовують такі методи: узагальнення, співставлення, документація, вибірка, зустрічної звірки, економічного аналізу, аналітичного групування, порівняння.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Новизна проведеного дослідження полягає у систематизації поглядів вчених щодо сутності, класифікації та оцінки запасів навчальних закладів і вирішенні завдань, поставлених перед бухгалтерським обліком та контролем запасів у навчальних закладах. Внесені автором пропозиції щодо їх вдосконалення при проведенні досліджень мають теоретичний характер і можуть бути використаними як у роботі дослідної установи так і в інших державних установах.

Інформація про апробацію результатів роботи та публікації. Основні результати дослідження апробовані у вигляді публікації на тему «Особливості оцінки запасів у відповідності до НП(с)БОДС 123 «Запаси» у збірнику тез студентів кафедри обліку в державному секторі економіки та сфері полуг.

Обсяг і структура дипломної роботи. Магістерська робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел, додатків. Магістерська робота виконана на 107 сторінках (без додатків), з використанням 114 літературних джерел, містить 23 таблиць, 37 рисунків, 6 додатків.

РОЗДІЛ I

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ТА КОНТРОЛЮ НАЯВНОСТІ ТА ВИКОРИСТАННЯ ЗАПАСІВ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

1.1. Економічна суть та нормативно-правова база запасів бюджетних установ

У процесі діяльності університету важливе місце займають матеріальні цінності, які забезпечують його функціонування та розвиток і є найбільш цінною частиною активів. Від методичних аспектів обліку матеріальних цінностей залежить формування витрат установи, а також система відображення в звітності.

Запаси - це різноманітність матеріальних елементів, які мають очікуваний термін використання (один рік) [21].

В зіставленні з виробничою сферою, де запаси переносять свою вартість на собівартість готової продукції, у бюджетних установах вона включається до фактичних видатків.

У вітчизняній літературі термін «запаси» появився із затвердженням Положень (стандартів) бухгалтерського обліку. До запровадження стандартів термінологія мала різну назву, а саме матеріальні запаси, матеріальні активи, матеріальні цінності [44], матеріальні ресурси, предмети праці.

При формулюванні поняття матеріальних активів деякі автори використовують термін «цінності». Однак це поняття є якісним показником, що характеризує запаси як економічні елементи, що можуть принести власнику економічні вигоди та бути вигідними [16].

Поняття «запаси» висвітлено в багатьох літературних джерелах (табл. 1.1).

Таблиця 1.1.

Визначення сутності запасів у працях вчених

№	Автор	Визначення
1	Атамас П.Й.	Під матеріальними запасами бюджетних установ розуміють різноманітні речові елементи, що використовуються у процесі господарської діяльності як предмети праці.
2	Сопко В. В.	Запаси - це сукупність матеріальних благ, вироблених невідомо для чого й кого, які навряд чи колись взагалі будуть використані за призначенням.
3	Чаюн І.Ю., Бондар І.Ю.	Запаси - матеріальні ресурси необхідні для забезпечення розширеного відтворення, обслуговування сфери нематеріального виробництва та задоволення потреб населення, які зберігаються на складах або в інших місцях з метою їх наступного використання.
4	Джоган Р.Т.	Запаси — комплексна категорія, певна частина об'єктів якої з очікуваним терміном використання, що становить один рік, забезпечує функціонування зазначених суб'єктів господарювання протягом року, а решта виступає результатом специфічних для бюджетних установ видів діяльності
5	Михайлов М.Г.	До запасів бюджетних установ відносять оборотні матеріальні активи, що належать установі і забезпечують її функціонування, витрачання яких планується здійснити на протязі року.

Примітка. Сформовано на основі вибірки з наукових джерел [7;26;60;103]

В межах реформування бухгалтерського обліку в державних установах запроваджено Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси» (далі - НП(С)БО 123) та «Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектору», в яких розкрито сутність запасів, їх офіційне тлумачення, оцінка та застосування в установах державного сектору.

Згідно НП(С)БО 123, запаси - це активи, що:

- зберігаються для передачі, продажу, безоплатної передачі при звичайній господарській діяльності;
- утримуються для споживання в наступних періодах суб'єкта державного сектору при звичай господарській діяльності;
- зберігаються у формі допоміжних матеріалів чи сировини для досягнення цілей чи забезпечення чітких потреб суб'єкта державного сектору [59].

Запровадження нового Положення стало основою до вживання бюджетною установою нових термінів і понять (рис.1.1).

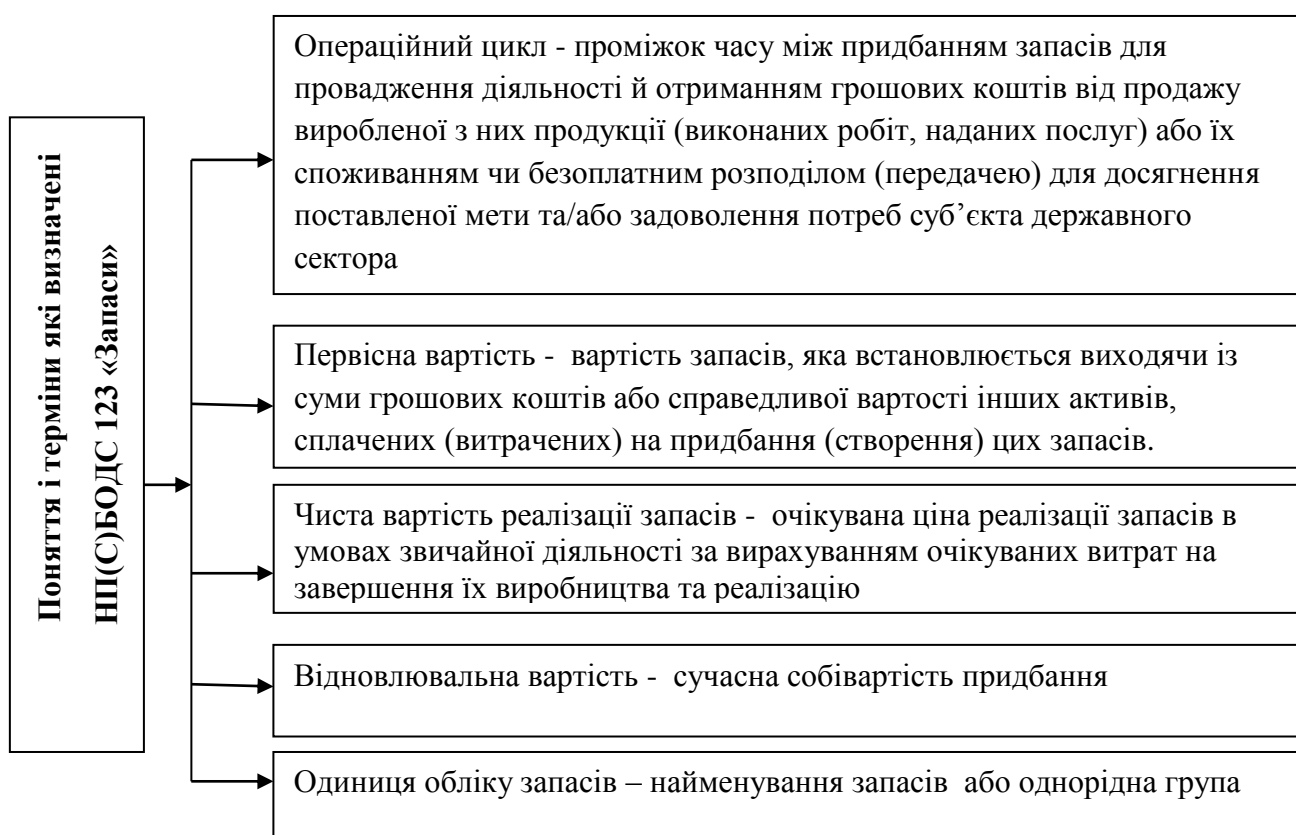

Рис.1.1. Поняття і терміни які визначені НП(С)БОДС 123 «Запаси»

Примітка. Сформовано на основі чинного законодавства.

Що стосується визнання матеріальних цінностей активом, то необхідно дотримуватись таких умов: запаси достовірно визначаються, якщо в майбутньому можливо отримати економічні вигоди; існує потенціал корисності.

Якщо дані умови не дотримуються, то матеріальні цінності обліковуються на позабалансових рахунках.

Визначенням строку корисної експлуатації займається головний орган виконавчої влади за відомчою підпорядкованістю, але якщо такі документи відсутні, то установою самостійно в момент придбання [60]. Приймання запасів можливе при наявності комісії, до складу якої належать працівники бухгалтерії. Щоб зазначити назву, кількість і вартість запасів комісія складає акт. Дані акта відображаються в бухгалтерському обліку.

Бухгалтерський облік матеріальних цінностей в ТНПУ ім. В. Гнатюка підлягає законодавчому регулюванню. Система нормативного регулювання обліку запасів бюджетних установ представлена п'ятьма рівнями [65](рис. 1.2).

Рис.1.2. Рівні нормативного регулювання бухгалтерського обліку запасів у бюджетних установах

Структуру органів що видають законодавчі акти і регламентують діяльність ТНПУ ім. В. Гнатюка, схематично зображено на рис. 1.3.

Рис . 1.3. Структура законотворчих органів України, що регламентують діяльність ТНПУ ім. В. Гнатюка.

Примітка. Сформовано на основі даних [65].

Першочергові вимоги до обліку в ТНПУ ім. В. Гнатюка, в тому числі і до обліку матеріальних цінностей, зазначені в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». У даному Законі ведення обліку запасів і складання звітності встановлюється Державним казначейством України (далі ДКУ). ДКУ забезпечує реалізацію бюджету, утворює принципи та порядок складання звітності, готує нормативні документи, втілює в життя методологічне регулювання обліку в бюджетних установах.

Що стосується міжнародної практики, то облік запасів регулюється стандартом МСБОДС 12 «Запаси», де розкрито суть запасів їх оцінку, сферу застосування.

Основні законодавчо-нормативними актами, які регулюють облік запасів у ТНПУ ім. В. Гнатюка наведені в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2.

Нормативне забезпечення обліку запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка

№	Назва	Характеристика
1	Закон України „ Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07. 1999 р. № 996-XIV.	Передбачає єдині засади організації обліку і звітності для всіх підприємств, установ і організацій, що є юридичними особами за законами України
2	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси» : наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 року № 1202	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття відповідної інформації у фінансовій звітності.
3	Методичні рекомендації по бухгалтерському обліку запасів суб'єктів державного сектору : наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2015 року № 11.	Застосовуються суб'єктами державного сектору для відображення у бухгалтерському обліку інформації про запаси, визнані відповідно до НП(С)БО 123
4	План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ: наказ Міністерства фінансів України від 26.06.2013 № 611	Розроблений на підставі міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та призначений для відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій установ
5	Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій бюджетних установ, затвердженого наказом МФУ від 26.06.2013 р № 611	Відображає в бухгалтерському обліку операцій з надходження, руху та вибуття запасів

Примітка. Сформовано на основі даних [36;21;64;73;92]

Слід зазначити, що відповідна законодавча база та узгодженні дії усіх суб'єктів нормативного регулювання є гарантією чіткої організації обліку та контролю запасів у ТНПУ ім. В. Гнатюка, що в свою чергу забезпечить цільове використання державних коштів.

1.2. Класифікація та оцінка запасів бюджетних установ

Склад запасів університету доволі великий і різноманітний, тому для правильного ведення обліку досить важливим є науково обґрунтована їх класифікація (табл.1.3).

Таблиця 1.3.

Класифікація матеріальних цінностей бюджетних установ

1	Виробничі запаси	<ul style="list-style-type: none"> - Сировина і матеріали - Будівельні матеріали - Обладнання, конструкції та деталі до встановлення - Спецобладнання для науково-дослідних робіт за господарськими договорами - Інші виробничі запаси
2	Тварини на вирощуванні та відгодівлі	<ul style="list-style-type: none"> - Молодняк тварин на вирощуванні - Тварини на відгодівлі - Птиця - Звірі - Кролі - Сім'ї бджіл - Доросла худоба, вибракувана з основного стада - Худоба, прийнята від населення для реалізації
3	Малоцінні та швидкозношувані предмети	<ul style="list-style-type: none"> - Малоцінні та швидкозношувані предмети, що перебувають на складі та в експлуатації - Малоцінні та швидкозношувані предмети спеціального призначення
4	Матеріали і продукти харчування	<ul style="list-style-type: none"> - Паливо - Матеріали для учбових, наукових та інших цілей - Запасні частини до машин і обладнання - Продукти харчування - Медикаменти і перев'язувальні засоби - Господарські матеріали і канцелярське приладдя - Тара - Матеріали в дорозі
5	Готова продукція	<ul style="list-style-type: none"> - Готові вироби, виготовлені у виробничих (навчальних) майстернях - Готова друкована продукція
6	Продукція сільськогосподарського виробництва	<ul style="list-style-type: none"> - Продукція підсобних (навчальних) сільських господарств

Примітка. Сформовано на основі даних [26]

Щоб відобразити усі запаси використовують більш розгорнуте їх групування в розрізі найменувань, сортів, підгруп, яким привласнюють певний номенклатурний номер. Він характеризує числовий код обліку, який належить до певної групи предметів однієї вартості, якості, назви [20].

Номенклатурний номер містить в собі сім знаків: перші три з них характеризують субрахунок, четвертий – підгрупу, три останні – порядковий номер об'єкта у підгрупі.

У систематизованому переліку запасів установи фіксується номенклатурний номер. Крім номера, в ціннику відображаються:

- ціна що обліковується;
- розмір;
- найменування;
- сорт.

Розмір норми запасів залежить від умов зберігання, обсягів споживання та технічного забезпечення.

Надходження запасів до ТНПУ ім. В.Гнатюка може бути :

- від постачальників;
- від підзвітних осіб;
- від списання непридатних основних засобів ;
- від благодійних установ;
- безоплатно від спонсорів або від інших бюджетних установ;
- як надлишки що виникли при інвентаризації [6].

У бухгалтерському обліку ТНПУ ім. В.Гнатюка запаси, у т.ч. отримані та передані безоплатно у встановленому чинним законодавством порядку, оцінюються за балансовою вартістю, яка поділяється на:

- первісну вартість – це вартість за якою придбали матеріали;
- справедливу вартість - вартість матеріалів які отримані безоплатно;
- собівартість придбання [31].

Однією з особливостей у Стандарті є розширення умови оцінки за первісною вартістю. В залежності від того, за якими способами отримано запаси, передбачена їх оцінка відповідно до НП(С)БОДС 123[32] (табл.1.4.).

Таблиця 1.4.

Оцінка запасів відповідно до НП(С)БОДС 123 «Запаси»

№	Спосіб отримання запасів	Оцінка запасів
1.	При придбанні	Первісна вартість запасів включає витрати на придбання, обмін, витрати на переробку та інші витрати, що виникли під час доставки запасів до місця зберігання (використання), і доведення їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях
2.	При виготовленні	Первісною вартістю є виробнича собівартість
3.	При отриманні безоплатно від фізичних та юридичних осіб	Первісною є справедлива вартість на дату отримання з урахуванням витрат, передбачених НП(С)БОДС 123
4.	При отриманні від суб'єктів бухгалтерського обліку в державному секторі	Первісна вартість дорівнює балансовій вартості запасів установи, що їх передала, з урахуванням витрат, передбачених НП(С) БОДС 123
5.	При створенні та випуску запасів, на які держава має виключне право, зокрема поштові марки, бланки цінних паперів	Первісна вартість (вартість їх виготовлення, друкування)
6.	При утриманні з метою безоплатного розподілу, передачі, а також ті, щодо яких не існує активного ринку	Найменша з двох оцінок: первісна вартість або відновлювальна вартість
7.	При отриманні в результаті обміну	Первісна вартість дорівнює балансовій вартості переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів суттєво відрізняється від їх справедливої вартості, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість на дату оприбуткування

Примітка. Сформовано на основі НП(С)БОДС 123

Відбулись значні зміни у складі витрат, що включає в себе первісна вартість при придбанні матеріалів. Такі фактичні витрати формують собівартість запасів:

- кошти, що за договором сплачуються продавцеві (постачальнику);

- суми податку, що стягує митниця при здійсненні перевезень через митний кордон ;
- витрати на заготівлю матеріальних цінностей та їх транспортування;
- суми податків, які є непрямими у зв'язку з придбанням матеріальних цінностей, що не компенсуються;
- інші витрати, які зв'язані з придбанням запасів.

У початкову вартість матеріалів не входять такі витрати: що більші за норму витрат, витрати що потрібні для зберігання, фінансові витрати, витрати на збут та загальногосподарські витрати які не пов'язані з придбання матеріалів.

Особливого контролю потребують транспортно-заготівельні витрати, що входять до первісної вартості. Їх варто відносити до певних груп, видів матеріалів, якщо ж ці витрати можна достовірно визначити, то вони відносяться до придбаних запасів [89].

Важливо зазначати, що купівля матеріальних цінностей за валюту інших країн оцінюється із використанням валютного курсу у валюті звітності на дату здійснення операції.

Згідно НП(С)БО 123 оцінка матеріалів на дату балансу відображається за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації [64].

При зниженню ціни матеріалів, їхнього псування або втрати вигоди, оцінка проводиться за чистою вартістю реалізації. При перевищенні суми купівельної вартості над чистою вартістю реалізації, різниця списується на витрати звітного періоду. Дохід визначається, якщо вартість реалізації матеріалів, які були уцінені збільшується на суму не більшу аніж за попереднім замовленням.

Оцінка вибуття запасів здійснюється за допомогою таких методів:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;
- собівартості перших за часом надходження запасів.

Їх сутність розкрита на рис 1.4.

Рис.1.4. Характеристика методів оцінки вибуття запасів

Примітка. Сформовано на основі даних [70]

Із описаних методів університет для усіх одиниць обліку може використовувати тільки один метод. Він повинен зазначатись в документі про облікову політику. В ТНПУ ім. В. Гнатюка використовує метод ідентифікованої собівартості, який має власні переваги і недоліки (табл.1.5.).

Таблица 1.5.

Переваги і недоліки методу ідентифікованої собівартості

Метод ідентифікованої собівартості	
Переваги	Недоліки
<ul style="list-style-type: none"> - метод ідентифікованої собівартості є незамінним, якщо в установі використовуються запаси великої вартості або такі, що не можуть бути взаємозамінні; - позитивною характеристикою методу ідентифікованої собівартості є той факт, що це єдиний спосіб при якому суміщаються фізичні і вартісні обороти запасів. 	<ul style="list-style-type: none"> - даний метод недоцільно використовувати при наявності в установі великої кількості запасів та значній різноманітності їх номенклатури; - небажаною рисою цього методу є складність і непрактичність відслідковувати придбання і використання конкретних одиниць кожного найменування запасів.

Примітка. Сформовано на основі даних [70]

Що стосується переоцінки, за допомогою якої визначається точна вартість матеріальних цінностей, то вона може здійснюватись в двох випадках:

- відповідно до законодавства;
- відповідно до рішення керуючого установою, якщо матеріали втратили свою цінність (морально застаріли), або якщо вартість запасів що придбані пізніше відрізняється від первісної.

Переоцінку здійснюють при наявності наказу керівника установи про комісію, що включає в себе : голову комісії , головного бухгалтера, особу яка несе матеріальну відповідальність за збереження запасів, інші особи [26].

Всі члени комісії здійснюють переоцінку та встановлюють нову вартість запасів за кожним окремим їх видом і одиницею у відповідності із ціною.

Щоб визначити нову ціну комісія розглядає :

- накладну на аналогічні запаси;
- прайс – лист постачальника що випускає аналогічну продукцію;
- ціни в торгівельних мережах.

Завершальним етапом проведення переоцінки є складання акта керівником установи, в якому зазначається назва запасів, їх вартість, найменування та нова ціна за одиницю після переоцінювання.

Для забезпечення точної організації обліку та контроль запасів в умовах автоматизації, їх економічного та раціонального споживання, варто дотримуватись таких завдань:

- виконувати інспектування за зберіганням матеріальних цінностей і їх динамікою на складах чи місцях зберігання;
- всі операції які відбуваються в установі, що пов'язані з рухом матеріальних цінностей, необхідно правильно і своєчасно оформляти на електронних носіях;
- необхідно проводити контроль за раціональним використанням запасів та дотримання норми їх витрачання;

- з ціллю мобілізації внутрішніх фінансових ресурсів необхідно проводити контроль щодо запасів які не використались, які є в надлишку;
- подання інформації про матеріали, яка є повна та об'єктивна, підготовлена та подана своєчасно керівництву;
- подання звітів вищим організаціям про використання запасів для ефективного управління установою та прийняття раціональних рішень [6].

Першорядна задача автоматизації - це покращення ефективності діяльності університету за рахунок отримання якісних та своєчасних даних, що є основою для прийняття управлінських рішень .

1.3. Організаційно – економічна характеристика установи.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка (далі ТНПУ ім. В. Гнатюка) – один із провідних закладів України, який здійснює педагогічну підготовку студентів . Можна з впевненістю сказати, що він є перспективним навчальним закладом.

Університет пройшов суттєво довгий і складний курс свого розвитку . Змінювались керівники, відкривались нові факультети, розширювався штат працівників і збільшувалась кількість студентів. На даний час ректором ТНПУ ім. Гнатюка є Кравець Володимир Петрович.

Основною метою діяльності університету є - задоволення освітніх потреб особи, держави і суспільства. Ця мета реалізується на засадах університетської демократії, автономії, відповідальності. Необхідно розуміти, що освіта є основою розвитку кожного члена суспільства, держави. Здобуваючи освіту зміцнюється конкурентоспроможність держави, поліпшується добробут людей.

Раціональне використання коштів які надходять з бюджету є основою фінансової стабільності університету. Необхідно вибрати правильну стратегію, адже навіть з мінімальним фінансуванням можна досягти успіху.

У складі університету 9 факультетів, 1 інститут, центри довузівської та післядипломної освіти. На 39 кафедрах працюють 533 викладачі, з них 1 академік АПН України, 7 академіків галузевих академій, 53 доктори наук, професори, 352 кандидати наук, доценти (рис. 1.5).

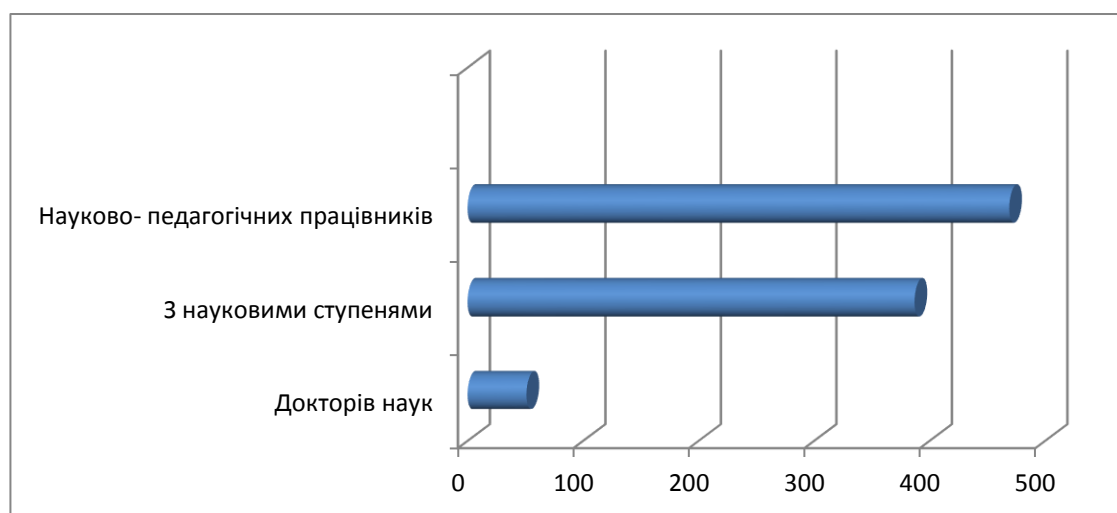

Рис. 1.5. Кількість працівників навчального закладу

В університеті кількість працівників на початок навчального року становила більше тисячу осіб. Кількість студентів що навчаються в університеті наведено в таблиці 1.6.

Таблиця 1.6.

Чисельність студентів ТНПУ ім. В. Гнатюка

Кількість студентів/ок за денною формою навчання:	<i>Жінки</i> (осіб)	<i>Чоловіки</i> (осіб)
- за ОКР "бакалавр"	2861	1078
- за ОКР "спеціаліст"	330	170
- за ОКР "магістр"	110	76
Загалом	3301 (71,4%)	1324 (28,6%)
Кількість студентів/ок за заочною формою навчання:	836 (84,5%)	153 (15,5%)

Примітка. Сформовано на основі Звіту ректора ТНПУ ім. В. Гнатюка

У користуванні студентів просторі читальні зали з усіма необхідними підручниками, віртуальна бібліотека наукової та навчальної літератури. Також студентам представлено п'ять гуртожитків з прийнятними умовами проживання, інтернет –кафе, шість спортзалів, санаторій –профілакторій.

Обладнані аудиторії за сучасними стандартами, приміщення лабораторій з наочним приладдям, а також максимальне комп'ютерне забезпечення слугують невід'ємною причиною успіху.

Навчальний заклад проводить свою діяльність згідно Статуту (Додаток А) та законодавства України, має свій паспорт (Додаток Б).

Університет має право:

- здійснювати видавництво наукової літератури, впроваджувати власні розробки наукової діяльності;
- розвивати власну соціальну базу;
- проводити спільну діяльність з іншими підприємствами та організаціями (в тому числі з міжнародними);
- отримувати пільги та права які передбачені для установ відповідного рівня;
- отримувати грошову допомогу з державного бюджету для придбання комп'ютерних програм, навчального обладнання;
- розпоряджатись коштами які надійшли від надання послуг;
- визначати за якою формою буде проводитись навчання;
- обирати типи програм підготовки бакалаврів і магістрів;
- формувати власний штатний розпис;
- здійснювати рейтингове оцінювання досягнень учасників освітнього процесу;
- засновувати навчальні та наукові установи.

Пріоритетними завданнями університету є :

- забезпечення високих етичних норм між студентами та викладачами, формування творчої, зрілої особистості;

- проведення підготовки студентів до їх професійної діяльності, забезпечення знань у певній галузі;
- надання інформації студентам про потребу в кадрах на ринку праці;
- написання наукових робіт та проведення досліджень як основи підготовки майбутніх фахівців;
- здійснення освітньої діяльності (навчальна, виховна, наукова);
- підвищення кваліфікації кадрів, стажування в зарубіжних країнах;
- проведення модернізації та перебудови навчального закладу;
- розвиток студентського самоврядування та покращення умов для студентів;
- інформатизація начального процесу, впровадження новітніх інформаційних технологій.

В університеті є 9 факультетів, їх перелік факультетів наведений на рис. 1.6.

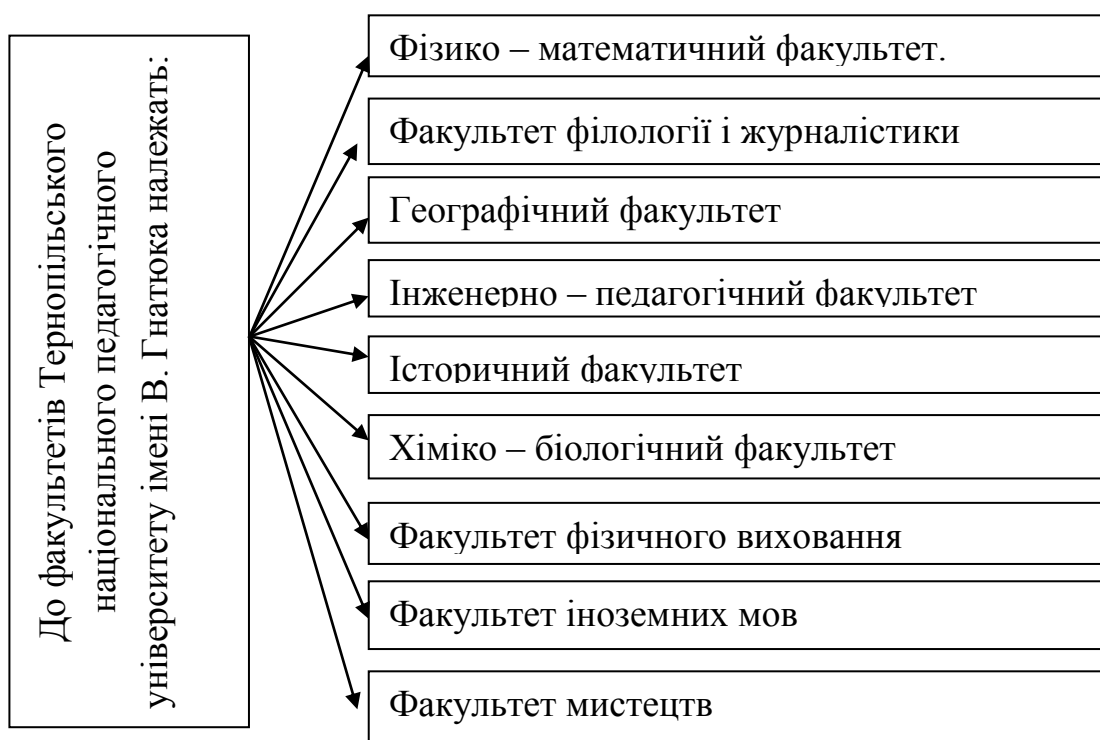

Рис. 1.6. Перелік факультетів ТНПУ ім. В. Гнатюка.

Основними підрозділами в ТНПУ ім. В. Гнатюка є навчально-методичний відділ, аспірантура, докторантура, відділ міжнародних зв'язків, відділ у справах молоді, відділ комп'ютеризації, центр моніторингу забезпечення якості освіти.

Структура ТНПУ ім. В. Гнатюка наведена на рисунку 1.7.

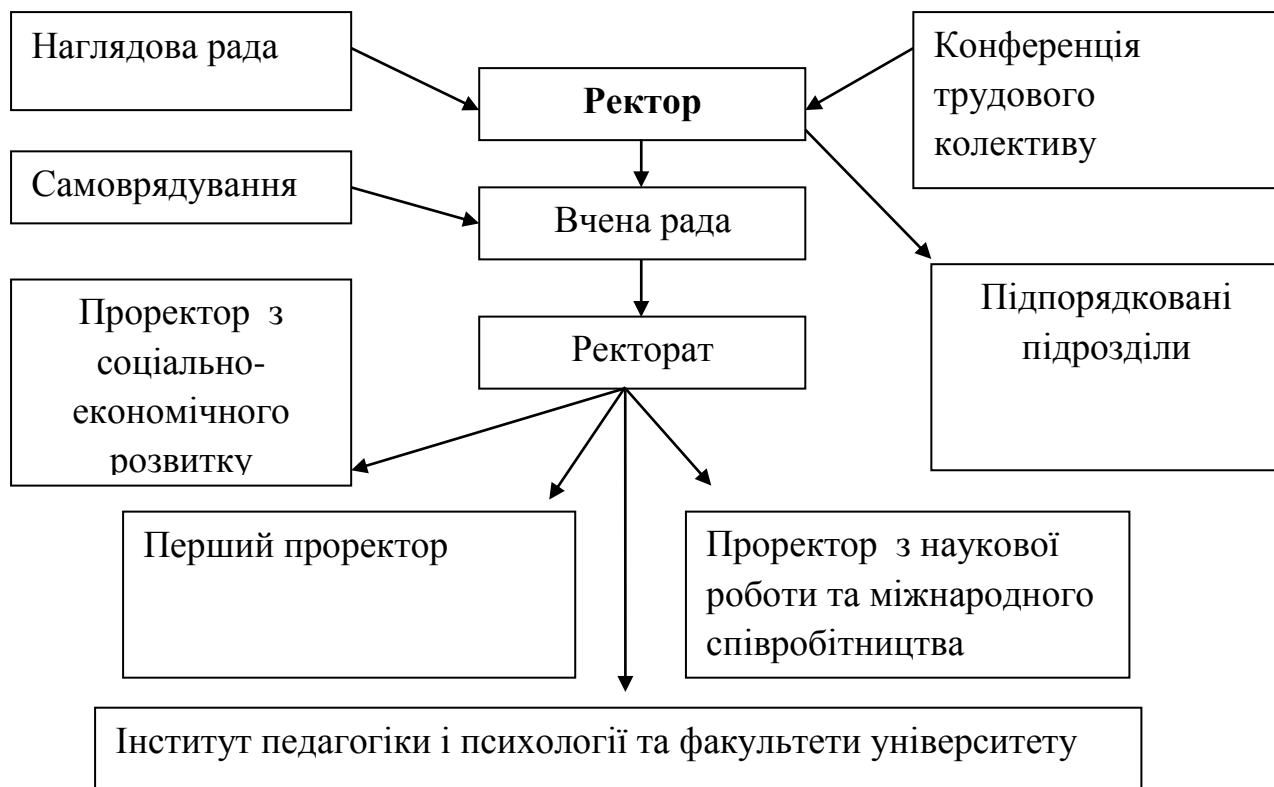

Рис. 1.7. Структура Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка

Як бачимо на рисунку 1.7., у ТНПУ функціонує наглядова рада. Основна мета якої – нагляд за управлінням майном навчального закладу, додержання мети його створення. Наглядова рада залучає фінансові ресурси і здійснює контроль за їх використанням. Але безпосереднє управління здійснює ректор. До його повноважень входить організація роботи учбового закладу, вирішення питань господарської та фінансової діяльності університету, забезпечення виконання кошторису, контроль за дотриманням штатної дисципліни та якістю роботи працівників.

Головним органом що підпорядковується ректору є вчена рада, яка визначає перспективні напрями діяльності університету і визначає його стратегію.

Також вчена рада виконує такі завдання :

- ухвалює фінансовий план учбового закладу;
- обирає деканів, завідувачів кафедр;

- визначає строки навчання, приймає рішення з питань організації навчання;
- затверджує навчальні та освітні плани.

В університеті на високому рівні розвивається наукова та інноваційна діяльність, що забезпечує удосконалення навчального процесу, підготовку студентів в інформаційному середовищі. З цією метою передбачаються такі заходи:

- безперервний розвиток інформаційної системи навчального закладу, впровадження нових носіїв інформації, програмного забезпечення, комп'ютерних систем;
- впровадження інтерактивних електронних систем, підручників, створення електронних навчально - методичних комплексів;
- видання електронних засобів навчального призначення та забезпечення інститутів та факультетів;
- створення системи інформаційного забезпечення у сфері управління навчальними закладами;
- програмно – технічне забезпечення центру дистанційного навчання;
- розробка й упровадження інноваційних діагностичних технологій;
- запровадження систем які здійснюють контроль знань а також проводять тестування навчальної діяльності студентів;
- підвищення надійності збереження інформації;
- створення єдиної бази даних навчальної, методичної та наукової інформації факультетів та кафедр;
- забезпечення доступу до віддалених світових та вітчизняних ресурсів через створення фонду електронних видань.

Ведення бухгалтерського обліку в університеті перебуває в підпорядкуванні головного бухгалтера.

Головний бухгалтер ТНПУ м. В. Гнатюка повинен виконувати значну кількість функцій. Основні наведені на рисунку 1.8.

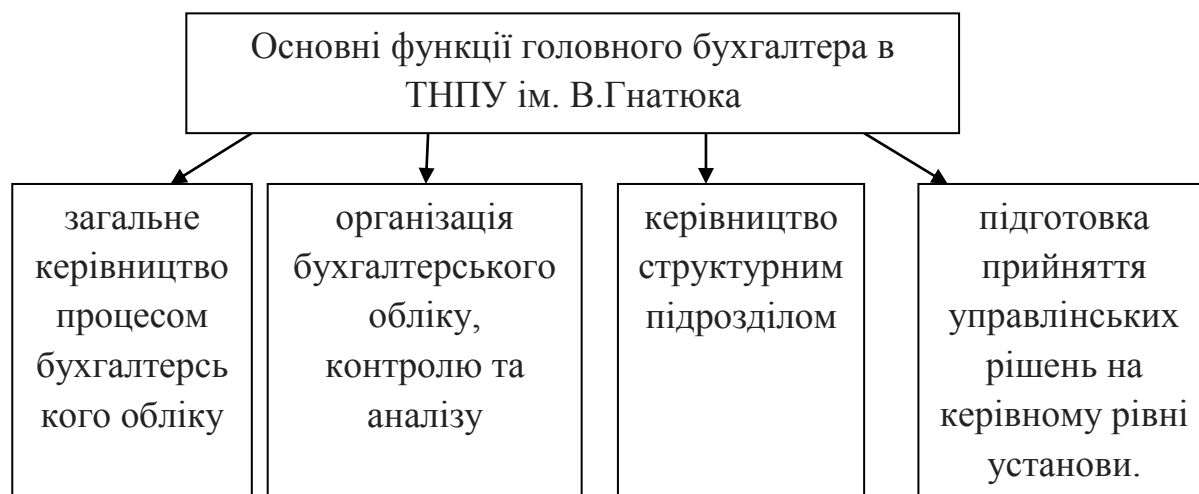

Рис. 1.8. Основні функції бухгалтера в ТНПУ ім. В. Гнатюка

Бухгалтерія функціонує керуючись нормативними документами. До їхнього складу входить: Положення про бухгалтерію, посадові інструкції, програми управління, графіки.

В університеті розроблена посадова інструкція, де визначено функції, обов'язки, права, взаємовідносини і відповідальність працівника з рештою співробітників установи.

Бухгалтерія ТНПУ ім. В.Гнатюка використовує загальний план рахунків бухгалтерського обліку. Враховуючи специфіку діяльності установи та для полегшення роботи бухгалтерів до основного плану рахунків було внесено додаткові субрахунки першого і другого порядків. План рахунків яким користується дана установа наведений у Додатку В.

Організація та методика ведення бухгалтерського обліку в ТНПУ ім. А.Гнатюка багато в чому залежить від облікової політики (Додаток Г), яка визначає методи оцінки, обліку, процедури та головні принципи бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Облікова політика затверджується наказом ректора університету.

Завдання щодо раціонального використання коштів ставлять перед відділом бухгалтерії, який безпосередньо зайнятий в грошових оборотах, які надходять із державного бюджету України. Чітко та правильно організований облік та контроль, дає змогу простежити та оцінити всю ситуацію в даній установі.

Економічна характеристика установи має на меті встановлення їхнього економічного стану показати реальні показники роботи.

Аналіз надходження коштів, отриманих як плата за послуги ТНПУ ім. В. Гнатюка за 2014-2015 роки наведено у табл. 1.7. У процесі аналізу встановлюється склад коштів які надійшли протягом поточного року в цілому і по кожному їхньому виду.

Таблиця 1.7.

Аналіз надходжень коштів, отриманих як плата за послуги, що надаються ТНПУ ім. В. Гнатюка

Показники	Надходження				Відхилення	
	2014		2015		Грн.	%
	Сума, грн.	Питома вага, %	Сума, грн.	Питома вага, %		
Надходження коштів –усього	32188100,00	100	35567763,00	100	3379663	10,5
За послуги, що надаються бюджетними установами згідно з їх основною діяльністю	22759900,00	70,71	29602763,00	83,23	6842863	30,07
Від додаткової діяльності	5208200,00	16,18	4929000,00	13,86	-279200	-5,36
Від оренди майна бюджетних установ	160000,00	0,50	180000,00	0,51	20000	12,5
Від реалізації в установленому порядку майна	-	-	-	-	-	-
Фінансування	4060000,00	12,61	856000,00	2,4	-3204000	-79,92

Примітка. Сформовано на основі додатку Д

Здійснивши відповідні розрахунки можна зробити наступний висновок: порівнюючи 2014 та 2015 роки, сума надходжень збільшилась на 10,5%, що в грошовому виразі становить 3379663 грн.

Аналіз використання коштів в ТНПУ ім. В. Гнатюка за 2013-2015 роки наведено у табл. 1.8.

Таблиця 1.8.

Аналіз використання коштів в ТНПУ ім. В. Гнатюка за 2013-2015

№	Стаття витрат	2013	2014	2015	Відхилення 2015 до 2013 рр
1	На розвиток матеріально-технічної бази	1376150	1852409	2845905	1469755
2	На придбання обладнання	87746	132618	1573379	1485633
3	На придбання підручників	157259	160924	194901	37642
4	Заробітна плата	12698075	12522812	15118347	2420272
5	Господарські витрати	5039846	3995312	6069585	1029739
Разом		19359076	18664075	25802117	6443041

Дані табл. 1.9. свідчать, що збільшились витрати на розвиток матеріально-технічної бази в період з 2013-2015 р. на 1469755 грн; значно збільшились витрати на придбання нового обладнання, що в грошовому вираженні становить 1485633 грн; протягом трьох років збільшилась видатки на заробітну плату в сумі 2420272 грн; в загальному витрати навчального закладу збільшились на 6443041 грн. Не зважаючи на складний фінансовий стан в державі, в період з 2013- 2015 р. , витрачено значно більше коштів на низку важливих статей. Як ми бачимо, дана бюджетна установа успішно здійснює свою діяльність.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ I

Отже, бюджетні установи для своєї діяльності наживають предмети разового користування – різного роду матеріали, паливо, тару, матеріали для наукових і навчальних цілей, інші матеріали.

Запаси - це різноманітність матеріальних елементів, які мають очікуваний термін використання.

Облік запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка чітко визначений законодавством. Основні вимоги до бухгалтерського обліку, в тому числі і до обліку запасів, зазначені в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та НП(С)БО 123 «Запаси».

Відповідна законодавча база та узгодженні дії усіх суб'єктів нормативного регулювання є гарантією чіткої організації обліку та контролю запасів у ТНПУ ім. В. Гнатюка, що в свою чергу забезпечить цільове використання державних коштів.

Виняткову увагу слід приділити оцінці і класифікації запасів. Існує кілька видів вартостей за якими в бухгалтерському обліку університету відображаються запаси, а саме первісна, справедлива, собівартість придбання.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка - один із провідних закладів України, який здійснює педагогічну підготовку студентів. Має чітко визначену організаційну структуру, яка дає можливість в повному обсязі виконувати покладені на нього завдання. Можна з впевненістю сказати, що він є перспективним навчальним закладом, в якому на високому рівні розвинена наукова та інноваційна діяльність.

РОЗДІЛ II

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА МЕТОДИЧНІ ПРИЙОМИ ОБЛІКУ КОНТРОЛЮ НАЯВНОСТІ І ВИКОРИСТАННЯ ЗАПАСІВ

1. Організація обліку запасів в бюджетних установах в умовах АРМ бухгалтера

Щоб збільшити ефективність управління в ТНПУ ім. В. Гнатюка , введено в дію інформаційні технології, за підтримкою яких збирають, вивчають і подають інформацію працівникам бюджетної установи у вигляді бази даних, а також які допомагають приймати правильні рішення керівнику установи та об'єднують термінальні пристрої з робочим місцем спеціаліста.

Місюра А. В. зазначає, що « автоматизована інформаційна технологія (АІТ) — системно організована для розв'язання завдань управління сукупність методів і засобів реалізації операцій збору, реєстрації, передачі, нагромадження, пошуку, обробки і захисту інформації на основі застосування програмного забезпечення, засобів обчислювальної техніки і зв'язку, а також засобів, за допомогою яких інформація пропонується клієнтам [61]».

На даний час інформаційні технології орієнтуються на вживання засобів комунікації та електронних машин.

Фігурують такі типи організацій обліку з вживанням інформаційних систем:

- комплекси бухгалтерських автоматизованих робочих місць (АРМ);
- міні-бухгалтерія;
- інтегровані системи обрахунку;
- програмні інструментальні системи;
- системи на замовлення;
- корпоративні [61].

Ефективним при організації обліку запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка є створення АРМ бухгалтера, що дає перспективу працювати в діалоговому режимі, вигідно добавляти інформацію, в короткий проміжок часу виконувати доручення, проводити контроль, з'ясувати правильність отриманих даних, виводити та розголошувати каналами зв'язку [85]. АРМ спрямовано на певну предметну сферу користувача. Функціонування в певній локальній обчислювальній мережі сприяє ефективному режиму роботи АРМ.

Окремі АРМБ є часткою комплексу бухгалтерських АРМ і в деяких випадках комп'ютерних підсистем. Але досить значна кількість комплексів не є пов'язані між собою а функціонують як окреме ціле. Найбільш розповсюдженими є такі комп'ютерні системи: «Бэст», «ФинЭко» , «Бухоблік-Фінанси-Бізнес».

Організація обліку матеріальних цінностей в умовах АРМ складається з таких стадій:

- підготовка та обробка інформації;
- узагальнення інформації на рахунках в залежності від виду ресурсу;
- систематика інформації для майбутнього вживання в керівництві бюджетної установи [16].

Використовуючи інформаційні технології, основними завданнями організації обліку запасів є:

- створення стандартів які врегульовують облік матеріальних цінностей у середовищі інформаційної обробки даних;
- виготовлення схожих проектних рішень для забезпечення технологічного вирішення завдань обліку запасів за допомогою АРМ бухгалтера;
- автоматизація створення первинних документів на комп'ютерах;
- покращання рахунків обліку запасів на основі досвіду міжнародної практики [16].

Задля ефективного функціонування АРМ бухгалтера з обліку запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка створюється три категорії системи обліку.

При першій категорії в університеті утворюються дані обліку, проводиться документальне оформлення здійснених операцій, а також по місці знаходження матеріальних цінностей ведеться аналітичний облік.

В цій системі обліку утворюється база даних – складська картотека, що включає в себе відображення надлишку та руху запасів: списання, вживання, надходження, остачі на певну дату. З цієї картотеки можна подати інформацію в друкованому вигляді або вивести на дисплей. Дані первинного обліку реєструються на робочому місці в місцях утворення, і переходять певним ланцюжком.

При АРМ бухгалтера другої категорії проводиться аналіз первісної інформації регламентованої перевірки та довідкового характеру, припустимий контроль проходження вихідної інформації та розв'язування ряду задач [81].

При третій категорії АРМБ створюються згруповані дані для формування звітності, аналізу, ревізії, прогнозу та прийняття управлінських рішень суцільно по університеті або окремому структурному підрозділі (рис.2.1).

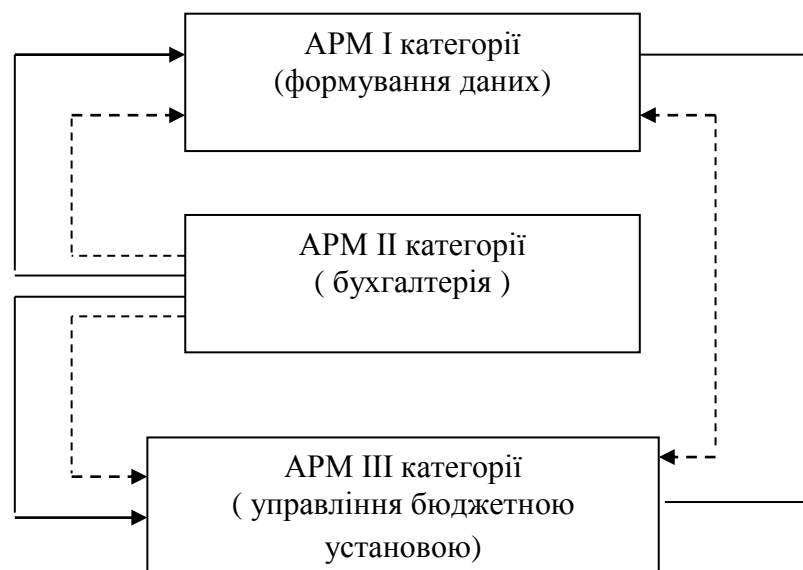

Рис. 2.1. Система обліку бюджетної установи в умовах АРМБ

Інформаційна комп'ютерна система ТНПУ ім. В Гнатюка має зв'язок з АРМ бухгалтера по обліку запасів (рис .2.2).

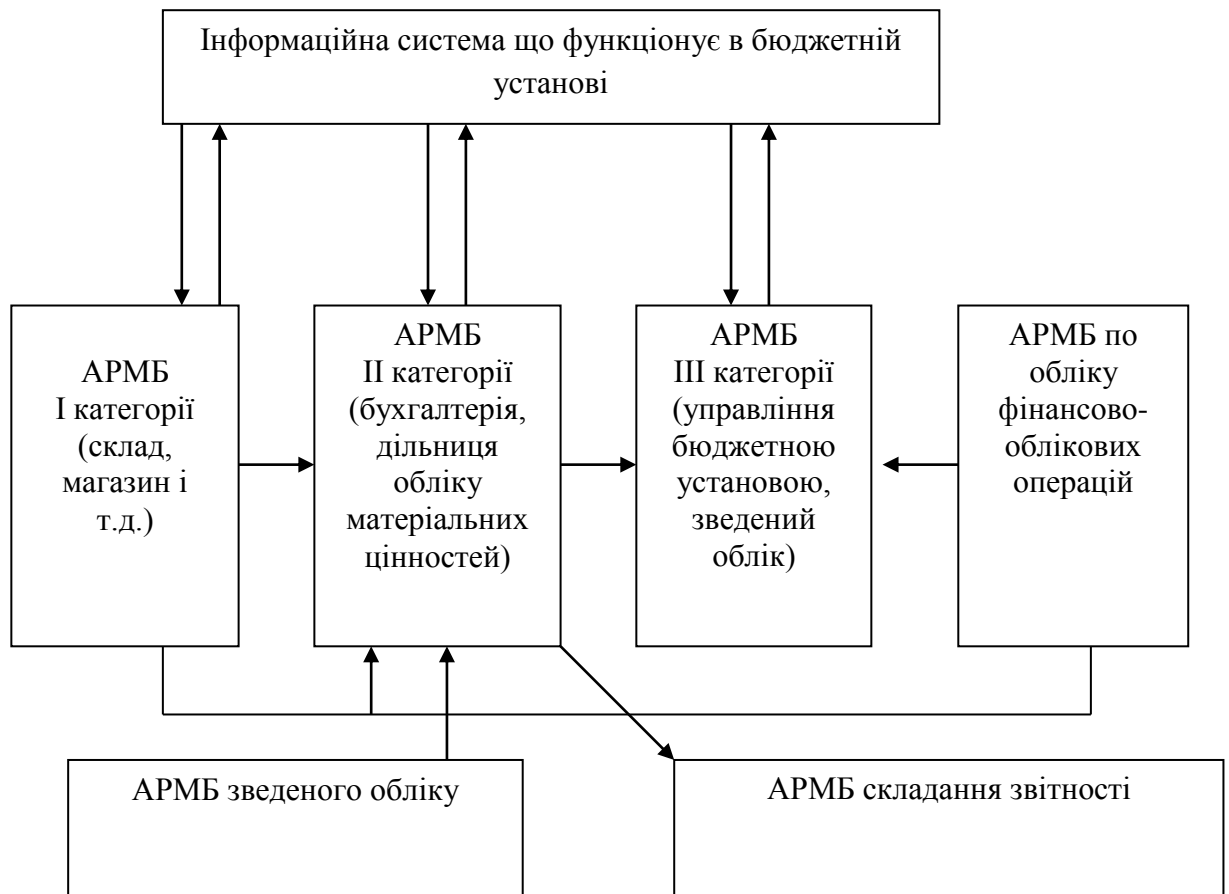

Рис.2.2. Зв'язок інформаційної системи бюджетної установи з АРМБ з різних видів обліку

Формування єдиної бази даних є необхідним для розв'язування задач по обліку матеріальних цінностей, що дає право одержати в діалоговому режимі всю потрібну інформацію для аналітичного, синтетичного та управлінського обліку та звітності.

Дані надходять з зовнішнього середовища у вигляді первинних даних, за сприянням яких відображаються господарські операції по обліку матеріалів, також ця інформація може бути у вигляді магнітних носіїв, які поступають з інших АРМБ.

По каналах зв'язку інформація на основі введених даних передається до бухгалтерії. Працівники якої проводять перевірку за цими даними, перевіряють їх достовірність і правоту, можуть створювати інформаційну

базу що доповнюється інформацією з інших АРМ установи. Також є можливість організації АРМ аналітика та АРМ контролера.

Об'єднання АРМ бухгалтера в єдину мережу можливе при системній комп'ютеризації. При цьому весь обсяг інформації доступний всім працівникам установи. Якщо відбувається розрив інформаційного ланцюга, то це може свідчити про аварію .

Вагомими рисами побудови діяльності облікового апарату при комплексній комп'ютеризації обліку є:

- обробка даних в діалоговому режимі;
- працівники бухгалтерії є учасниками технологічного процесу обробки даних, а основним засобом праці є індивідуальний комп'ютер;
- застосування спеціалізованих засобів пошуку бухгалтерами сприяє швидкому пошуку даних із своїх робочих місць;
- зростання потужність інформаційних програм обліку можливе за рахунок створення нових баз знань, що підвищує фаховий шабель кожного користувача АРМБ;
- при особистій участі робітників бухгалтерії вирішуються завдання обліку та інформаційне обслуговування користувачів АРМ[15].

Алгоритм розв'язання задач з обліку матеріальних цінностей :

- виготовлення, занесення та виконання коригувань довідкової інформації;
- документування операцій з обліку матеріалів, початкове обчислювання оброблених показників;
- виведення на друк інформаційних даних за відповідним ключем їх сукупності;
- програмна обробка файлів і складання даних про рух матеріалів для розв'язування задач;
- підготовка даних для розв'язування задач у майбутньому періоді.

Список і характеристика вихідних інформувальних повідомлень, які виникають під час розв'язання задачі і зберігаються для розв'язання інших задач, наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Опис вхідних даних

Найменування вихідного повідомлення	Ідентифікатор	Форма подання	Періодичність	Терміни видачі	Одержувачі інформації
Оборотна відомість по рахункам запасів	OBOR_A	Машинограма	<i>Раз на місяць</i>	<i>На 1 число</i>	<i>Бухгалтерія</i>
Оборотна відомість по синтетичним рахункам	OBOR_V	Машинограма	Раз на місяць	На 1 число	<i>Бухгалтерія</i>
Баланс за звітний період	BAL_A	Машинограма	Раз на місяць, квартал, рік	На 1 число звітного періоду	Задачі обліку
Масив обороту за аналітичними рахунками	OBORA	Масив на МД	<i>Постійно</i>	<i>Постійно</i>	Задачі обліку
Масив обороту за синтетичними рахунками	OBORB	Масив на МД на МД	Постійно	<i>Постійно</i>	Задачі обліку
Масив розшифровки сальдо по рахунках	ROZSA	Масив на МД	<i>Постійно</i>	<i>Постійно</i>	Задачі обліку
Масив балансу за звітний період	BALANS	Масив на МД	<i>Постійно</i>	<i>Постійно</i>	Задачі обліку

Такі масиви вхідних повідомлень, як масив надходження запасів, масив залишків зведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Характеристика вхідних повідомлень

Найменування вхідного повідомлення	Ідентифікатор	Форма	Термін і частота надходження
Надходження запасів			
Накладна	NAKL_A	Документ	По мірі надходження
Прибутковий ордер	ORDER	Документ	По мірі надходження
Накладна на внутрішнє переміщення	NAKL_B	Документ	По мірі надходження
Масиви			
Масив «Нормативно-довідкова інформація»	NORMAT DOV	Постійно	По мірі необхідності
Масив надходження запасів	NADHODM	Масив на МД	По мірі необхідності
Масив залишків запасів	ZALSHOK	Масив на МД	По мірі необхідності

Масив «Нормативно-довідкова інформація» розміщає в собі багатоманітні довідники, що є підґрунтям для виготовлення однієї бази даних:

- довідник в якому створюється інформація про матеріальні цінності отримані від зовнішніх установ ;
- довідник робітників університету для визначення матеріально - відповідальних осіб;
- довідник в якому формується дані стосовно розташування та зберігання запасів;
- довідник господарських операцій які можна використовувати для автоматизованого створення бухгалтерських проводок;
- довідник в якому вказані ціни та номенклатура матеріальних цінностей;
- довідник припустимої кореспонденції рахунків – використовується з метою контролю вхідної інформації;

- довідник постійних даних – призначений для створення в первинному обліку постійних показників та записів.

Ці довідники є підґрунтям для створення одної бази даних. Наприклад наведемо опис масиву «Довідник зовнішній організацій» в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Опис масиву “Довідник зовнішніх організацій”

Назва реквізиту	Ідентифікатор	Тип поля	Розмір поля
Код підприємства	KORD_A	C	3
Назва підприємства	NAZP_A	C	20
Юридична адреса	ADRESA	C	70
Розрахункові реквізити	REKVIZ	C	20

При розв’язуванні задач можна використовувати математичні формули (рис2.3.).

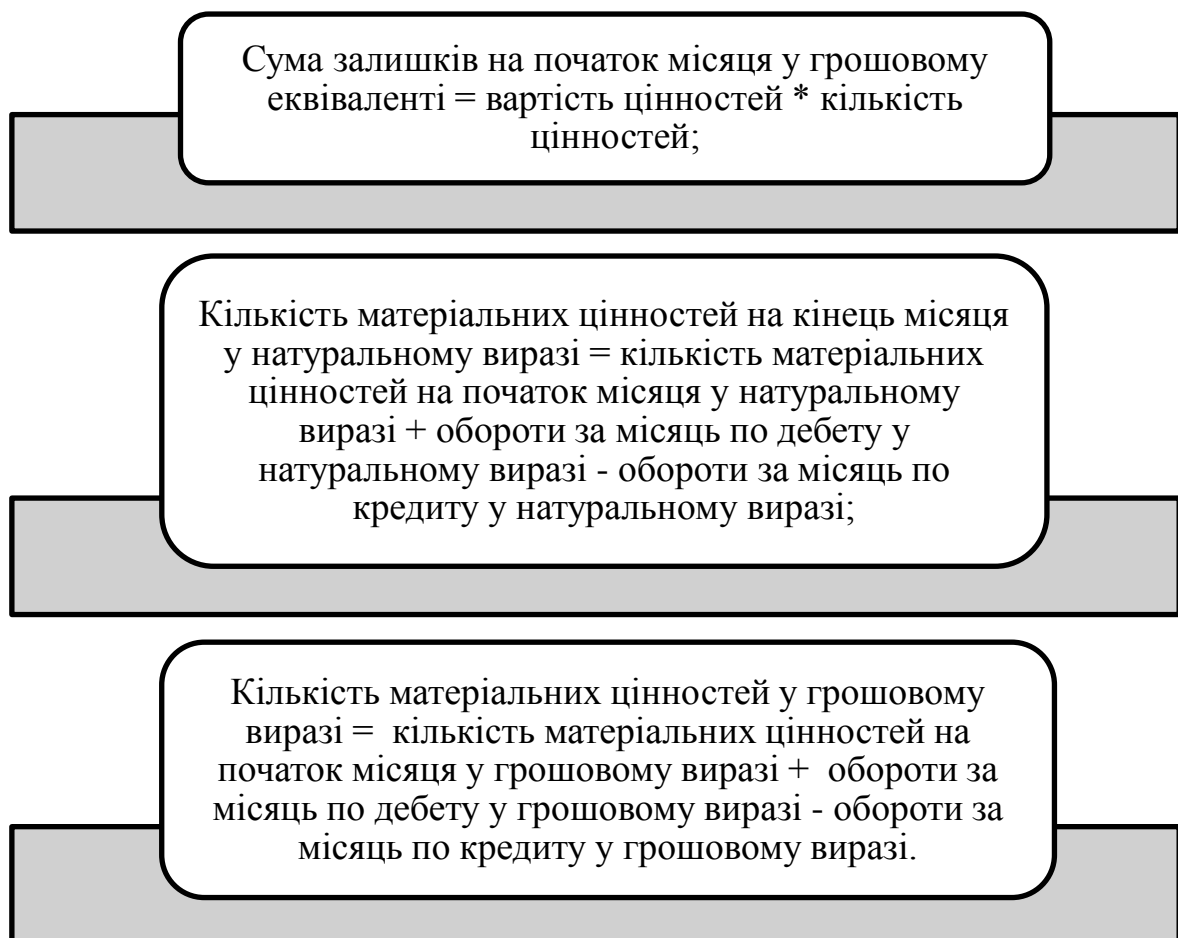

Рис. 2.3. Математичні формули для розв’язування задач з обліку запасів

Примітка. Сформовано на основі даних [87]

При розв'язуванні задачі необхідно використовувати такі коди:

1. Код запасів;
2. Код постачальника;
3. Код одержувача ;
4. Код одиниці виміру;
5. Код рахунків;
6. Код складу;
7. Номер документу.

Для більш детального обліку матеріальних цінностей необхідно використовувати не тільки пакети програм а й модулі (розділи) .

Організація обліку матеріальних цінностей з використанням АРМ забезпечує :

- простоту організації технічного обслуговування;
- вигідне та зручне, приязне ставлення до бухгалтера;
- незначні вимоги до експлуатації та компактність;
- адаптацію до функцій бухгалтера.

Використовуючи обчислювальну техніку, виникає можливість створення системи централізованої і децентралізованої обробки даних, які мають свої недоліки та переваги.

Основними пріоритетами централізованої обробки даних є:

- використання системи кодування по всій установі спрощує її управління;
- централізований масив дає можливість у будь-який момент отримати необхідну інформацію;
- сортування завдань при обробці задач і виконання їх в порядку відповідності до їх важливості;
- комплектація системи централізованої обробки даних кваліфікованими працівниками зменшує обсяги витрат на навчання персоналу;

- існування одного центру обробки даних скорочує витрати на електронну обробку даних;
- використання централізованої системи сприяє зниженню витрати та трудомісткості з обробки даних.

Однак не завжди централізація має позитивні наслідки, адже збільшується тривалість документообігу, інформація обробляється не на місці здійснення операції, витрачається більше ресурсів на переміщення носіїв інформації до місця їх обробки.

Децентралізація обліку можлива при розвитку обчислювальної техніки та зниження її ціни, оскільки обробка даних обліку відбувається безпосередньо на місцях роботи працівників бухгалтерії.

Основними перевагами децентралізованої системи обробки даних є:

- вирішення облікових завдань на певному підрозділі здійснюється більш оперативно за допомогою персональних комп'ютерів, тобто враховуються інтереси окремих підрозділів установи;
- робота системи не припиняється при виході з ладу локального обладнання, тобто збільшується її життєдіяльність ;
- підвищення достовірності інформації при наблизення обробки даних до місця їх виникнення та вживання.

Існування в установі повністю централізованої чи децентралізованої системи неможливе, адже тоді вона стає недієздатною.

При виконання облікових функцій централізовано обробляються дані в єдиному центрі і децентралізовано вводиться інформація до бази даних програми.

Застосовуючи АРМ обов'язки бухгалтера, що відповідає за облік запасів, змінюються наступним чином:

- регламентується технологія обробки даних про запаси;
- заповнення та оформлення документа за допомогою комп'ютера безпосередньо бухгалтером;

- бухгалтер повинен обробляти локальну інформацію з обліку запасів на відносно невеликій інформаційній базі;

- інформація відображається в регістрах бухгалтерського обліку шляхом введення їх реквізитів та формування проводок.

Інформаційна програма забезпечує контроль за веденням облікових записів запасів та складанням документів. Зменшується ймовірність виникнення помилки і понесення за це штрафу. Внаслідок оперативної обробки даних посилюється контроль за економічною ефективністю господарських операцій. Використовуючи комп'ютерні системи збільшується функція контролю без ускладнення трудомісткості ведення обліку .

Отже, АРМ – це зв'язок інформаційних та програмних засобів, які неодмінні для забезпечення автоматизації на робочому місці працівника. За допомогою засобів АРМ можна автоматизувати розв'язання задач в обліку запасів, забезпечити опору важко формалізованих задач, завдяки чому керівники приймають відповідні рішення. Перелік облікових доручень залишається незмінним, але обробка інформації, формування відповідних результатів проходить в одній базі даних. За допомогою АРМ покращується організація обліку в цілому, і відбувається перехід до активної частини управління та організації праці в бухгалтерії.

2. 2. Аналітичний облік запасів в бюджетній установі

Аналітичний облік матеріальних цінностей ведеться в бухгалтерії ТНПУ ім. В. Гнатюка. В аналітичному обліку потрібно порізно вести облік матеріальних цінностей, що придбані за кошти спеціального чи загального фонду, та тих, що надійшли як гуманітарна допомога.

Аналітичний облік ведеться за назвами,видами, сортами та за матеріально - відповідальними особами (табл. 2.4) [60].

Таблиця 2.4.

Складський облік запасів у ТНПУ ім. В. Гнатюка

Типові форми		Призначення
Назва	№	
Книга складського обліку запасів	№ 3-9	Кількісний облік продуктів і матеріалів на складі ведуть матеріально відповідальні особи у розрізі найменувань, сортів, категорій, профілів, типорозмірів або інших якісних відмінностей (ознак) за номенклатурними номерами
Картки складського обліку матеріалів	№ М-12	При значній кількості цінностей
<p>Підсумки накопичувальних документів (забірних карток, відомостей на видачу матеріалів тощо) заносяться в книгу або картку складського обліку один раз після їх закриття, але не пізніше останнього дня місяця. Матеріально відповідальні особи повинні контролювати щодня дотримання норм запасів і при істотних відхиленнях фактичних запасів від встановлених норм повідомляти у відділ постачання та керівництву установи</p>		
Реєстр прийняття – здачі документів	№ М-13	Періодично завідувач складом на підставі первинних документів складає Реєстр та здає у бухгалтерію

Ведення складського обліку автоматизовано, можливо шляхом формування АРМ. При чому всі звіти та облікові реєстри створюються автоматично та можуть бути надруковані на паперових носіях або ж передані в центральну бухгалтерію автоматично, що значно полегшує облік товарно-матеріальних цінностей та підвищує його якість і оперативність.

При веденні аналітичного обліку можна виділити такі форми документів, що використовуються в ТНПУ ім. В. Гнатюка:

- Акт про приймання матеріалів т.ф. № 3-1. Даний документ створюється комісією, що приймає запаси в університеті, у двох примірниках. Підтвердження факту надходження запасів здійснюється підписом матеріально відповідальної особи, яка прийняла їх на зберігання;
- Акт списання т.ф. № 3-2. Даний документ призначений для списання запасів. Його складає комісія у двох примірниках. Один залишається в бухгалтерії, інший - у матеріально-відповідальної особи. Наведемо його приклад, взявши витяг із документації даного університету (рис. 2.4.).

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

ЗАТВЕРДЖУЮ

(підпис керівника)

« 25 » 08 2006 р.

АКТ 426/2006

на списання з балансу білизни, постільного приладдя, учебного обладнання, господарського інвентарю та іншого майна

« 25 » 08 2006 р. комісія, призначена наказом по установі за № 111 від « 01 » 08 2006 р.

в складі: професор з с.п.с. експерт Розвиток Тарас О.М.
(посада, прізвище та ініціали голови і кожного члена комісії)

гол. бухгалтер Савиш В.І. кат. будівлі ТЗМ Корнатовський І.І.
інженер будівництва Скоробогатко Т.М. кат. експ. тех. ауд. Підручак С.М.

перевірила стан майна, непридатного для дальшого використання Підручак С.М.
(назва кабінету, відділу, лабораторії і т. д.)

і встановила, що не можуть бути відремонтовані, реалізовані або передані іншим організаціям перелічені нижче цінності, які належить списати і виключити з обліку: Підручак Руслана Олександрівна

№ з/п.	Інвентарні номери	Найменування, опис (марка, сорт і т. д.) майна	Дата введення в експлуатацію	Кількість предметів	Ціна за одиницю	Сума	Причина непридатності
1/2	1	Продовжувач 40м коучинг 4 ролі	2006	1	322,00	322,00	непридатний з-в подальшої зношеності використаний
1/2	2	Стілець металевий	2006	1	174,00	174,00	непридатний з-в подальшої зношеності використаний
1/2	3	Сокира	2006	1	115,00	115,00	непридатний з-в подальшої зношеності використаний

Рис. 2.4. Сформований акт на списання в ТНПУ ім. В. Гнатюка

- Накладна (вимога) т.ф. № 3-3. Даний документ створюють при прийманні матеріалів на склад чи їх видачі. Можливе застосування для внутрішнього переміщення запасів. Випикується в двох примірниках та

затверджується керівником; наведемо також приклад даного документу ТНПУ ім. В. Гнатюка (рис 2.5.).

ЗАТВЕРДЖУЮ
Керівник установи
(Підпис, прізвище, ініціали)

1 квітня 2016 р.

НАКЛАДНА (ВИМОГА) № 0232

за 1 квітня 2016 р.

Підрозділ К-ра Технологічної освіти
Матеріально відповідальна особа Васильчук В.М.

Найменування матеріальних цінностей, сорт, розмір	Од. вимір.	Кількість		Ціна	Сума
		замовлено	відпущено		
1	2	3	4	5	6
Полір Кварокс А-4	шт	1	0,1		
Чекони завіс синіх надписи	шт	1	0,1		
Віо чекони для миття посуду	шт	1	0,1		
Чекон для завісу	шт	1	0,1		
Мило віде (480гр)	шт	1	0,1		
Мило віде 70гр троянда	шт	1	0,1		
Порошок мийний (приміт)	шт	1	0,1		
Юв мило застудир	шт	1	0,1		
Шкребок куди	шт	1	0,1		

Рис. 2.5. Сформована накладна (вимога) ТНПУ ім. В. Гнатюка

- Меню – вимога на видання продуктів харчування т.ф. № 3-4. Даний документ формують щоденно на підставі норм розкладки продуктів, при відпуску продуктів харчування зі складу;
- Забірна картка т.ф. № 3-5. Створюється при регулярному відпуску матеріалів на декілька найменувань;
- Книга кількісно-сумарного обліку т.ф. № 3-6. Застосовується для обліку у кількісному та сумарному вимірах. В ній відкриваються окремі аналітичні рахунки для кожного виду запасів;
- Картка кількісно-сумарного обліку т.ф. № 3-7. Формується в тих установах, де облік у аналітичний облік здійснюється у картках, а не книгах;
- Оборотна відомість т.ф. № 3-11. Дану форму документа використовують для звірки даних складського та бухгалтерського обліку. Його складають щомісячно за даними обліку;
- Накопичувальна відомість з надходження продуктів харчування т.ф. № 3-12. Формується на основі первинних документів за кожною матеріально-відповідальною особою.

Аналітичний облік запасів в бухгалтерії можна вести трьома способами (рис. 2.6.).

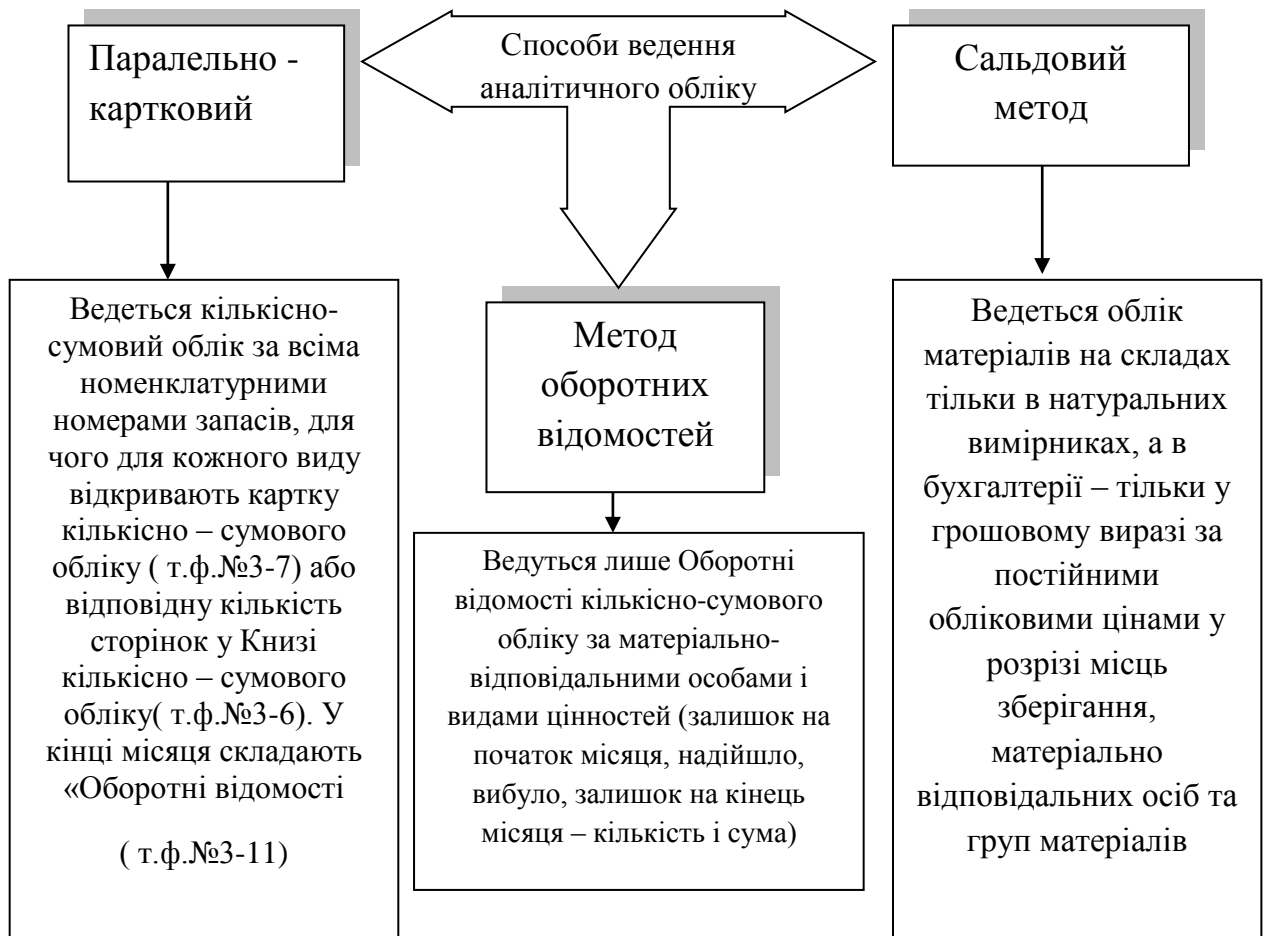

Рис. 2.6. Способи ведення аналітичного обліку запасів

При паралельно-картковому методі кількісний обліку матеріальних запасів в бухгалтерії та на складі повторюється, це забезпечує підвищення його трудомісткості і викликає відставання синтетичного обліку від аналітичного. Даний метод забезпечує своєчасне виявлення помилок, підвищення достовірності облікових даних[7].

Сальдовим методом обліку матеріальних цінностей користуються бюджетні установи, в яких велика облікова номенклатура матеріалів. Даний метод сполучає в єдиному процесі аналітичний облік матеріалів у бухгалтерії з оперативним на складі, що посилює контроль за їх використанням, зменшує кількість записів з обліку запасів, підвищує точність обліку. Облік на складах ведеться в натуральному вимірі, а в бухгалтерії – у грошовому виразі.

ТНПУ ім. В. Гнатюка при веденні обліку матеріальних цінностей використовують метод оборотних відомостей. Цей метод передбачає ведення обліку в оборотних відомостей за матеріально - відповідальними особами та видами цінностей. Записи у відомостях проводять на підставі первинних документів. Дані такого реєстру зв'язують з карткою складського обліку (рис. 2.7.).

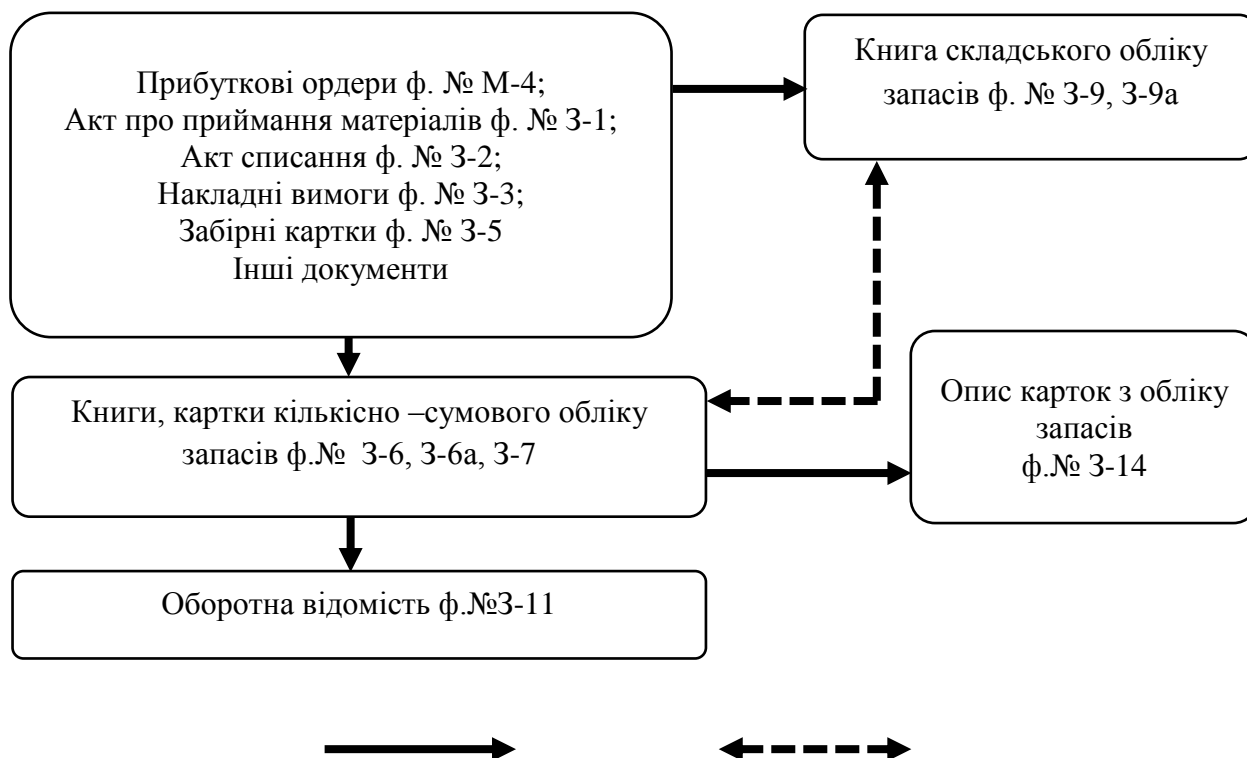

Рис. 2.7. Схема кількісно – сумового методу обліку запасів в установах державного сектора

Розглянемо приклад автоматизованої реєстрації прибуткового ордера по надходженню МШП на склад [96].

У розділі «Внутрішні документи» необхідно створити такі каталоги : ПО та ВД (рис. 2.8.) для реєстрації прибуткового ордера відкривається каталог ПО та виконується функція контекстного меню.

Необхідно додати «Внутрішній документ» та заповнити поля цього документа (рис. 2.8.).

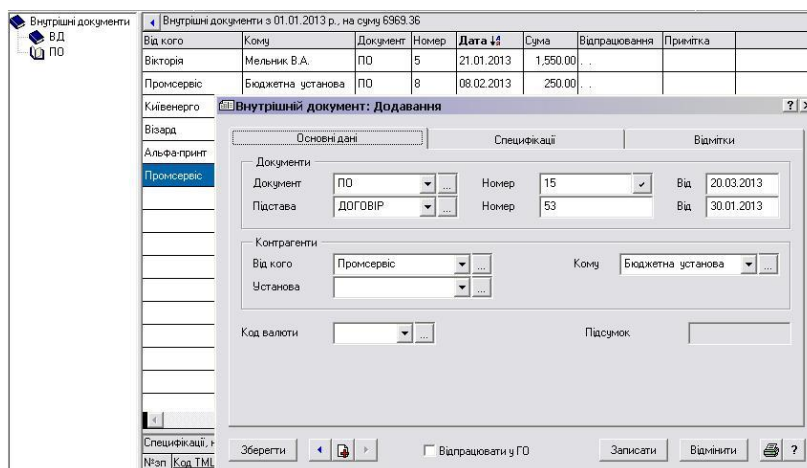

Рис. 2.8. Додавання прибуткового ордера

Наступним етапом є перехід на нижню панель «Специфікації», де потрібно виконати команду «Додавання». При виконанні цієї дії «Система» запропонує відібрати предметні позиції з словника «Номенклатор товарів та послуг» (рис. 2.9.).

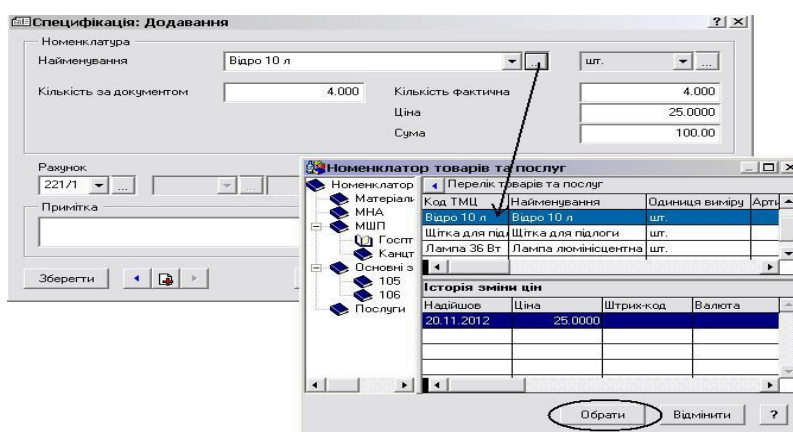

Рис. 2.9. Номенклатор товарів та послуг

Після запису всіх позицій, необхідно натиснути «Записати». Даний документ матиме таку будову (рис. 2.10.).

Внутрішні документи з 20.03.2013 р., на суму 650.00						
Від кого	Кому	Документ	Номер	Дата ↓↑	Сума	
Промсервіс	Бюджетна установа	ПО	15	20.03.2013	650.00	
Специфікації, на суму 650.00						
№зп	Код ТМЦ	Од.вим.	За документом	Фактично	Ціна	Сума
1	Відро 10 л	шт.	4.000	4.000	25.0000	100.00
2	Штiтка для пiдлоги	шт.	10.000	10.000	40.0000	400.00
3	Лампа 36 Вт	шт.	10.000	10.000	15.0000	150.00

Рис. 2.10. Зареєстрований прибутковий ордер

Щоб дані з прибуткового ордера перенести до обліку, цей документ потрібно відпрацювати. Отже потрібно виконати команду «Відпрацювання в обліку». Згідно зразка господарської операції на кожну матеріальну позицію створена окрема проводка, де зазначається назва запасів, кількість, ціна, сума. Після перевірки, даних в господарських операціях, натиснути «Записати» (рис. 2.11.).

Зміст	Дата операції	Сума	Від кого	Кому	Документ	Номер	Дата
Оприбуткування МШП	20.03.2013	1.300.00	Промсервіс	Бюджетна установа	ПО	15	20.03.2013

Проводки, на суму 1300.00		Дебет	Ан.деб.1	Кредит	Ан.кред.1	Найменування	Кількість	Сума
221/1	675	2210	Відро 10 л	4.000	100.00			
221/1	675	2210	Шітка для підлоги	10.000	400.00			
221/1	675	2210	Лампа люмінесцентна 36 Вт	10.000	150.00			
801	2210	411			650.00			

Проводка	Дебет	Кредит	Номенк.позитра	Найменування	Кількість	Ціна
221/1	675	2210	Відро 10 л		4.000	25.0000

Сума: 100.00

Рис. 2.11. Оприбуткування МШП.

Після збереження ГО в Системі, інформацію про надходження МШП можна побачити в різноманітних облікових регістрах. В меню системи необхідно обрати розділ «Оборотні відомості» → Рух матеріальних цінностей. Згодом необхідно натиснути Сформувати, після чого на екрані з'явиться «Оборотна відомість ТМЦ» (рис. 2.12)

Оборотна відомість ТМЦ за період 20.03.2013 - 31.03.2013 рр., Поч. 0.00, Прихід 650.00, Витрата 0.00, Кін. 650.00													
Рахунок	МВД	Код ТМЦ	Од. вим.	Дата приходу	Ціна	Зал. початок (кіл)	Зал. початок (кіл)	Прихід (кіл)	Прихід (кіл)	Видаток (кіл)	Видаток (кіл)	Зал. кінець (кіл)	Зал. кінець (кіл)
221/1	Бюджетна установа	Відро 10 л	шт.	...	25.0000			4.000	100.00			4.000	100.00
221/1	Бюджетна установа	Шітка для підлоги	шт.	...	40.0000			10.000	400.00			10.000	400.00
221/1	Бюджетна установа	Лампа 36 Вт	шт.	...	15.0000			10.000	150.00			10.000	150.00

Рис. 2.12. Оборотна відомість ТМЦ.

В суцільному облік руху матеріальних цінностей є досить трудомісткий. Правильне документування обліку запасів дає змогу університету діяльності уникнути зловживань та нецільового використання. Застосовуючи засоби автоматизації спрощується робота бухгалтера.

2.3. Синтетичний облік постачання і використання запасів

Синтетичний облік запасів – це облік інформації про майно установи, що ведеться на синтетичних рахунках. Ці рахунки містять в собі інформацію по більш загальним ознакам. У свою чергу, усередині кожного субрахунку деталізація йде на аналітичні рахунки та на кожен конкретний вид матеріалів, а потім продовжується його характеристика з технічних та інших необхідних параметрів. Субрахунки спрощують роботу матеріально-відповідальних осіб, а також забезпечують якісний контроль за запасами.

Бюджетні установи використовують єдиний план рахунків, що затверджений Наказом Міністерства фінансів України 26.06.2013 №611 [73].

Відповідно до нього, облік запасів здійснюється на рахунках 2 класу «Запаси» (рис. 2.13.).

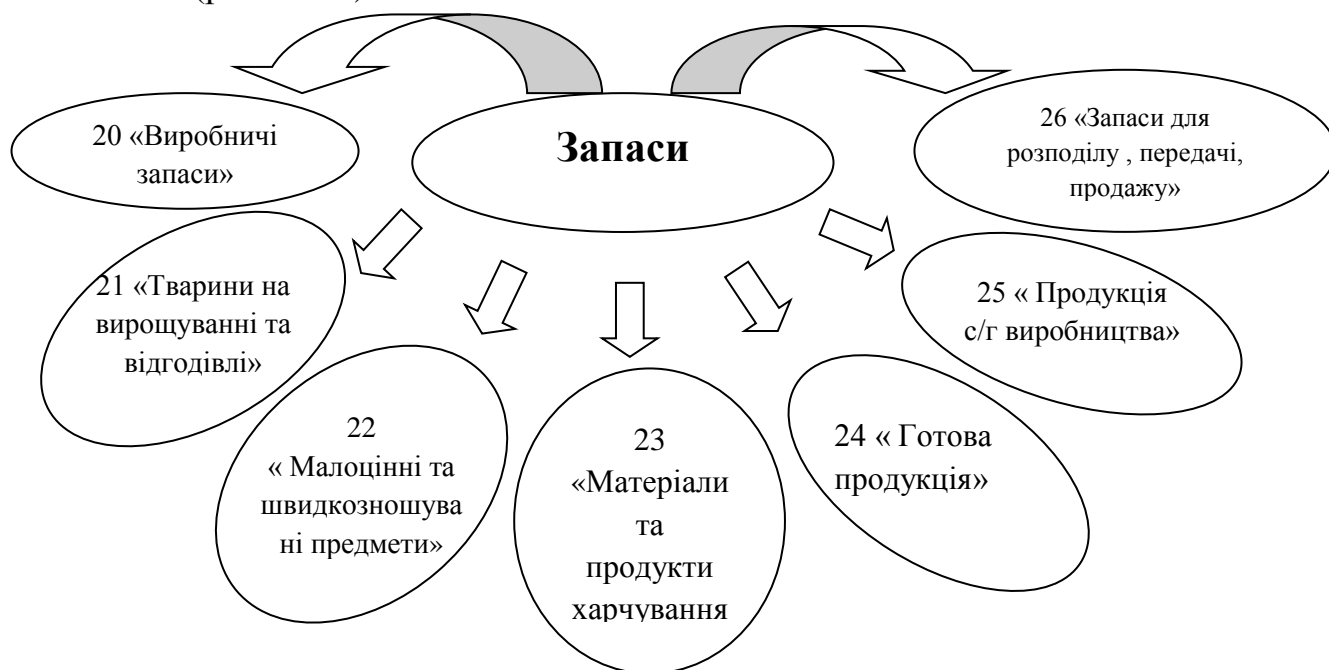

Рис. 2.13. Перелік рахунків другого класу

У ТНПУ ім. В. Гнатюка є робочий план рахунків, що відрізняється від зазначеного в законодавстві.

При обліку запасів університет використовує другий клас рахунків. Для того, щоб детально вивчити синтетичний облік запасів, необхідно ознайомитись з кожним субрахунком.

Отже, на рахунку 20 «Виробничі запаси» ведуть обліку устаткування, які встановлюють на об'єктах, конструкції, будівельні матеріали, деталі, спеціальне обладнання. Завдання даного рахунку ґрунтується на узагальненні даних, які стосуються наявності та руху сировинної та матеріальної основи, на які бюджетна установа має право власності. В ТНПУ даний рахунок включає в себе декілька субрахунків (рис. 2.14.).

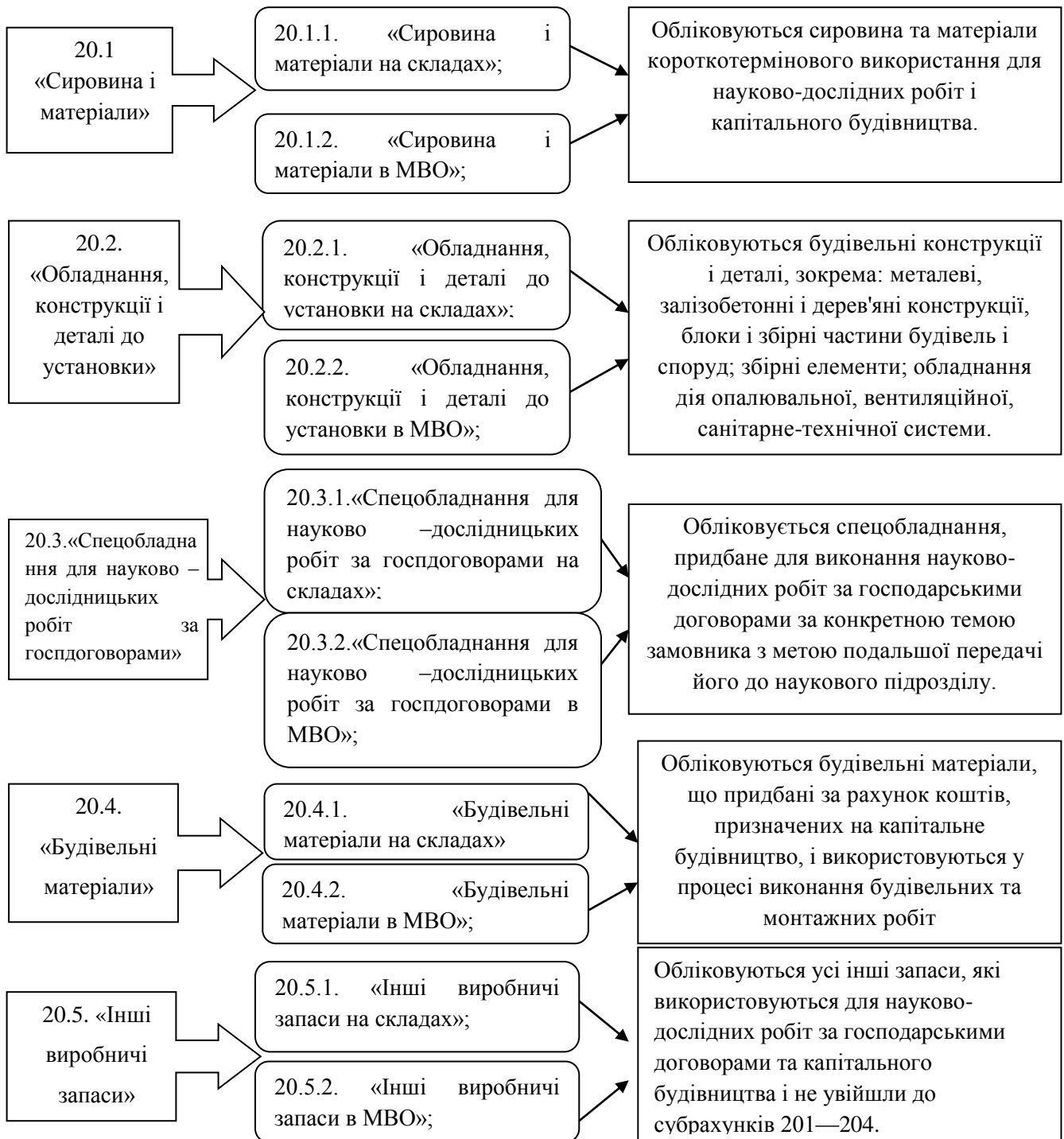

Рис. 2.14. Характеристика рахунку 20 «Виробничі запаси»

У плані рахунків ТНПУ ім. В. Гнатюка зазначений рахунок 21 «Тварини на вирощуванні та відгодівлі» на якому узагальнюються дані про наявність та рух різного роду тварин. Даний рахунок має свої субрахунки:

- 21.1. « Молодняк тварин на вирощуванні»
  - 21.1.1. « Молодняк тварин на вирощуванні»
- 21.2. « Тварини на відгодівлі»
  - 21.2.1. « Тварини на відгодівлі»
- 21.3. « Птиця»
  - 21.3.1. « Птиця»
- 21.4. « Звірі»
  - 21.4.1. « Звірі»
- 21.5. « Кролі»
  - 21.5.1. « Кролі»
- 21.6. « Сім'ї бджіл»
  - 21.6.1. « Сім'ї бджіл»
- 21.7. « Дорослі худоба, що вибракувана з основного стада»
  - 21.7.1. « Доросла худоба що вибракувана з основного стада»
- 21.8. « Худоба, що прийнята від населення для реалізації»
  - 21.8.1. «Худоба, що прийнята від населення для реалізації»

Планом рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ для обліку МШП передбачено окремий синтетичний рахунок 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети» на якому узагальнюють інформацію, що стосується наявності та руху малоцінних швидкозношуваних предметів, які знаходяться на балансі установи. Це можуть бути інструменти, посуд, господарський інвентар.

Для зручного обліку ТНПУ ім. В. Гнатюка у плані рахунків розмежовує МШП (рис. 2.15.).

Рис. 2.15. Характеристика рахунку 22 «МШП»

Примітка. Сформовано на основі даних [60]

Важливо зазначити, що в ТНПУ ім. В. Гнатюка цінність МШП при передачі зі складу у використання не списується з балансу, а залишається в обліку до повного уживання, тобто до часу втрати придатності.

Рахунок 23 «Матеріали і продукти харчування» необхідний для обліку продуктів харчування та матеріальних цінностей, що перебувають в університеті, за їх матеріальною характеристикою, самостійно від коду економічної класифікації видатків, за допомогою якого їх придбали. Характеристика субрахунків наведена в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5.

Характеристика субрахунків з обліку матеріалів і продуктів харчування

Назва субрахунку	Характеристика	
1	2	3
23.1 «Матеріали для навчальних, наукових та	23.1.1. «Матеріали для навчальних, наукових та інших цілей на складі»	Обліковуються реактиви і хімікати, скло і хімпосуд, метали, електроматеріали і радіоматеріали, радіолампи, посібників та наукових робіт, піддослідні тварини та інші матеріали для навчальної мети і
	23.1.2. «Матеріали для	

Продовження табл.2.5.

1	2	3
інших цілей»	навчальних, наукових та інших цілей в МВО»	науково-дослідних робіт, а також дорогоцінні та інші метали для протезування.
23.2 «Продукти харчування»	23.2.1. « Продукти харчування на складі»	Обліковуються продукти харчування установ, у кошторисах яких передбачені видатки за відповідним кодом економічної класифікації видатків бюджету.
	23.3.2. « Продукти харчування в МВО»	
23.3 «Медикаменти і перев'язувальні засоби»	23.3.1. « Медикаменти та перев'язувальні засоби на складі»	Обліковуються медикаменти, компоненти, бактерицидні препарати, матеріали для проведення аналізів та перев'язувальні засоби, дрібний медичний інвентар, у кошторисах яких ці видатки передбачені за відповідним кодом економічної класифікації видатків
	23.3.2. « Медикаменти та перев'язувальні засоби в МВО»	
23.4«Господарські матеріали і канцелярське приладдя»	23.4.1. « Господарські матеріали і канцелярське приладдя на складі»	Обліковуються господарські матеріали, що використовуються для поточних потреб установ (електричні лампи, мило, щітки тощо), будівельні матеріали для поточного ремонту.
	23.4.2 « Господарське приладдя і канцелярське приладдя в МВО»	
	23.4.3 « Дипломи»	
23.5 «Паливо, горючі і мастильні матеріали»	23.5.1. « Паливо, горючі і мастильні матеріали на складі»	Обліковуються всі види палива, пального і мастильних матеріалів, що знаходяться на складах або в коморах (дрова, вугілля, торф, бензин, гас, мазут, автол тощо), а також безпосередньо у матеріально відповідальних осіб.
	23.5.2. « Паливо, горючі і мастильні матеріали в МВО»	
	23.5.3. «Бензин в талонах»	
23.6 «Тара»	23.6.1. « Тара на складі»	Обліковується поворотна тара, обмінна тара (бочки, бідони, ящики, банки скляні, пляшки)
	23.6.2. « Тара в МВО»	
23.7 «Матеріали в дорозі»	23.7.1. «Матеріали в дорозі»	Обліковуються матеріали, оплачені установою за поставками, які не надійшли до кінця місяця на склад і за якими надійшли транспортні документи.
23.8 «Запасні частини до машин і обладнання»	23.8.1. « Запасні частини до машин і обладнання на складі»	Обліковуються запасні частини, призначені для ремонту та заміни спрацьованих частин машин, обладнання, тракторів, комбайнів, транспортних засобів незалежно від їх вартості.
	23.8.2. « Запасні частини до машин і обладнання в МВО»	
23.9 «Інші матеріали»	23.9.1. «Інші матеріали на складі»	Обліковують сіно, овес, інші види кормів і фуражу для худоби та інших тварин, а також насіння, добрива й інші матеріали.
	23.9.2. « Інші матеріали в МВО»	

Примітка. Сформовано автором на основі даних [7]

На рахунку 24 «Готова продукція» узагальнюються та обліковуються дані про рух та стан виробів, що виготовлені у виробничих (навчальних) майстернях. В ТНПУ ім. В. Гнатюка виокремлений такий субрахунок до даного рахунку:

— 24.1. «Вироби виробничих (навчальних) майстерень»:

- 24.1.1. «Вироби виробничих (навчальних) майстерень на складі»;
- 24.1.2. «Вироби виробничих (навчальних) майстерень в МВО».

Для обліку інформації про сільськогосподарську продукцію підсобних і навчально-дослідних господарств в ТНПУ ім. В. Гнатюка відкрито рахунок 25 «Продукція сільськогосподарського виробництва»

- 25.1 «Продукція підсобних (навчальних) сільських господарств»

➤ 25.1.1. «Продукція підсобних (навчальних) сільських господарств»

Рахунок 26 «Запаси для розподілу, передачі, продажу» призначений для обліку інформації, яка стосується матеріальних цінностей , які в майбутньому будуть використовуватись установою в процесі функціонування. Даний рахунок включає такий субрахунок:

- 26.1 «Запаси для розподілу, передачі, продажу:

➤ 26.1 «Запаси для розподілу, передачі, продажу;

Основним узагальнюючим регістром, при веденні синтетичного обліку, є Журнал – Головна, що поєднує в собі як синтетичний так і хронологічний облік. Важливим аспектом є поєднання Головної книги і Реєстраційного журналу в одному регістрі.

Підставою для господарських операцій, які відбулися в бюджетній установі, являються документи відповідного характеру або меморіальні ордери, дані яких вписують у відповідно зазначені рядки книги Журнал-Головна три рази : у графі оборотів, одного рахунку по дебету та іншого рахунку по кредиту. Здійснені розрахунки в кінці місяця являють підсумовуючий оборот (Дотаток Е).

Надходження та вибуття матеріальних цінностей у ТНПУ ім. В. Гнатюка заносяться у Головну книгу на підставі відповідних меморіальних ордерів:

– № 4 (Накопичувальна відомість розрахунків з різними дебіторами ф. № 408);

– № 6 (Накопичувальна відомість розрахунків з різними кредиторами ф. № 409);

– № 7 (Накопичувальна по розрахунках в порядку планових платежів ф. № 410);

– № 8 (Накопичувальна відомість по розрахунках з підзвітними особами ф. № 386);

– № 11 (Зведення накопичувальних відомостей по надходженню продуктів харчування, ф. № 398 — бюджет).

- № 10 (Накопичувальна відомість про вибуття та переміщення малоцінних та швидкозношуваних предметів ф. № 439 — бюджет);

№12 (Накопичувальна відомість по витрачання продуктів харчування ф. № 411 — бюджет);

№ 13 (Накопичувальна відомість витрачання матеріалів ф. № 396 — бюджет).

В меморіальних ордерах кореспондують запаси з кредиту рахунків обліку в дебет різних рахунків.

В університеті можуть бути розміщені запаси, які знаходяться в тимчасовому володінні. Такі матеріальні цінності обліковуються на рахунку 02 «Активи на відповідальному збереженні». Даний рахунок вважається позабалансовим і на ньому ведеться облік таких запасів: матеріали, що прийняті установою на зберігання, спец обладнання, що необхідне для виконання досліджень за договором, оплачені з державного та місцевих бюджетів запаси які відвантажені установам своєї системи. В таблиці 2.6., відображено типові проведення, що використовують для обліку руху запасів .

Таблиця 2.6.

Господарські операції з обліку руху матеріальних цінностей в ТНПУ
ім. В. Гнатюка

Зміст господарської операції	Кореспондуючі субрахунки	
	Дт	Кт
1	2	3
1. Одержано від постачальників (за купівельною вартістю): будівельні матеріали обладнання для монтажу на суму ПДВ	204 202 801,802	631 631 631
2. Оприбутковано лишки будівельних матеріалів, виявлені при проведенні інвентаризації	204	701
3. Придбано спеціальне обладнання для виконання науково-дослідної роботи за договірною темою. Обладнання надійшло на склад. Рахунок оплачено з реєстраційного рахунка спеціальних коштів: на купівельну вартість (без ПДВ) на суму ПДВ, включену в податковий кредит на суму ПДВ, не включену в податковий кредит	203 641	323, 364, 675 323, 364, 675
4. Спеціальне обладнання для виконання договірних науково-дослідних робіт передано зі складу в лабораторію (науковому підрозділу)	823	203
5. Після закінчення науково-дослідної роботи за договором спеціальне обладнання за згодою замовника залишено в установі для використання за призначенням (оцінено за цінами можливого використання) і прибуткується: у складі основних засобів залишкова вартість сума зносу (за розрахунками) у складі малоцінних та швидкозношуваних предметів у складі матеріалів для наукових досліджень	104 104 221 231	401 131 411 701
6. Списано використані па капітальне будівництво господарським способом за рахунок державних асигнувань будівельні матеріали обладнання до установки	801 801	204 202
7. Частина виробів навчальної майстерні, передана на склад для використання на власні потреби установи	231	241
8. Одержано продукти харчування, оплачені за рахунок коштів державного фінансування а реєстраційного рахунка	232	321,361
9. Списано господарські матеріали, витрачені на основну статутну діяльність установи	801,802	234
10. Списано продукти харчування, витрачені відповідно до кошторису бюджетної установи	801,802	232
11. Списано нестачу продуктів харчування у межах норм природних втрат	681,701, 702	232
12. Списано різні господарські матеріали, витрачені на роботу навчальної майстерні за договором на сторону	821	234
13. Надійшли на склад матеріали для учбових цілей, оплачені в централізованому порядку вищим розпорядником	231	681,682

З 1 січня 2017 року для державних установ прийнятий новий план рахунків[75]. Згідно із змінами ТНПУ ім. В. Гнатюка необхідно внести переміни в робочий план рахунків, адже запаси тепер обліковуються на рахунках 15 «Виробничі запаси»(рис.2.16) і 18 « Інші нефінансові активи» (рис 2.17.).

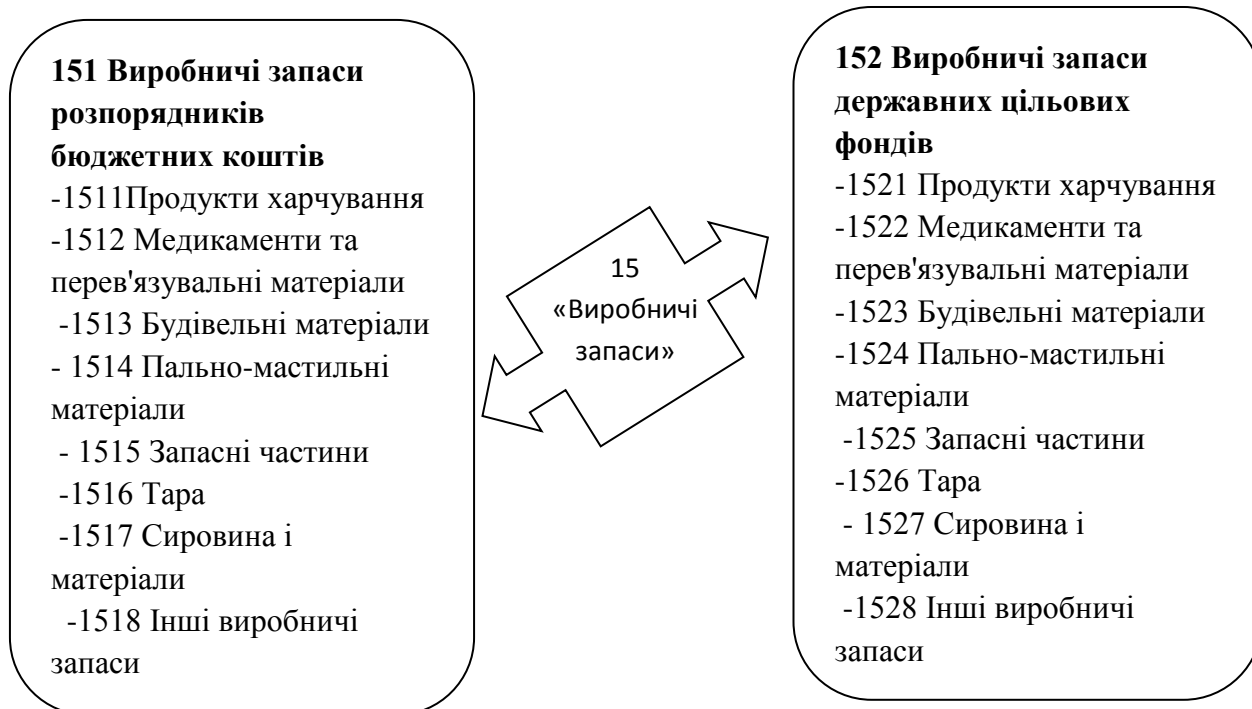

Рис.2.16. Характеристика рахунку 15 « Виробничі запаси»

Примітка. Сформовано на основі даних [75]

Дані рахунки вироблено для обліку й обробки даних про рух та присутність сировини, допоміжних та основних матеріалів, комплектуючих матеріальних цінностей, що призначені для функціонування звичайної роботи і досягнення бажаної мети чи задоволення вимог університету.

За дебетом цих рахунків висвітлюють проступання матеріалів із врахуванням витрачених коштів на їх купівлю, зокрема суми мита, витрати транспорту з доведенням придбаних та безоплатно одержаних матеріалів, непрямі податки, що не відшкодовуються установі, передбачених НПСБОДС 123 «Запаси». За кредитом висвітлюють зменшення матеріалів внаслідок проведення продажі університетом або безоплатної передачі, вживання для виготовлення інших активів, відсутність отримання університетом в подальшому від їх користування економічних вигод.

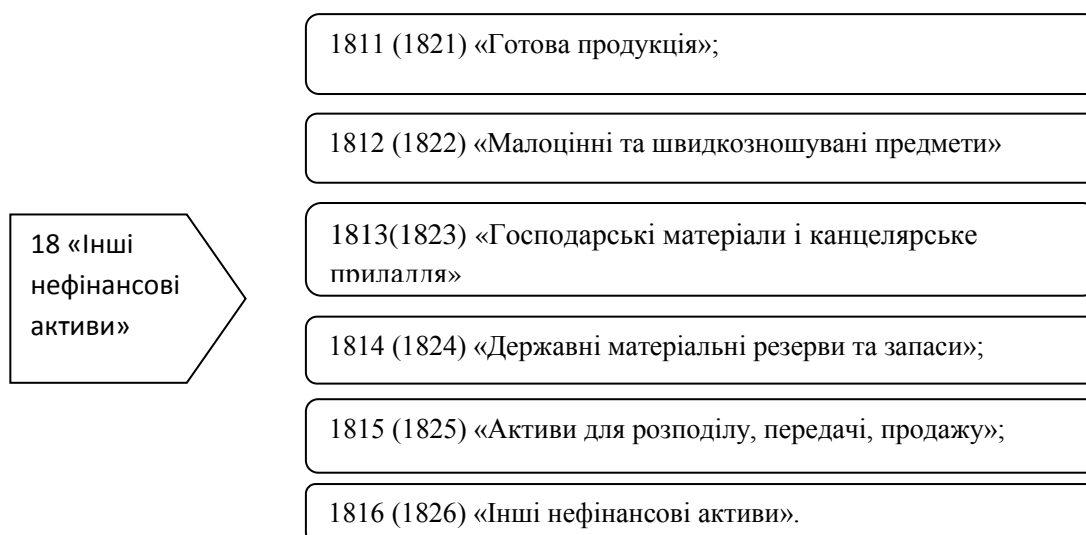

Рис. 2.17. Характеристика рахунку 18 «Інші нефінансові активи»

Примітка. Сформовано на основі даних [75]

Для того, щоб краще ознайомитись і змінами в Плані рахунків з обліку запасів, нами сформовано порівняльну таблицю (табл.2.7.) [58].

Таблиця 2.7.

Співставлення субрахунків бухгалтерського обліку

План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 26.06.2013 N 611		План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2013 N 1203
1	2	3
20 Виробничі запаси	201 Сировини і матеріали	1517 (1527) Сировина і матеріали
	202 Обладнання, конструкції і деталі до установки	1513 (1523) Будівельні матеріали
	203 Спецобладнання для науково – дослідних робіт	1518(1528) Інші виробничі запаси
	204 Будівельні матеріали	1513 (1523) Будівельні матеріали 1517 (1527) Сировина і матеріали
	205 Інші виробничі запаси	1518 (1528) Інші виробничі запаси
21 Тварини на вирощуванні та відгодівлі	211 Молодняк тварин на вирощуванні, 212 Тварини на відгодівлі, 213 Птиця, 214 Звірі, 215 Кролі, 216 Сім'ї бджіл, 217 Доросла худоба, вибракувана з основного стада, 218 Худоба, прийнята від населення	1714 (1724) Поточні біологічні активи тваринництва

Продовження таблиці 2.7.

1	2	3
22 Матеріали і продукти харчування	231 Матеріали для навчальних, наукових та інших цілей	1816 (1826) Інші нефінансові активи
	232 Продукти харчування	1511 (1521) Продукти харчування
	233 Медикаменти і перев'язувальні засоби	1512 (1522) Медикаменти і перев'язувальні засоби
	234 Господарські матеріали і канцелярське приладдя	1812 (1822) Малоцінні та швидкозношувані предмети, 1512 (1522) Медикаменти та перев'язувальні засоби, 1513 (1523) Будівельні матеріали.
	235 Паливо, горючі і мастильні матеріали	1514 (1524) Паливо, горючі і мастильні матеріали
	236 Тара	1516(1526) Тара
	237 Матеріали в дорозі	1511 (1521) Продукти харчування 1512 (1522) Медикаменти і перев'язувальні засоби 1513 (1523) Будівельні матеріали 1514 (1524) Паливо, горючі і мастильні матеріали 1515 (1525) Запасні частини 1516 (1526) Тара 1517 (1527) Сировина і матеріали 1518 (1528) Інші виробничі запаси 1812 (1822) Малоцінні та швидкозношувані предмети 1816 (1826) Інші нефінансові активи
	238 Запасні частини до транспортних засобів, машин і обладнання	1515 (1525) Запасні частини
	239 Інші матеріали	1517 (1527) Сировина і матеріали, 1518 (1528) Інші виробничі запаси
24 Готова продукція	241 Вироби виробничих майстерень	1811(1821) Готова продукція
25 Продукція сільського господарського виробництва	251 Продукція підсобних сільських господарств	1811 (1821) Готова продукція (одержана рослинницька, тваринницька продукція)
26 Запаси для розподілу, передачі, продажу	261 Запаси для розподілу, передачі, продажу	1815 (1825) Активи для розподілу, передачі, продажу
	262 Державні матеріальні резерви та запаси	1814 (1824) Державні матеріальні резерви та запаси

Згідно нового Плану рахунків в ТНПУ ім. В. Гнатюка відбуваються зміни у формуванні господарських операцій [73]. Наведемо декілька прикладів нових проведенень:

1. Оприбуткування придбаних матеріалів :
  - Дт 15 «Виробничі запаси», 1812 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»;
  - Кт 2113 (2123) «Розрахунки за авансами, виданими постачальникам, підрядникам за товари, роботи і послуги», 6211 (6221) «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».
2. Відображення сум податку на додану вартість, якщо податок на додану вартість включено до податкового кредиту:
  - Дт 6311 (6321) «Розрахунки з бюджетом за податками і зборами»;
  - Кт 2113 (2123) «Розрахунки за авансами, виданими постачальникам, підрядникам за товари, роботи і послуги», 6211 (6221) «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».
3. Оприбуткування запасів, отриманих як гуманітарна (благодійна) допомога, дарунком, безповоротна допомога:
  - Дт 15 «Виробничі запаси», 18 «Інші нефінансові активи»;
  - Кт 7511 «Доходи за необмінними операціями» (7523 «Інші надходження»).
4. Списання запасів внаслідок нестачі, у тому числі в межах установлених норм, а також нестач і втрат від псування матеріальних цінностей, віднесених на рахунок установи, придбаних у поточному році, у минулих роках за розрахунками з внутрівідомчої передачі запасів
  - Дт 8013 (8023), 8113 (8123) «Матеріальні витрати», 5512 (5522) «Накопичені фінансові результати виконання кошторису»;
  - Кт 15 «Виробничі запаси», 18 «Інші нефінансові активи».

ТНПУ ім. В. Гнатюка при веденні синтетичного обліку використовує програму 1 С: «Підприємство». Ця програма має потрібний набір спеціалізованих засобів (Довідників, Документів, Звітів), що необхідні для обліку матеріальних цінностей. Використання цих засобів дозволяє швидко отримувати дані про рух та наявність матеріалів з можливістю деталізації по найменуваннях, зменшити втрати праці на відображення в обліку операцій із матеріальними цінностями.

Реєстр операцій проводять в кількісно-сумовому виразі не в загальному по рахунку, а в залежності від партії надходження та місця зберігання по кожній номенклатурній одиниці матеріалів. Таким чином, при формуванні господарських операцій, кількість проводок залежить від кількості найменувань матеріалів.

Для тих операцій, що часто використовуються, програма автоматично формує проводки після заповнення проведення екранних форм відповідних первісних документів. За допомогою документа «Операція» можна самостійно ввести будь-яку кількість проводок, що варто використовувати для тих операцій із матеріалами, по яких не передбачене автоматичне формування проводок.

За допомогою меню «Звіти» , можна сформувати бухгалтерський звіт за будь - який період, що дасть змогу швидко та якісно провести аналіз залишків матеріалів та їх обороти. Дана програма підтримує шаблонні методи групування наслідків господарських операцій.

Формування сальдо та оборотів по рахунків здійснюється автоматично програмою, та зберігається як сума сальдо і оборотів по всіх складах. Сальдо та обороти по всіх партіях для певної одиниці запасу дає змогу визначити сальдо по окремій номенклатурній одиниці запасів.

Сукупність проводок, накопичених у програмі за цілий період обліку є підставою для складання різноманітного роду звітів, включаючи фінансову і податкову звітність [50].

Отже розкривши дане питання, можна спостерігати у ТНПУ ім. В. Гнатюка професійний підхід при веденні синтетичного обліку запасів. У робочому плані рахунків чітко розмежовані рахунки та субрахунки, що дають змогу якісно проводити облік і пришвидшують пошук даних.

2. 4. Шляхи вдосконалення обліку запасів бюджетних установ з використанням інформаційних технологій.

В даний час практично кожна людина користується сучасними інформаційними технологіями, які допомагають розвиватися різним сферам життєдіяльності. Застосування сучасних технологій знайшло відображення і в бухгалтерському обліку.

За допомогою бухгалтерських програм, кваліфікований фахівець може отримати миттєвий доступ практично до всієї необхідної інформації. Інформаційні технології на 100% справляються зі своїм основним завданням, значно знижуючи трудомісткість при використанні основних ресурсів.

Ще з десятирок років тому основним технічним засобом будь-якого бухгалтера був персональний комп'ютер, наявність якого на сьогоднішній день обов'язково. Практично вся необхідна фахівцю інформація знаходиться на жорстких дисках.

Однак, з розвитком сучасних технологій, отримати доступ до документації можна з будь-якої точки земної кулі. Інформаційні технології широко застосовуються в навчальній, науковій, виробничій, фінансовій діяльності.

Відсутній єдиний підхід до формування терміну інформаційних технологій . Вчена Т.А. Писаревська стверджує що «інформаційні технології – це сукупність методів і процедур, за допомогою яких реалізуються функції збирання, передавання, оброблення, зберігання та доведення до користувачів інформації в організаційно-управлінських системах з використанням обраного комплексу технічних засобів» [72].

В. М. Рожелюк визначає інформаційні системи як «організований набір елементів, що збирає, обробляє, передає, зберігає та надає дані. Інформаційна система складається із людей, обладнання, процесів, процедур, даних та операцій»[80].

Вчені І.І. Матієнко-Зубенко і Л.О. Терещенко, визначають автоматизовані інформаційні системи як «системно організована для розв'язання завдань управління сукупність методів і засобів реалізації операцій збору, реєстрації, передачі, нагромадження, пошуку, оброблення і захисту інформації на основі застосування програмного забезпечення, засобів обчислювальної техніки та зв'язку, а також засобів, за допомогою яких інформація пропонується клієнтам [90]».

Що стосується удосконалення обліку матеріальних цінностей, то його необхідно здійснювати з урахуванням сьогочасних тенденцій у піднесенні комп'ютерних інформаційних технологій (рис 2.18.) [106].

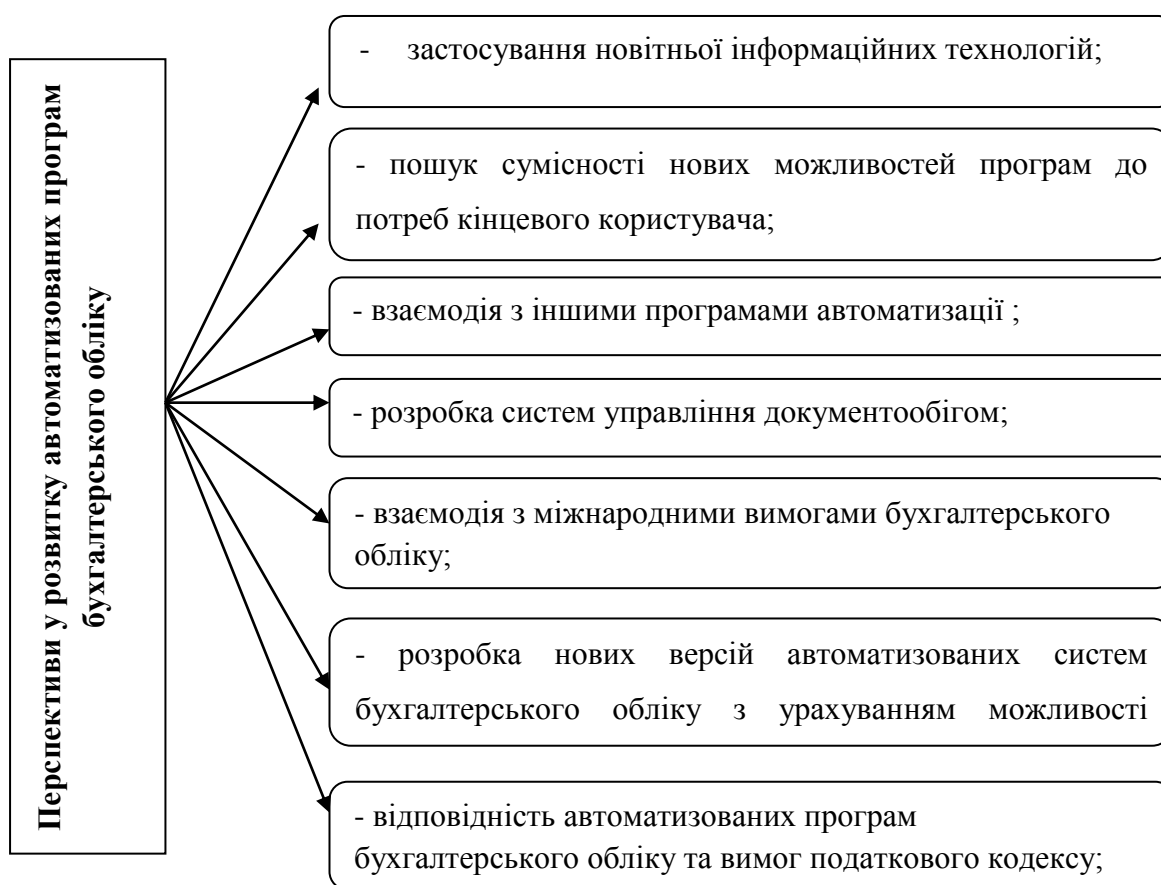

Рис.2.18. Шляхи розвитку програм автоматизації обліку

Для автоматизації поставлених завдань потрібна наявність:

- інформаційної бази;
- програмного забезпечення;
- комп'ютерної техніки;
- грамотні користувачі комп'ютерів.

Бухгалтерські інформаційні системи служать для:

- виконання необхідних розрахунків;
- підготовки, заповнення, перевірки та роздруківки документів;
- перенесення інформації з паперової форми в інформаційну систему;
- накопичення поточних підсумків, зіставлення з даними минулих періодів.

Удосконалення обліку запасів при використанні комп'ютерних програм може виражатися в [34]:

- зростанні кількості даних, які надходять з обліку;
- упорядкуванні обліку запасів;
- зменшенні кількості помилок ;
- збільшенні оперативності;
- покращенні економічності.

Значну роль в системі бюджетних відносин необхідно надати виборі інформаційного забезпечення, адже від своєчасності та якості даних залежить правильність прийняття рішень керівника.

На сьогодні існує достатньо програмного забезпечення, які бюджетні установи можуть застосовувати для ведення обліку. Також, є в наявності безкоштовне програмне забезпечення .

Призначення та види програм для обліку в бюджетних установах наведено в таблиці 2.8.

Варто зазначити, що наведені програми не можуть прорахувати особливості обліку окремої установи. Тому для їх функціонування необхідно докласти додаткові зусилля.

Таблиця 2.8.

Призначення та види програм для обліку в бюджетних установах

Назва	Призначення
«Парус – бюджет»	Програмний продукт включає забезпечує ведення всіх облікових реєстрів згідно вимог законодавства України. Надає можливість головному бухгалтеру бюджетної установи, отримати комплексне інформаційне забезпечення, як по головній установі, так і по підвідомчим установам та філіям.
« Бест звіт плюс»	Програмний продукт включає сучасні технології роботи з електронними документами, підготовка та подання звітності в електронному вигляді із використанням електронного цифрового підпису. Він забезпечує організацію електронного документообігу у всіх без винятку суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та джерел фінансування або між ними та державними контролюючими органами, подача звітності яким передбачена чинним законодавством.
1С: Підприємство 8.	Програмний продукт включає технологічну платформу « 1С: Підприємство 8» і прикладне рішення (конфігурацію) « Бухгалтерія для бюджетних установ України». Призначений для автоматизації бухгалтерського обліку бюджетних установ, що фінансуються за рахунок коштів бюджетів усіх рівнів та ведуть облік за Планом рахунків бюджетного обліку.
«Мережа – М»	Програма призначена для формування на електронних та паперових носіях зведених кошторисів, розподілів, зобов'язань і платіжних доручень по державному та місцевих бюджетах. Формування «МЕРЕЖІ « та «РЕЕСТРА ЗМІН» до мережі розпорядників і одержувачів коштів головними розпорядниками коштів на центральному рівні та розпорядниками 2 рівня на рівні обласних ГУДКСУ для подальшої передачі в органи Державної казначейської служби України, а також для використання даних «МЕРЕЖІ» в комплексі програм для розпорядників коштів ПЗ «Кошторис»(zvek.exe) і «Фіндокументи»(pm.exe).

Примітка. Сформовано на основі даних [67;68; 69].

Можливості бухгалтерських програм представлені на рис. 2.19.

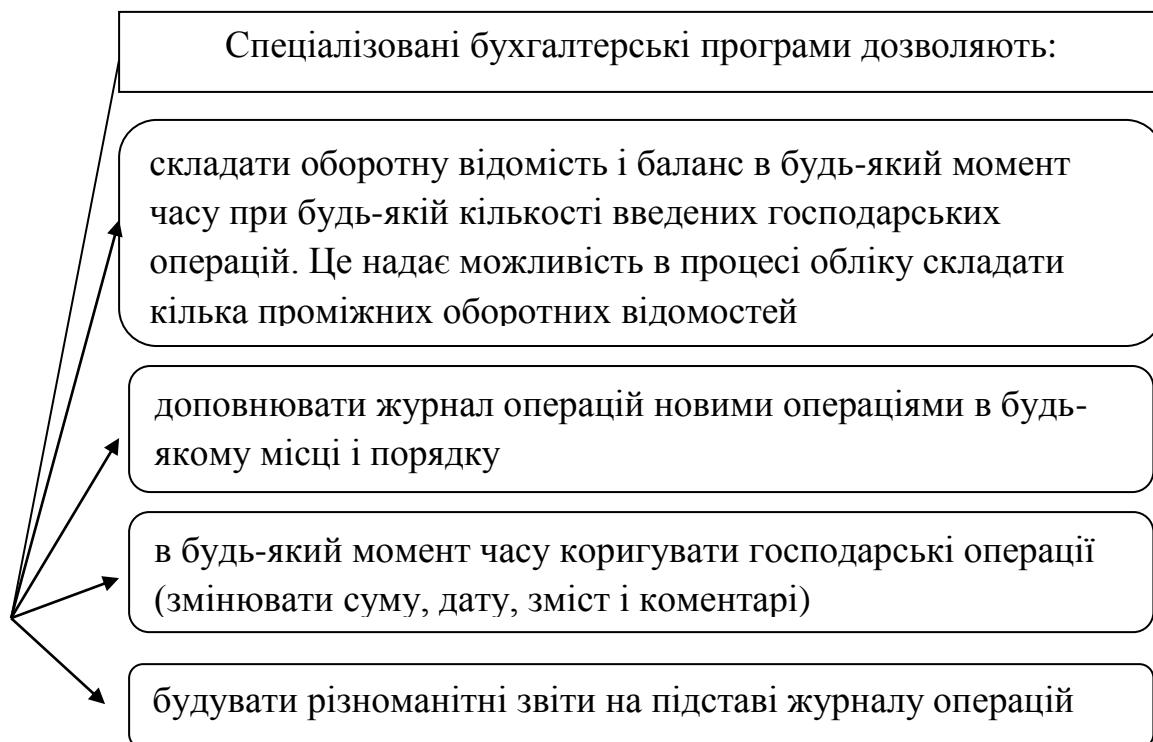

Рис. 2.19. Можливості бухгалтерських програм

Примітка. Сформовано на основі даних [50]

ТНПУ ім. .В. Гнатюка у процесі діяльності бухгалтерської служби використовує програму «1С : Підприємство Бухгалтерія для бюджетних установ України». Дана програма забезпечує проведення обліку за планом рахунків та підтримує єдиний процес обробки документації по всіх розділах обліку з формуванням балансу.

«1С:Бухгалтерія для бюджетних установ України» - програма, що створена відповідно до усіх нормативних актів та законів стосовно ведення обліку. Вона забезпечує високу якість прикладних рішень. Бухгалтер при проведенні облікової роботи має можливість стежити за процесом виконання проведення документа. Дана програма взаємодіє із програмними продуктами «Мережа» і «Кур'єр», що дає можливість створювати реєстри, записи на диск і проводити друк і форми тої версії програмного забезпечення ДКУ, що наявна в університеті. Можна стверджувати, що даний програмний продукт впевнено виборює позиції на ринку [67].

Сьогодні частина бюджетних установ використовує в своїй роботі програми «Парус-Бюджет», частина – «1С-Бюджет». Використовуються також й інші програмні продукти, в ряді установ облік здійснюється вручну. Програми «Парус-Бюджет» і «1С:Бюджет» виконують однакові завдання та мають однакову мету. Кожна з них має певні переваги та певні недоліки.

Шабельник Т.В. та Крива Т.В., вважають доцільним в майбутньому перейти на роботу з «Парус-Бюджет» всім бюджетним установам, що, на їх думку, «значно підвищить ефективність обміну інформацією та наробітками між окремими державними службами» [109].

Хорунжак Н.М. та Сисюк С.В., стверджують, що «більшість розповсюджених програм автоматизації бухгалтерського обліку не охоплюють в достатній мірі всіх завдань, пов'язаних з управлінням та господарською діяльністю бюджетних установ» [101].

ТНПУ ім. В. Гнатюка при організації обліку запасів слід надати перевагу програмі «Парус – Бюджет», адже це комплексна система автоматизації облікових задач, що повніше задовольняє потреби установи в сфері програмних і технологічних рішень, методології. Ця система створена у відповідності до вимог КВЕК, де враховані всі зміни і веденні бухгалтерського обліку.

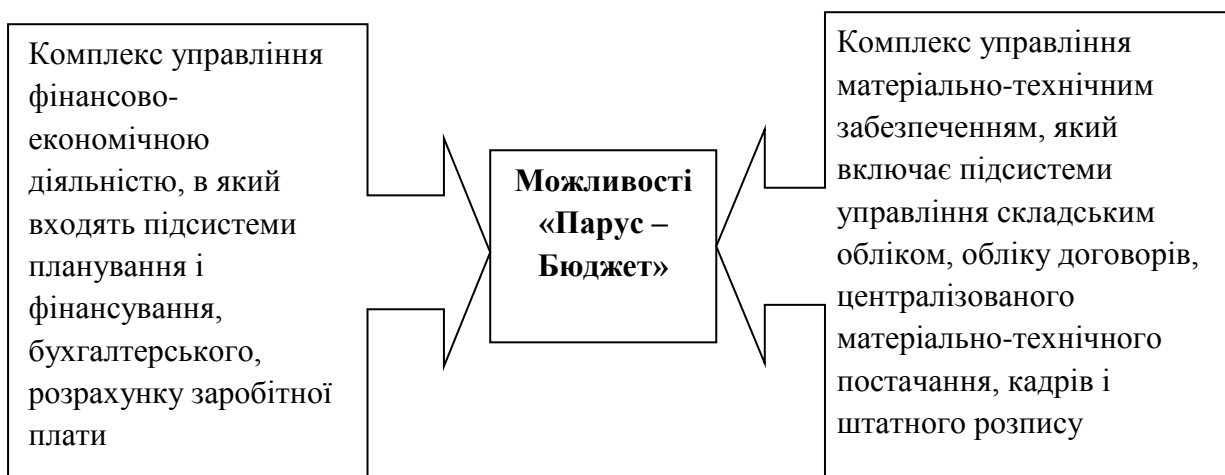

Рис.2.20. Можливості «Парус – Бюджет»

Примітка. Сформовано на основі даних [99]

Вагомою перевагою «Парус – Бюджет» є зв'язок із MS Excel, що дає можливість отриманим даним конвертуватись в інші програмні середовища. У даній програмі може працювати значна кількість працівників в обчислювальній мережі. Однак недоліком даної програми є відсутність додаткової аналітики.

Для автоматизації обліку матеріальних цінностей бюджетних установ, при об'єднанні двох програмних продуктів, можна випустити «ІС – Парус». Дана програма буде сприятиме вирішенню цілого ряду питань, що повстають щодо автоматизації обліку. Головною ціллю такої програми є продуктивне запровадження програмних рішень для університету в проектах, а також для взаємодії з органами законодавчої і виконавчої влади з питань автоматизації.

Для модернізації обліку запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка можна використати Платформу "jПарус", що створена на засадах хмарних технологій. Дана програма орієнтується як на забезпечення облікового процесу, так і на продуктивне управління діяльністю та зменшенням витрат на володіння та обслуговування інформаційної технології. Властивістю цієї платформи є робота в сфері програмного забезпечення(Windows та Mac OS, Linux, PostgreSQL та Oracle).

«Хмарні технології» замінюють програми, адже вони дають право користуватися програмним забезпеченням за допомогою мережі Інтернет. Вагомим пріоритетом цих технологій є надання послуг для установи віддалено. Мова йде не тільки про прості операції в обліку, але і про проведення контролю. Тобто облік ведеться у віддалених структурних підрозділах .

Бухгалтери, маючи віддалений доступ до програмного забезпечення, серверів, документів, можуть з будь – якого місця, в якому буде відповідна комп'ютерна мережа та сам комп'ютер, швидко та якісно обробляти потрібні облікові дані та надавати їх контрагентам та користувачам для проведення господарських операцій.

Перевагою віртуальної бухгалтерії є економія витрат на матеріали, офісні приміщення. У працівників буде вільний графік роботи і вони зможуть виконувати інші обов'язки.

Щоб покращити автоматизований облік матеріальних цінностей, можна запровадити термінали збору даних і незнімні плівкові етикетки з штриховим кодуванням (аналог інвентарної бирки).

Використовувати недорогі ручні комп'ютери із сканером штрих-коду, можна при збиранні інформації про прихід, переміщення та зняття з обліку матеріалів. За його допомогою проводиться попередня обробка і збір даних з наступним перенесенням їх в комп'ютер. При маркуванні майна неможлива зміна інвентарних одиниць. Процес користування цією технікою простий. Довідник матеріальних цінностей в програмі вже є. За допомогою програмного модуля, який переробляє дані, він перекачується з програми. Згодом ці дані кодуються в штрих-коди і друкуються [42].

Позитивний аспект даного кодування можна відзначити при проведенні інвентаризації. На терміналі збору завантажується довідник з переліком запасів і встановлюється програма «Інвентаризація майна». Зчитування штрихових кодів проводять з усіх предметів що підлягають обліку.

В ході перевірки проводиться сканування всіх об'єктів. Скануючи відповідний код на екран відображається його назва. Можна вводити код вручну при виникненні пошкоджень. Дуже просто визначити запаси, які ще не враховані, або прикріплені за іншим приміщенням.

Впровадження нових програм нівелюються, адже при використанні необхідно понести значні витрати. У зв'язку з цим, для ТНПУ ім. В. Гнатюка актуальним є формування вітчизняних програмних продуктів. Адже бюджетна установа повинна досягати мінімізації видатків і максимізації результатів. Крім того, неприпустимо в умовах гострого дефіциту коштів ігнорувати гнучкі комп'ютерні системи та можливості доповнення існуючих програмних продуктів новими додатками.

Р. Скалюк, стверджує, що «забезпечення раціонального вибору, впровадження і ефективного використання програмних продуктів для автоматизації процедур бухгалтерського обліку є пріоритетним шляхом для забезпечення раціоналізації системи бухгалтерського обліку, удосконалення процесу управління та підвищення ефективності діяльності вітчизняних організацій бюджетної сфери загалом» [87].

Наявність в університеті автоматизованого обліку забезпечує покращення обліку та оперативність відображення господарських операцій, сприяє скороченню кількості неточностей та можливості їх швидкого виправлення. Отже, важливим елементом при удосконаленні обліку запасів в умовах інформаційних технологій є докорінна реконструкція технічного та інформаційної бази університету, на основі використання сучасних програмних продуктів.

Запровадження новітніх програмних продуктів сприяє університету вести облік операцій по наданню послуг і розрахунків по них, а також сформувати цілу інформаційну систему, що дасть право аналізувати роботу усього університету та вчасно приймати управлінські рішення.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ II

Організація обліку запасів в ТНПУ ім. В.Гнатюка при використанні АРМ бухгалтера дає можливість роботи працювати в діалоговому режимі, вигідно добавляти інформацію, в короткий проміжок часу виконувати доручення, проводити контроль, з'ясувати правильність отриманих даних. Формуючи єдину базу даних забезпечується одержання в діалоговому режимі всієї необхідної інформації для аналітичного, синтетичного та управлінського обліку та звітності.

Організація обліку матеріальних цінностей з використанням АРМ забезпечує : простоту організації технічного обслуговування; вигідне та зручне, приязне ставлення до бухгалтера; незначні вимоги до експлуатації та

компактність; адаптацію до функцій бухгалтера. За допомогою АРМ покращується організація обліку в цілому, і відбувається перехід до активної частини управління та організації праці в бухгалтерії.

В ТНПУ ім. В. Гнатюка аналітичний та синтетичний облік ведеться автоматизовано, методом оборотних відомостей. При чому всі звіти та облікові реєстри створюються автоматично, що значно полегшує облік товарно-матеріальних цінностей та підвищує його якість і оперативність.

У робочому плані рахунків чітко розмежовані рахунки та субрахунки, що дають змогу якісно проводити облік і пришвидшують пошук даних.

ТНПУ ім. В. Гнатюка у процесі діяльності бухгалтерської служби використовує програму «1С : Підприємство Бухгалтерія для бюджетних установ України». Дана програма забезпечує проведення обліку за планом рахунків та підтримує єдиний процес обробки документації по всіх розділах обліку з формуванням балансу.

Для університету актуальним є впровадження вітчизняних програмних продуктів. Адже бюджетна установа повинна забезпечити досягнення мінімізації видатків і максимізації результатів.

РОЗДІЛ III

ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ НАЯВНОСТІ І ВИКОРИСТАННЯ ЗАПАСІВ В БЮДЖЕТНІЙ УСТАНОВІ

3.1. Аналіз наявності та ефективності використання запасів.

Проведення аналізу необхідне для дослідження проблем, які виникають в установі. При цьому проводиться аналіз екологічних, технічних, політичних умов.

М. І. Ковальчук у своїй праці зазначає, що «економічний аналіз — це система способів вивчення за даними обліку, звітності, нормативних планів та інших джерел інформації результатів і стану діяльності, можливих варіантів її поліпшення для оцінювання і контролю діяльності, обґрунтування управлінських рішень, спрямованих на підвищення ефективності роботи установи, їхніх підрозділів, об'єднань і формувань [41]».

Також питання аналізу діяльності бюджетних установ розглядали такі вчені : Назарова К.О.[63], Болюх М.А.[13], Панкова Д.А.[71], Левицька С. О.[46], Яришко О.В. [113]. Незважаючи на чималий доробку в цій галузі , відсутні наукові праці, де б пропонувалися напрями покращання аналізу матеріальних цінностей бюджетних установ з позиції керування ними для підвищення ефективності вживання коштів.

Важливою умовою діяльності установи є її повне забезпечення запасами і раціональне їх використання. Під впливом інфляційних процесів та економічної кризи, у зв'язку з браком коштів бюджету перед університетом стоїть завдання, пов'язане із забезпеченням їх матеріальними цінностями, необхідними для нормальної діяльності установи.

Необхідно проводити аналіз запасів, адже вони є цінним елементом активів ТНПУ ім. В. Гнатюка і займають виняткове місце у складі майна.

Чимала роль матеріальних цінностей постає при формулюванні результатів діяльності установи, та при відображенні даних про фінансовий стан .

При проведенні аналізу запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка, варто урахувати те, що вони мають бути оптимальними. Тобто, необхідно налагодити сталі договірні взаємовідносини з компаньйонами, які вдало реалізують свої договірні зобов'язання, зробити обґрунтовані розрахунки потреби у запасах. Одночасно варто запобігти накопиченню запасів на складах. Якщо в установі наявні надлишок або нестача матеріальних цінностей, то це свідчить про слабкий фінансовий стан установи. Щоб їх визначити, необхідно проводити аналіз формування і використання матеріальних цінностей. Важливо з'ясувати специфіку впливу чинників і як саме вони впливають на результати діяльності установи.

Отже, сформулюємо основні завдання аналізу матеріальних цінностей ТНПУ ім. В.Гнатюка (рис 3.1).

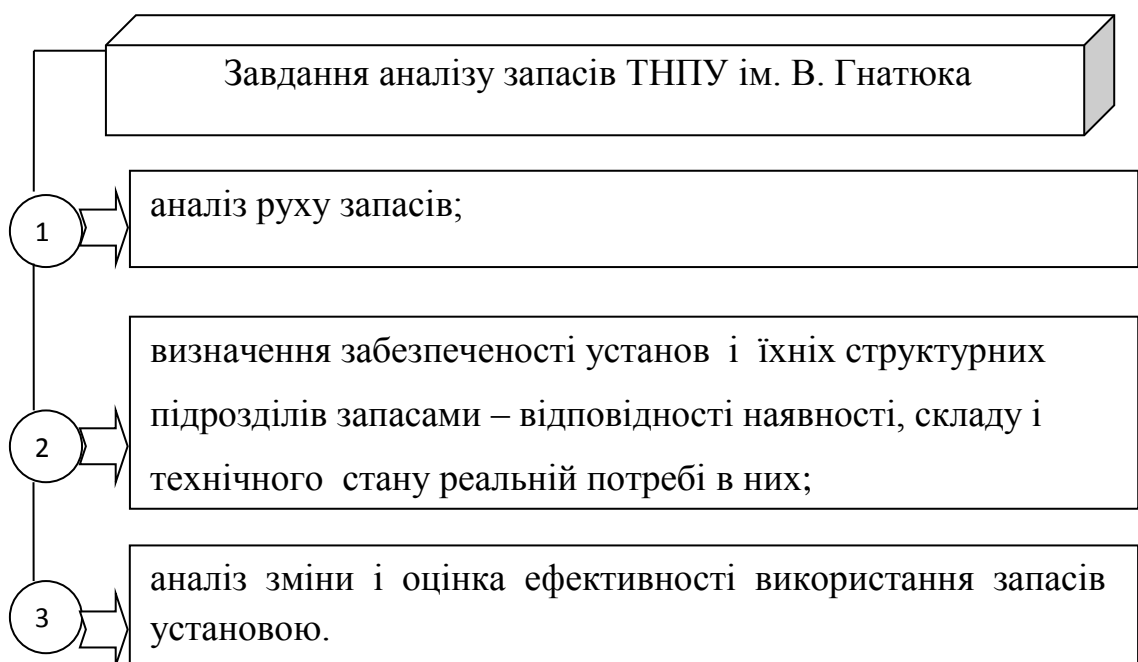

Рис. 3.1. Завдання аналізу запасів ТНПУ ім. В. Гнатюка

Примітка. Сформовано автором на основі даних[113]

При проведенні аналізу ТНПУ ім. В. Гнатюка використовують такі документи:

- «Баланс» (Ф №1);

- «Звіт про рух матеріалів та продуктів харчування» (Ф №6);
- документи первинного обліку матеріальних цінностей.

За часом дослідження явищ і процесів економічний аналіз поділяють на попередній, оперативний, послідовний, стратегічний (рис.3.2.).

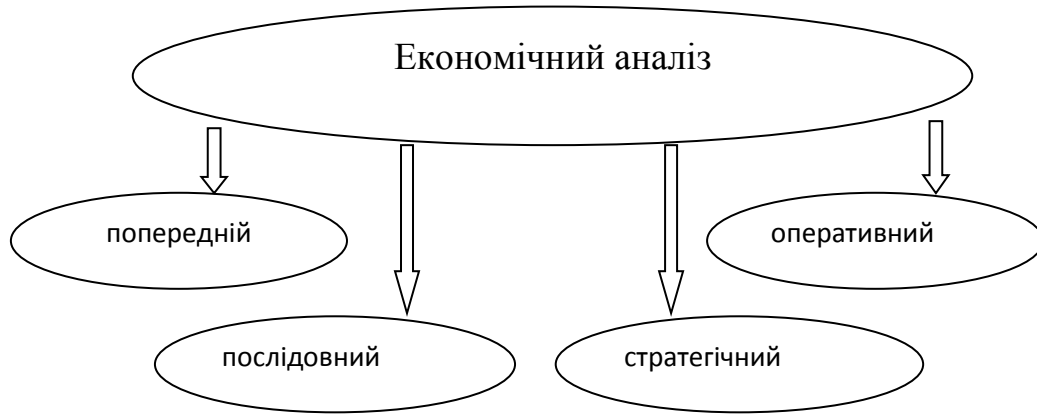

Рис. 3.2. Види економічного аналізу за часом дослідження процесів і явищ.

Примітка. Сформовано автором на основі даних [22]

Попередній аналіз проводиться для дослідження проектів, формування діапазонів функціонування, правильного використання ресурсів. Його мета полягає в створенні прогнозу, виборі і обґрунтуванні варіантів програм і управлінських рішень. Його слід здійснювати перед проведенням господарських операцій [22]. Основним його завданням є оцінка варіантів і пошук оптимального з них, виявлення витрат, недоліків. Попередній аналіз сприяє покращенню ефективності функціонування. При проведенні аналізу досліджуються запобіжні заходи щодо потенціальних недоліків, розкриваються чинники, що можуть негативно позначатися на результатах діяльності.

Оперативний аналіз здійснюється під час проведення господарської діяльності. За допомогою цього аналізу можна викрити негативні чинники та установити їх вплив, охарактеризувати потенційні результати цього впливу і вжити прийоми для усунення небажаних наслідків. У процесі аналізу необхідно вивчати не всі фактори, що можуть вплинути на установу, а лише ті що можуть призвести до істотних відхилень і витрат. Метою стратегічного

аналізу є прогнозування подальшого напрямку розвитку. Він забезпечує вибір оптимального рішення.

Проводячи аналіз бюджетної установи можна використовувати різні прийоми. Їх характеристика наведена в таблиці 3.1

Таблиця 3.1.

Основні прийоми фінансового аналізу

Вид аналізу	Характеристика
Трендовий аналіз	Порівняння кожної позиції звітності з рядом попередніх періодів та визначення тренду, тобто основної тенденції динаміки показників, очищеної від впливу індивідуальних особливостей окремих періодів
Вертикальний аналіз	Визначення структури фінансових показників з оцінювання впливу різних факторів на кінцевий результат. Такий аналіз дає можливість визначити найвагоміші складові в балансі бюджетної установи, але найбільш вагоміше його використання в аналізі складових доходів і витрат Кошторису.
Горизонтальний аналіз	Порівняння кожної позиції звітності з попереднім періодом. Такий аналіз є основою організації моніторингу поточної фінансової діяльності. У процесі цього аналізу виявляють відхилення звітних показників від планових, визначаються причини цих відхилень і вносяться рекомендації щодо корегування окремих напрямків фінансової діяльності бюджетної установи.
Порівняльний аналіз	Внутрішньогосподарський аналіз зведених показників звітності за окремими показниками самої установи, а також міжгосподарський аналіз показників цієї установи порівняно з показниками конкурентів
Маржинальний аналіз	Метод оцінювання і обґрунтування управлінських рішень на основі причинно – наслідкового зв'язку обсягу продажу, собівартості наданих бюджетною установою послуг та поділу витрат на постійні та змінні.
Факторний аналіз	Визначення впливу окремих факторів на результативний показник детермінованих або стохастичних прийомів дослідження. Проводиться за допомогою моделювання (детермінованого або стохастичного).
Аналіз відносних показників	Розрахунок відношень між окремими позиціями звіту або позиціями різних форм звітності, визначення взаємозв'язків показників.

Примітка. Сформовано автором на основі даних [73]

Визначити інтенсивність вибуття та надходження запасів у ТНПУ ім. В.Гнатюка можливо за допомогою таких формул:

1) коефіцієнт надходження запасів[43]:

$$K_{нз} = \frac{Нз}{Ззк} \quad (3.1.)$$

2) коефіцієнт вибуття запасів[43]:

$$K_{вз} = \frac{Вз}{Ззп} \quad (3.2.)$$

Таблиця 3.2.

Розрахунок коефіцієнта вибуття запасів та надходження запасів ТНПУ ім. В. Гнатюка

№ п/п	Показники	Роки		
		2013	2014	2015
1.	Надходження запасів протягом року	1 589 211,45	1 589 000,45	1 857 800,56
2.	Використання та вибуття запасів протягом року	1 498 898,42	1652010,42	1592010,42
3.	Залишки запасів на початок року	681 306,77	771619,8	708609,83
4.	Залишки запасів на кінець року	771 619,8	708 609,83	974 400,39
5.	Коефіцієнт вибуття запасів	2,2	2,141	2,247
6.	Коефіцієнт надходження запасів	2,06	2,24	1,91

Примітка. Сформовано автором на основі додатку Е1,Е2,Е3.

Щоб краще оцінити динаміку коефіцієнтів вибуття та надходження запасів створимо діаграму (рисунок 3.3.).

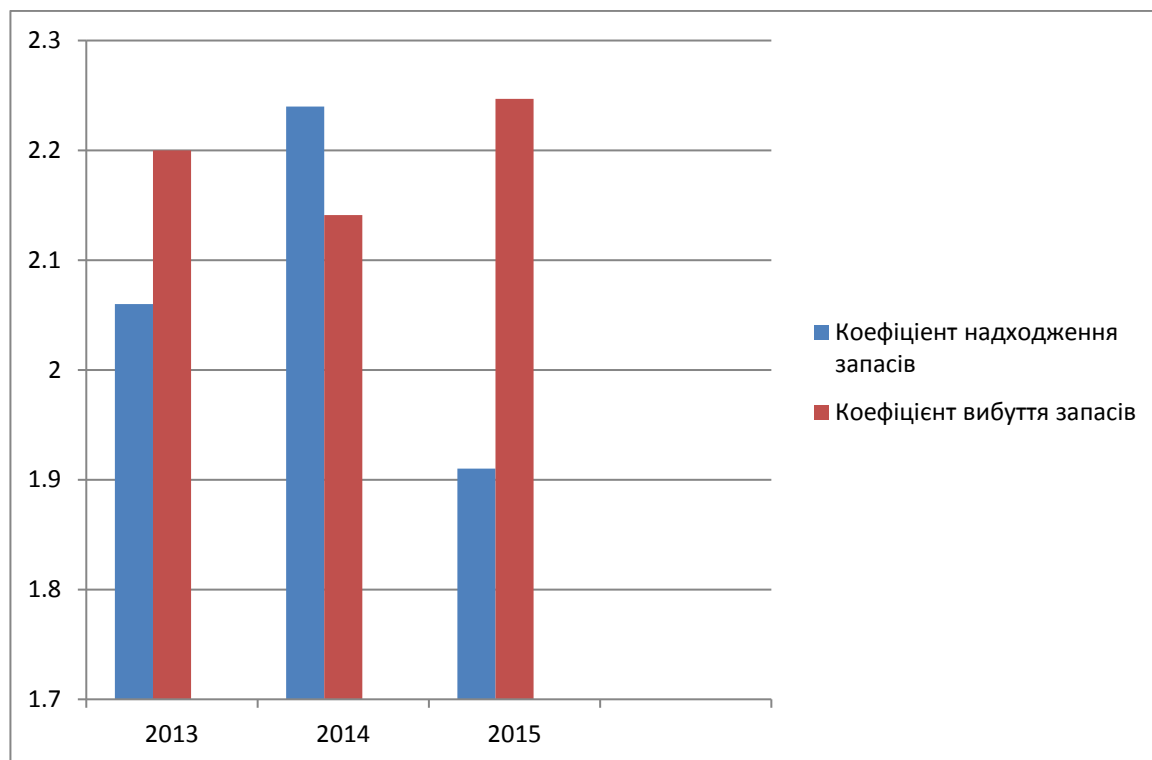

Рис. 3.3. Динаміка коефіцієнта вибуття запасів ТНПУ ім. В. Гнатюка

Отже провівши розрахунки можна побачити, що у 2015 році коефіцієнт надходження становить 1,91, що являється найменшим в порівнянні з іншими роками, а коефіцієнт вибуття становить 2,247, що свідчить про інтенсивне використання запасів. У 2014 році коефіцієнт вибуття в порівнянні з іншими роками є найменшим і становить 2,141, а коефіцієнт надходження становить 2,24, що свідчить про значне надходження запасів до установи.

У процесі виконання своєї діяльності здійснюється вибуття запасів, більша частина яких іде на використання для власних потреб.

Тому для безперебійної роботи та доцільного використання матеріальних ресурсів, потрібно проводити аналіз структури і динаміки запасів склавши таблицю 3.3., на підставі даних форми 6 «Звіт про рух матеріалів і продуктів харчування» досліджуваного підприємства за 2015 рік (Додаток Е3).

Таблиця 3.3.

Аналіз структури і динаміки запасів ТНПУ ім. В. Гнатюка за 2015р.

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення (+, -)	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Матеріали для навчальних, наукових та інших цілей (231)	172488,57	24,3	174769,11	17,9	2280,54	-6,4
Господарські матеріали і канцелярське приладдя (234)	473930,80	66,9	648775,54	66,6	17484,74	-0,3
Паливо, горючі і мастильні матеріали (235)	22715,28	3,2	115419,79	11,8	92704,51	8,6
Запасні частини до транспортних засобів, машин і обладнання (238)	28568,98	4,1	31736,96	3,3	3167,98	-0,8
Інші матеріали (239)	10906,20	1,5	3699,00	0,4	-7207,2	-1,1
Разом матеріалів	708609,83	100	974400,39	100	265790,56	-

Примітка. Сформовано автором на основі додатку ЕЗ

Як видно із таблиці 3.3 найбільшу питому вагу в структурі запасів ТНПУ ім. В. Гнатюка як початок так і на кінець 2015 року займають господарські матеріали і канцелярське приладдя -66,9% і 66,6%.

Для подальшої деталізації зміни структури запасів по кожному елементу проаналізуємо динаміку структури запасів ТНПУ ім. В.Гнатюка за 2014-2015 роки (рис. 3.4) на підставі даних форми 6 «Звіт про рух матеріалів і продуктів харчування» .

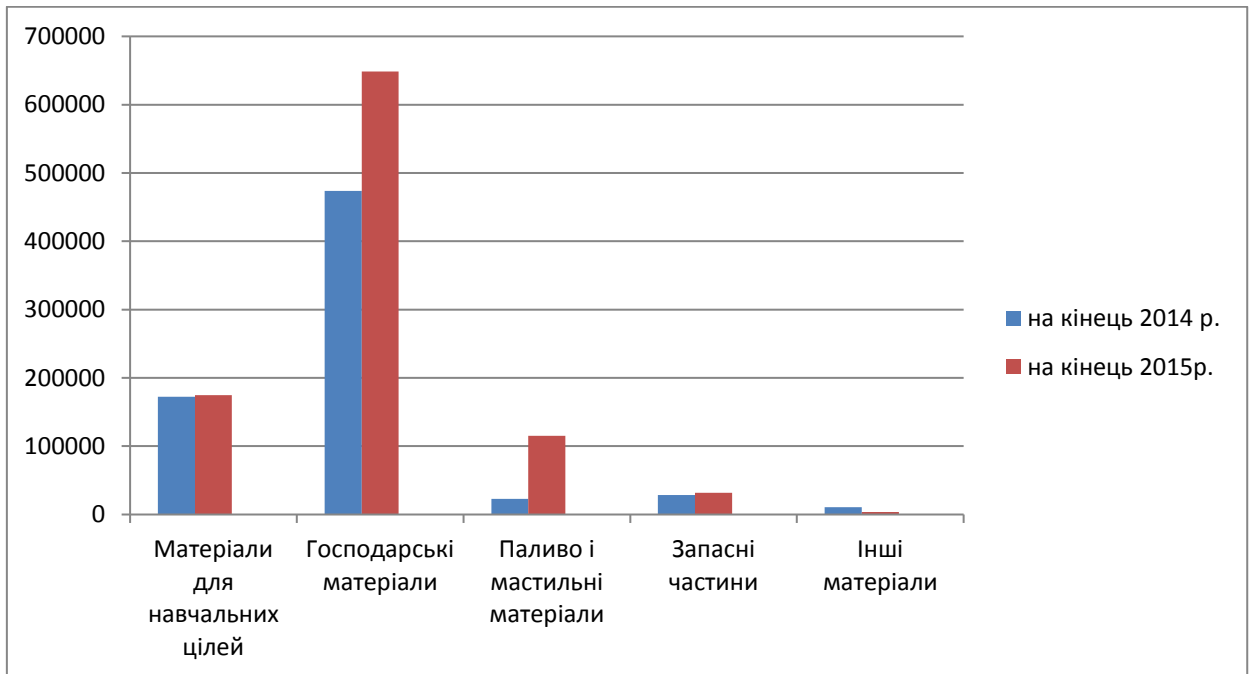

Рис. 3.4. Динаміка структури запасів ТНПУ ім. В. Гнатюка за 2015р.

Найбільша зміна в загальному відхиленні припадає саме на паливо, горючі і мастильні матеріали(8,6%), та господарські матеріали (6,4%). Це свідчить про те, що потреби на ті чи інші запаси зросли або знизились.

Потреба університету в певному виді запасів розраховується за формулою [62] :

$$P_z = P_g + P_e + P_r + P_{zk} - Z_p \quad (3.3)$$

де P_z - загальна потреба;

P_g - потреба для забезпечення господарської діяльності установи;

P_e - потреба для експериментально-дослідних робіт;

P_r - потреба для ремонтів;

P_{zk} - нормативні залишки на кінець аналізованого періоду;

Z_p - запас на початок аналізованого періоду.

Запаси які наявні в установі повинні задовольняти потребу університету в матеріал Також необхідно проводити горизонтальний та вертикальний аналіз витрачання на потреби установи на підставі даних форми 6 «Звіт про рух матеріалів і продуктів харчування» (Додаток Е1, Е2,Е3). Горизонтальний аналіз можна провести у вигляді табл. 3.4.

Таблиця 3.4.

Горизонтальний аналіз витрачання матеріалів та продуктів харчування
на потреби ТНПУ ім. В. Гнатюка

Показники	Код рядка	Роки			Абсолютне відхилення		Відносне відхилення,%	
		2013	2014	2015	2015- 2014	2015- 2013	2015- 2014	2015- 2013
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Матеріали для навчальних, наукових та інших цілей	010	323709, 86	377304, 65	360751, 29	- 16553,36	37041,4 3	-4,39	11,44
з них: <i>реактиви</i>	013	12000	12000	10610,3 1	-1389,69	- 1389,69	-11,58	-11,58
Господарськ і матеріали і канцелярськ е приладдя	040	1002221 ,56	1038221 ,56	1014504 ,88	- 23716,68	12283,3 2	-2,284	1,23ф
Паливо, горючі і мастильні матеріали	050	102312, 98	138312, 98	132470, 46	-5842,52	30157,4 8	-4,22	29,48
Запасні частини до транспортни х засобів, машин і обладнання	070	55659,9 1	80659,5 5	71100,4 7	-9559,08	15440,5 6	-11,85	27,74
Інші матеріали	080	8121,9	13121,9	7861,20	-5260,7	-260,7	-40,09	-3,2
Разом матеріалів і продуктів харчування	100	1492026 ,21	1647620 ,64	1586688 ,30	- 60932,34	94662,0 9	-3,698	6,34

Примітка. Сформовано автором на основі додатку Е1, Е2, Е3.

Провівши аналіз витрачання коштів на матеріальне забезпечення ТНПУ ім. В. Гнатюка спостерігати нестабільність витрачання коштів, та зміна потреби користувачів у матеріальних цінностей.

Так у 2015 році було витрачено 1586 688, 30 грн, а це на 60932,34 грн (3,698%) менше ніж в 2014р, та більше на 94662,09 грн (6,34%) ніж в 2013 році.

Такий стан спричинений зміною відповідних показників:

- витрати матеріалів для навчальних цілей у 2015 році становили 360 751,29 грн, а це на 37 041, 43 грн (11,44%) більше ніж у 2013 році. Але в порівнянні з 2014 роком витрати зменшились на 16 553,36 грн (4,39%).
- витрати на канцелярське приладдя практично не змінились, так у 2015 році становлять 1 014 504, 88 грн, а це на 23 716, 8 грн (2, 284%) менше ніж у 2014 році, та на 12 283, 32 грн (1,23%) більше ніж у 2013 році
- витрати на паливо, горюче та мастильні матеріали у 2014 році становила 138 312, 98 грн., а от у 2015 році дані витрати зменшились на 5 842, 52 грн. (4,22%).
- також відбувається закупівля запасних частин до транспортних засобів та обладнання. Такі витрати у 2015 році склали 71 100,47 грн., а це на 9 559,09 грн. (11,85%) менше з попереднім роком. Та на 15 440,56 грн (27,74 %) більше ніж у 2013 році.
- витрати на інші матеріали в 2015 році становили 7 861, 20 грн, що значно менше ніж в попередні роки.
- в загальному витрати на матеріальне забезпечення в 2014 збільшились по всіх показниках, а в 2015 витрати скоротились.

Для того щоб краще оцінити ситуацію витрачання коштів на матеріальне забезпечення ТНПУ ім. В. Гнатюка, проведемо вертикальний аналіз (таблиця 3.5).

Таблиця 3.5.

Вертикальний аналіз витрачання матеріалів на потреби

Показники	Код рядка	2013		2014		2015	
		Сума, грн	Питома вага, %	Сума, грн	Сума, грн	Питома вага, %	Сума, грн.
Матеріали для навчальних, наукових та інших цілей	010	323709,86	21,7	377304,65	22,9	360751,29	22,74
Господарські матеріали і канцелярське приладдя	040	1002221,56	67,17	1038221,56	63,01	1014504,88	63,94
Паливо, горючі і мастильні матеріали	050	102312,98	6,86	138312,98	8,39	132470,46	8,35
Запасні частини до транспортних засобів, машин і обладнання	070	55659,91	3,73	138312,98	8,39	71100,47	4,48
Інші матеріали	080	8121,9	0,54	13121,9	0,8	7861,20	0,5
Разом матеріалів і продуктів харчування	100	1492026,21	100	1647620,64	100	1586688,30	100

Примітка. Сформовано автором на основі додатку Е1,Е2, Е3

Провівши вертикальний аналіз ми маємо можливість дізнатися, яку частку займають показники у загальній сумі витрат.

Отже, найбільшу питому вагу протягом трьох років займають господарські матеріали та канцелярські приладдя, у 2013 році витрати становлять 1002221,56 грн (67,17%), у 2014 році - 1038221,56 грн (63, 01 %), у 2015 році 1014504,88 (63, 94%).

Щоб краще представити собі дані розрахунки, відобразимо питому вагу на прикладі 2015 року за допомогою діаграми (рисунок 3.5.).

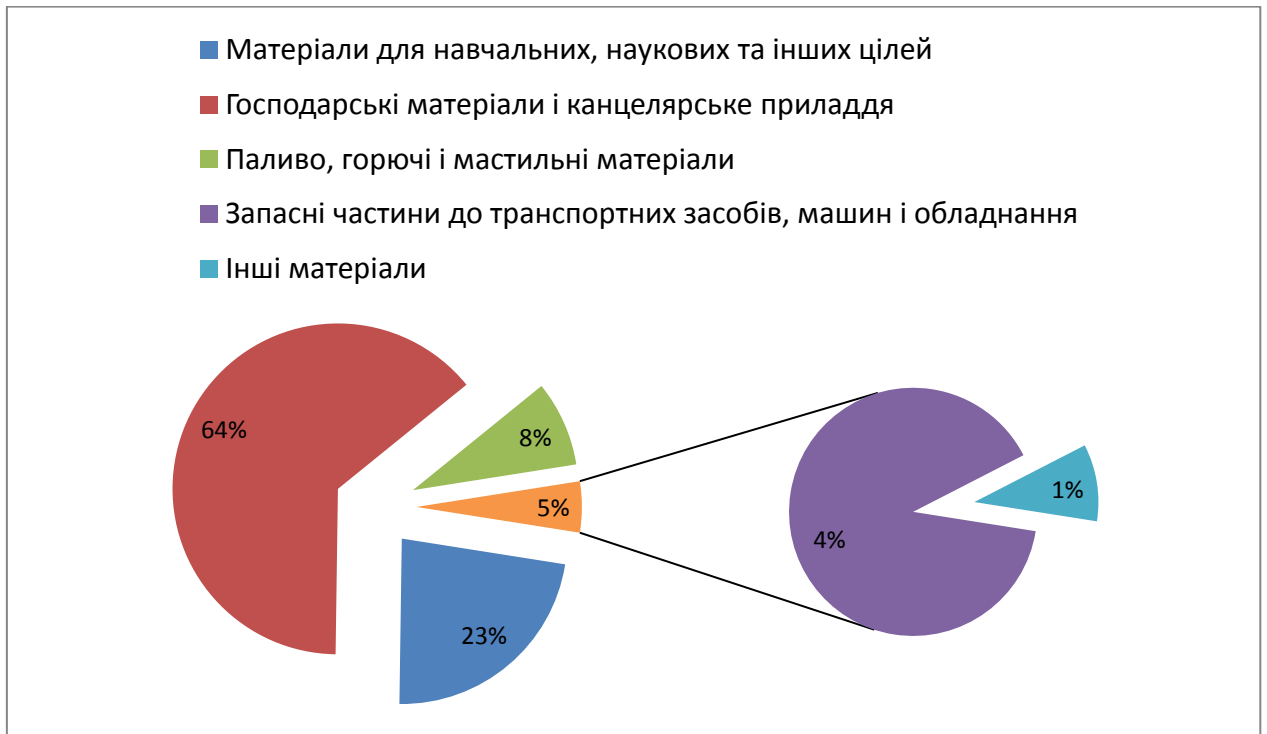

Рис. 3.5. Питома вага витрат на матеріальне забезпечення ТНПУ ім. В. Гнатюка за 2015р.

Отже, провівши аналіз матеріальних цінностей ТНПУ ім. В. Гнатюка, можна стверджувати, що установа у повній мірі забезпечена запасами. Як бачимо, аналіз запасів бюджетної організації можливо здійснювати, користуючись традиційним аналізом, зважаючи на особливості бюджетних установи. Вдало проведений аналіз дає змогу безпомилково оцінити реалістичну картину руху запасів, а також прийняти вірне управлінські рішення щодо організації обліку запасів.

Важливість аналізу запасів Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка пояснюється, з одного боку, необхідністю дотримання режиму жорсткої економії бюджетних ресурсів, а з другого специфікою діяльності установи.

3.2. Особливості контролю наявності і використання запасів бюджетної установи в умовах використання новітніх технологій.

Контроль є провідним осередком для виявлення мотивів порушень, які pojawiaються в керуванні державним майном. Важливість контролю постійно розростається, адже він є ефективним засобом впливу на прийняття управлінських рішень.

Ряд економістів розглядають контроль як форму організаторської діяльності. В.Г. Афанасьєв стверджує, що «контроль – це спостереження та перевірка відповідності процесу функціонування об'єкта прийнятим управлінським рішенням – законам, планам, нормам, стандартам, правилам, наказам тощо, виявлення результатів впливу суб'єкта на об'єкт, допущених відхилень від вимог управлінських рішень, від прийнятих принципів організації та регулювання. Виявляючи відхилення і їх причини, працівники контролюючих органів визначають шляхи корегування організації об'єкта управління, способів впливу на об'єкт із метою подолання відхилень, усунення перешкод на шляху оптимального функціонування системи [8]».

Що стосується державного контролю, то один з вагомих спеціалістів у сфері контролю – Л.М. Овсянніков – дає наступне трактування: «державний фінансовий контроль – це реалізація прав держави законним шляхом захищати свої фінансові інтереси та фінансові інтереси своїх громадян через систему законодавчих, організаційних, адміністративних і правових заходів [107]». Але не зважаючи на правильність даного визначення, воно відображає тільки юридичний аспект ДФК.

На даний час державний контроль реалізується Державною аудиторською службою через проведення інспектування, державного фінансового аудиту та перевірки державних закупівель.

ТНПУ ім. В. Гнатюка є об'єктом контроль із сторони держави, що забезпечує раціональне використання державних коштів. Виділяють дві форми контролю : зовнішній і внутрішній (рис. 3.6.).

Рис.3.6. Форми контролю суб'єктів державного сектору

Примітка. Сформовано на основі Концепції розвитку державного внутрішнього фінансового контролю на період до 2017 року, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України №158 від 24.05.2005 р.

Контроль за формуванням доходів, використанням державних коштів, використанням запасів здійснюються працівники установи. В ТНПУ ім. В.

Гнатюка внутрішній контроль проводиться головним бухгалтером та працівниками бухгалтерії.

Основним завданням внутрішнього контролю є пошук ефективних шляхів вживання виробничих ресурсів та використання людських. Він допомагає швидше виявити істотні порушення та слабкі місця при використанні державних коштів. Адже для такого контролю відкриті всі дані університету.

Забезпечення раціонального використання і збереження запасів у ТНПУ ім. В. Гнатюка є важливою умовою підвищення ефективності роботи університету. У зв'язку з цим однією із важливих умов ревізії є перевірка повноти і правильності ведення первинної документації з обліку наявності та руху запасів. Тому правильна організація контролю за витратами матеріальних запасів у ТНПУ ім. В. Гнатюка має першочергову роль в процесі збереження і витрачання матеріальних цінностей. При проведенні контролю необхідно використовувати нормативно - правові акти, які регулюють відносини університету із постачальниками [46].

Головні завдання, які фігурують під час ревізії запасів у ТНПУ ім. В. Гнатюка:

- визначити, чи дотримується установа методів обліку та оцінки запасів які були прийняті;
- провести оцінку стану внутрішньої перевірки;
- перевірити в яких умовах здійснюється збереження та цільове використання матеріалів;
- визначити законність проведених операцій з купівлею запасів;
- встановити своєчасність визначення надлишків матеріальних цінностей;
- визначити, чи в повному обсязі та вчасно проводиться документальне відображення операцій;
- встановити правильність відображення операцій з обліку матеріальних цінностей.

Джерелами ревізії є первинні документи, які розділяють на 2 групи (рис. 3.7.).

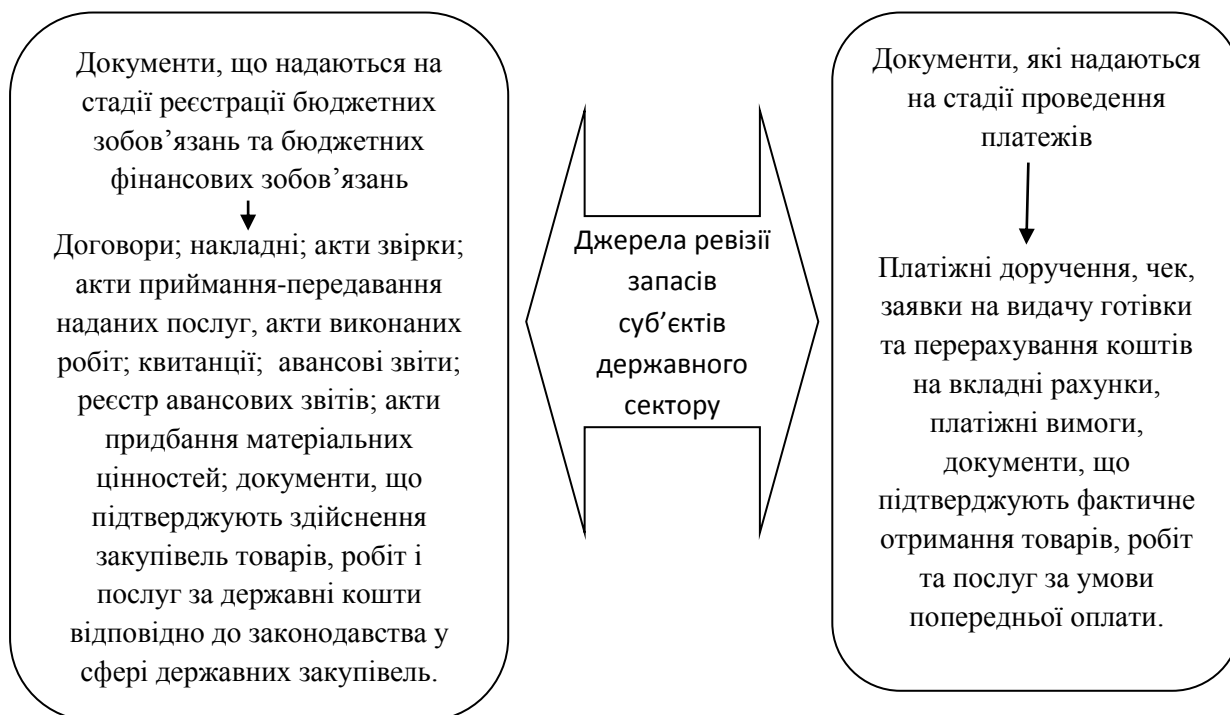

Рис.3.7. Джерела ревізії запасів суб'єктів державного сектору

Примітка. Відповідно до Наказу Державної казначейської служби України № 226 від 06.09.2014 р.

Здійснення контролю запасів при використанні інформаційних технологій в ТНПУ ім. В. Гнатюка проводиться за конкретними напрямками (рис.3.8).

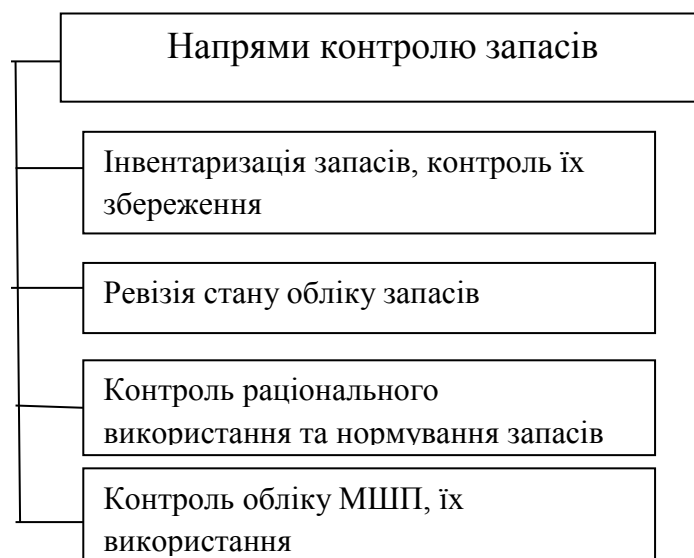

Рис. 3.8. Напрями контролю запасів в бюджетній установі

Отже, контроль запасів у ТНПУ ім. В. Гнатюка розпочинається з інвентаризації, що проводиться на місці їх збереження.

При проведенні перевірки необхідно обстежити правильність використання обладнання, матеріалів.

Насамперед з'ясовується:

- в якому періоді проводилась остання перевірка;
- чи інвентаризація здійснювалась у встановлені строки;
- чи правильно списуються матеріали;
- чи наявні в установі матеріально відповідальні особи за збереженням цінностей [43].

Важливою деталлю перед проведенням перевірки є надання розписки особою яка відповідає за наявність матеріалів, про те, що всі документи пов'язані з рухом запасів передано в бухгалтерію. Якщо знайдено порушення, то ця особа складає пояснення в письмовому вигляді.

В ТНПУ ім. В. Гнатюка розпорядженням керівника призначається інвентаризаційна комісія, що спільно з ревізором перевіряє залишки матеріалів.

Черговим напрямом перевірки є ревізія стану обліку. Спочатку необхідно перевірити документообіг з обліку матеріалів, щоб визначити дійсність відображення господарських операцій. Також вивчається звітність установи та первинні документи, що дає змогу володіти інформацією про залишки та рух матеріальних цінностей. Необхідно надати увагу приміткам до звітності, в яких опрацьовуються дані про балансову цінність запасів та методи їх оцінки. Бухгалтерія в цілях поточного контролю повинна контролювати використання матеріальних цінностей, а також порівнювати записи що ведуться на складі, із записами з обліку запасів.

При проведенні перевірки раціонального вживання та нормування запасів ретельно визначають норми затрат цінностей, та їх використання у лімітно-забірних картках. Основною метою даного виду контролю є

попередження некоректного витрачання матеріалів та понесення недоцільних витрат. Слід звернути увагу на укладені договори, протоколи, запити.

Перевірка наявності та використання МШП включає в себе ряд процедур. Проводиться інвентаризація МШП за їх місцем зберігання та особами які є матеріально відповідальні. Дані перевірки нотуються в описі інвентаризації.

Виконання контрольних дій за цими спрямуваннями в умовах автоматизації допомагає покращити обробку інформації, посилює ефективність бухгалтерської роботи, заощаджує час на проведення перевірки, допускає зберігання та користування отриманими даними [29;27].

За допомогою використання комп'ютера скорочується засоби при проведенні перевірки, що дає змогу детально вивчити установу, а також сформулювати якісні звіти з проведеної перевірки. Складання програм інспектування, ведення контролю завершених робіт, обліку предметів контролю спрощується за умови використання інформаційних технологій.

Зважаючи на можливості комп'ютерної техніки, їх застосування ревізором можливе в різних випадках (рис.3.9.).

Рис.3.9. Комп'ютерні технології в діяльності ревізора

Примітка. Розроблено автором на основі даних [111]

Ревізор при проведенні перевірки обліку запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка може використовувати різні універсальні програми. Їхню характеристику наведено в табл.3.6. [111].

Таблиця 3.6.

Характеристика програм, що використовуються ревізором

Пакети прикладних програм	Застосування	Види програм
Правові бази даних і довідники	Забезпечують інформаційно-консультаційне обслуговування ревізорів у процесі проведення перевірок. За її допомогою ревізор отримує необхідне правове обґрунтування порядку відображення тих чи інших господарських операцій на рахунках бухгалтерського обліку.	«Консультант-плюс», «Гарант», «1С:Кодекс», «1С:Еталон»
Програми електронного документообігу	Дозволяють накопичувати, зберігати, здійснювати швидкий пошук і доступ до документів в електронних архівах, виконувати їх об'єднання, а також забезпечують групову роботу при створенні документу	«1С: Електронний документообіг»
Бухгалтерські програми та їх окремі модулі	З цими програмами ревізор має справу при проведенні перевірок. Бухгалтерські програми дозволяють виконувати комплекс робіт, що пов'язані з ревізійними перевірками чи відновленням обліку в обмежені строки, провести ревізію і відновити облік за минулі роки	«1С:Бухгалтерія», «Парус», «Толстий Ганс» та інші
Програми фінансового аналізу та їх окремі модулі	Орієнтовані на аналіз фінансового стану підприємства, вироблення стратегічних і тактичних рішень управління підприємством. Програми аналізу дозволяють виконувати перевірку фінансової, податкової та іншої звітності.	«Три кита», «1С:АФС», «Інвестор»
Системи підтримки прийняття рішень та експертні системи	Використовуються для автоматизації управлінських функцій ревізійних органів. Дозволяють розраховувати собівартість виконаних робіт, вести їх облік, формувати рахунки за виконані роботи, довідники і тексти договорів, акти про виконані роботи, вести детальні довідники контрагентів.	«Формула ремени»

Примітка. Розроблено автором на основі даних [28]

При наявності у ревізора належної комп'ютерної програми, що містить в собі правильні алгоритми розрахунків, вводяться тільки вхідні дані на основі яких отримують певні продуктивні значення. Ці програми зобов'язані відповідати таким вимогам: багаторівневий аналітичний облік, спрощеність вводу проводок в базу даних, взаємозв'язки з новітніми програмами.

Доступ до автоматизованої обробки інформації, забезпечує ефективне виконання перевірки. Контролер зобов'язаний володіти знаннями про обробку та здобуття інформації в умовах автоматизації, адже це дасть можливість передбачити імовірність нерационального вживання матеріальних цінностей в установі, недостач, розкрадань. Процес ефективності дослідження контролером системи обліку установи залежить від середовища комп'ютерної обробки даних.

Застосування новітніх технологій забезпечує такі зміни:

- використання паперових документів поряд з електронними;
- зберігання нормативних показників у базі даних комп'ютера;
- застосування форм обліку, що орієнтоване на прогресивні методи формування вихідної інформації та забезпечення її достовірності;
- поєднання синтетичного обліку з аналітичним;
- підвищення оперативності та зручності використання облікової та звітної інформації [15].

Університет при перевірці обліку запасів повинен забезпечити ревізору належний доступом до комп'ютерної системи обробки інформації. Якщо неможливо надати безпосередній доступ до комп'ютера, то всі необхідні матеріали роздруковуються на папері [14].

Для більш дієвої перевірки ревізор повинен володіти інформацією щодо обробки даних які зберігаються на електронних носіях. Тобто, проведення своєї роботи в комп'ютеризованій сфері вимагає від ревізора додаткових вмінь і знань. Він повинен розумітися на системах обробки даних, а також програмному та технічному забезпеченні.

У процесі проведення контролю запасів застосовуючи комп'ютерні програми виникають додаткові чинники, що зумовлюють ризики інспектування.

Їх характеристика наведена в табл.3.7.

Таблиця 3.7.

Характеристика ризиків, що виникають в процесі застосування інформаційних технологій

Джерела ризиків	Причини виникнення ризиків
Організація обліку і контролю	<ul style="list-style-type: none"> - незадовільна організація системи внутрішнього контролю - слабка система захисту від несанкціонованого доступу до бази даних або її відсутність
Кваліфікація контролера	<ul style="list-style-type: none"> - неправильна оцінка системи обробки облікових даних - некоректність побудови автоматизованих засобів контролю - помилкове тлумачення результатів
Технічні характеристики	<ul style="list-style-type: none"> - неналежна робота апаратних засобів - невідповідність характеристик апаратного та програмного забезпечення - відсутність належного технічного обслуговування та контролю
Системи обробки даних	<ul style="list-style-type: none"> - наявні помилки при розробці - невеликий тираж системи

Примітка. Розроблено автором на основі даних [7]

Незважаючи на високу продуктивність комп'ютерних програм за допомогою яких проводиться контрольно-ревізійна робота, автоматизація все ж таки містить суттєві недоліки.

Отже, використовуючи інформаційні технології при проведенні контролю запасів зосереджується уваги ревизора саме в тих місцях, що вказують на потенціальні порушення. Широке використання комп'ютерних технологій сприяє проведенню діагностики відхилень від нормального режиму роботи.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ III

Проведення аналізу та контролю запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка є важливою умовою для їх раціонального використання і повного забезпечення цінностями.

Важливо проводити аналіз запасів, адже вони є цінним елементом активів ТНПУ ім. В. Гнатюка і займають виняткове місце у складі майна. Чимала роль матеріальних цінностей постає при формулюванні результатів діяльності установи та при відображенні даних про фінансовий стан.

Здійснивши аналіз запасів, можна стверджувати, що установа у повній мірі забезпечена запасами. Вдало проведений аналіз дає змогу безпомилково оцінити реалістичну картину руху запасів, а також прийняти вірне управлінські рішення щодо організації обліку запасів.

Що стосується контролю, то він є провідним осередком для виявлення мотивів порушень, які появляються в керуванні державним майном. Важливість контролю постійно розростається, адже він є ефективним засобом впливу на прийняття управлінських рішень.

Забезпечення раціонального використання і збереження запасів у ТНПУ ім. В. Гнатюка є важливою умовою підвищення ефективності роботи університету. У зв'язку з цим однією із важливих умов ревізії є перевірка повноти і правильності ведення первинної документації з обліку наявності та руху запасів. Тому правильна організація контролю за витратами матеріальних запасів у ТНПУ ім. В. Гнатюка має першочергову роль в процесі збереження і витрачання матеріальних цінностей. При проведенні

контролю необхідно використовувати нормативно - правові акти, які регулюють відносини університету із постачальниками.

Виконання контрольних дій в умовах автоматизації допомагає покращити обробку інформації, посилює ефективність бухгалтерської роботи, заощаджує час на проведення перевірки, допускає зберігання та користування отриманими даними.

За допомогою використання комп'ютера скорочується засоби при проведенні перевірки, що дає змогу детально вивчити установу, а також сформулювати якісні звіти з проведеної перевірки. Складання програм інспектування, ведення контролю завершених робіт, обліку предметів контролю спрощується за умови використання інформаційних технологій.

ВИСНОВОКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В ході узагальнення одержаних теоретичних і практичних результатів магістерської роботи, щодо вдосконалення обліку та аналізу наявності та використання запасів на прикладі державної установи Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, сформовано наступні висновки та пропозиції:

1. Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка – один із провідних закладів України, який здійснює педагогічну підготовку студентів. Раціональне використання ресурсів є основою фінансової стабільності університету.

2. В процесі дослідження економічної категорії «запаси» нами визначено, що в економічній літературі існують різні поняття та підходи щодо їх формулювання. У вітчизняній літературі термін «запаси» появився із затвердженням Положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі економіки.

На нашу думку, найбільш оптимальним є наступне визначення запасів. Запаси - це активи, що зберігаються для передачі, продажу, безоплатної передачі при звичайній господарській діяльності; зберігаються у формі допоміжних матеріалів чи сировини для досягнення цілей чи забезпечення чітких потреб суб'єкта державного сектору.

Основними видами запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка є сировина, матеріали, паливо, запасні частини, будівельні матеріали, малоцінні та швидкозношувані предмети.

3. Існує кілька видів вартостей за якими в бухгалтерському обліку університету відображаються запаси, а саме первісна, справедлива, собівартість придбання. Первісна вартість запасів визначається з залежності від способу їх надходження в установу. Вибір відповідного методу вибуття запасів сприяє оптимізації діяльності установи. В ТНПУ ім. В. Гнатюка використовується метод ідентифікованої собівартості.

4. Ефективним при організації обліку запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка є створення АРМ бухгалтера, що дає перспективу працювати в діалоговому режимі, вигідно добавляти інформацію, в короткий проміжок часу виконувати доручення, проводити контроль, з'ясовувати правильність отриманих даних.

Організація обліку матеріальних цінностей в умовах АРМ складається з таких стадій: підготовка та обробка інформації; узагальнення інформації на рахунках в залежності від виду ресурсу; систематика інформації для майбутнього вживання в керівництві бюджетної установи. На нашу думку, така організація забезпечує простоту організації технічного обслуговування, вигідне та зручне, приязне ставлення до бухгалтера, незначні вимоги до експлуатації та компактність, адаптацію до функцій бухгалтера.

5. Нами досліджено що, правильне документування обліку запасів сприяє уникненню зловживань та недоцільності використання матеріалів. Облік надходження запасів на підприємство, їх вибуття, внутрішнє переміщення, інвентаризація, уцінка тощо оформляються відповідними типовими первинними документами, до яких належать: накладна, товарно-транспортна накладна, залізнична накладна, рахунок-фактура (рахунок), прибутковий ордер, накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення), акт приймання матеріалів, лімітно-забірні картки тощо. ТНПУ ім. В. Гнатюка при веденні аналітичного обліку матеріальних цінностей використовують метод оборотних відомостей. Цей метод передбачає ведення обліку в оборотних відомостей за матеріально - відповідальними особами та видами цінностей.

6. Ведення складського обліку рекомендовано вести автоматизовано. При чому всі звіти та облікові реєстри створюються автоматично та можуть бути надруковані на паперових носіях або ж передані в центральну бухгалтерію автоматично, що значно полегшує облік товарно-матеріальних цінностей та підвищує його якість і оперативність.

7. У ТНПУ ім. В. Гнатюка спостерігається професійний підхід при веденні синтетичного обліку запасів. У робочому плані рахунків чітко розмежовані рахунки та субрахунки, що дають змогу якісно проводити облік і пришвидшують пошук даних. Щоб краще організувати ведення обліку, працівникам установи необхідно систематично опрацьовувати існуючі нормативні акти. Зокрема, з 1 січня 2017 року відбулись зміни в Плані рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі відповідно з яким запаси обліковуються на рахунку 15 «Виробничі запаси».

8. Аналіз запасів виконується з метою збільшення ефективності їх використання. Провівши аналіз матеріальних цінностей ТНПУ ім. В. Гнатюка, можна стверджувати, що установа у повній мірі забезпечена запасами. Як бачимо, аналіз запасів бюджетної організації можливо здійснювати, користуючись традиційним аналізом, зважаючи на особливості бюджетних установи. Вдало проведений аналіз дає змогу безпомилково оцінити реалістичну картину руху запасів, а також прийняти вірне управлінські рішення щодо організації обліку запасів.

9. З метою підняття якості здійснення контролю доречно чітко сформулювати його напрямками. Використовуючи інформаційні технології при проведенні контролю запасів зосереджується уваги ревізора саме в тих місцях, що вказують на потенціальні порушення. Широке використання комп'ютерних технологій сприяє проведенню діагностики відхилень від нормального режиму роботи.

10. На нашу думку, удосконалення обліку матеріальних цінностей необхідно здійснювати з урахуванням сьогочасних тенденцій у піднесенні комп'ютерних інформаційних технологій, розроблення нових та вдосконалення чинних форм первинних документів для обліку матеріальних цінностей в бюджетній установі, внесення змін до чинного законодавства з питань обліку запасів.

З метою заощадливості бюджетних коштів та цільового їх використання доцільно впровадити ліміти на витрачання матеріальних цінностей в університеті.

ТНПУ ім. В. Гнатюка у процесі діяльності бухгалтерської служби використовує програму «1С : Підприємство Бухгалтерія для бюджетних установ України».

Для підвищення ефективності організації обліку запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка рекомендовано до застосування програму «Парус – Бюджет», адже це комплексна система автоматизації облікових задач, що повніше задовольняє потреби установи в сфері програмних і технологічних рішень.

З метою вдосконалення обліку запасів, рекомендовано створити програму «1С-Парус», яка буде сприяти вирішенню цілого ряду питань, що виникають при автоматизації обліку. Основною метою такої програми є продуктивне запровадження програмних рішень для університету в проектах, а також для взаємодії з органами законодавчої і виконавчої влади. Також, для модернізації обліку запасів можна використовувати Платформу "jПарус", що створена на засадах хмарних технологій.

Для повного контролю за матеріальними цінностями раціональним буде впровадження терміналу збору даних і незнімних плівкових етикеток з штриховим кодуванням.

Підсумовуючи, зазначимо, що організація обліку запасів в ТНПУ ім. В. Гнатюка знаходиться на високому рівні. Запропоновані вдосконалення дозволять підвищити ефективність організації обліку та аналізу запасів, це дасть можливість установі контролювати наявність та витрачання запасів, вчасно приймати необхідні управлінські рішення, що дозволить покращати фінансовий стан установи і досягти запланованих показників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамик О. В. Використання інструментів технологій OLTP та OLAP для обліку й аналізу виконання кошторису бюджетних установ / О. В. Адамик. // Наука молода. – 2015. – №23. – С. 120–129.
2. Адамик О. В. Інформаційні технології в комп'ютерних системах бухгалтерського обліку/ О. В. Адамик. // Наука молода. – 2015. – №23. – С. 120–129.
3. Адамик О.В. Інструменти «хмарних обчислень» як фактор удосконалення обліку в бюджетних установах / Адамик О.В // Економічний аналіз: зб. Наук. Праць. – Тернопіль, 2015. – Т. 19, № 2. – С. 179-184.
4. Адамик, О.В. Управлінські інформаційні системи в аналізі і аудиті: Навчальний посібник [Текст]/ Оксана Василівна Адамик. – Тернопіль: ТАЙП, 2005. – 90 с.
5. Антонець А. О. Інформаційне забезпечення контролю фінансових ресурсів бюджетних установ / А. О. Антонець, І. П. Пилипчук. – 2015. – №21. – С. 66.
6. Артюх О.В., Максимова В.Ф., Черкашина Т.В. Облік у бюджетних установах: Навчальний посібник. – Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2013 р. – 264 с.
7. Атамас П.Й. Облік у бюджетних установах: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / П.Й. Атамас — К.: Центр учбової літератури, 2009. - 288 с
8. Афанасьев В.В. Основные направления совершенствования внутреннего контроля в организации // Аудиторские ведомости. – 2002. - № 10. – С. 11-17.
9. Багров В.П. Економічний аналіз: Навч. посібник / В.П. Багров, І.В. Багорова. – К.: ЦУЛ, 2006. – 160 с.
10. Бенько М. М. Особливості та структурна схема організації бухгалтерського обліку в автоматизованій формі. Бізнес Інформ. 2011. № 4. С. 100–102.

11. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія / М.М. Бенько; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К. : КНТЕУ, 2010. – 335 с.
12. Білуха М., Микитенко Т., Новодворська В. Застосування АРМ бухгалтера в обліку і контролі на підприємстві //Бухгалтерський облік і аудит: науково-практичний журнал. – 2003. – №12. – С. 3-8
13. Болюх М. А. Аналіз фінансово-господарської діяльності бюджетних установ: / М. А. Болюх, А. П. Заросило., 2008. – 344 с
14. Бутинець Т. А. Вплив автоматизації обліку на фальсифікацію документів та бухгалтерських записів // Вісник ЖІТІ.–2002.– № 14.– С. 62-65.
15. Бутинець Ф. Ф. Інформаційні системи бухгалтерського обліку. Курс лекцій: [навчальний посібник] / Ф. Ф. Бутинець, С. В. Івахненко. – Житомир: ЖІТІ, 2002. – 544 с.
16. Бутинець Ф. Ф., Виговська Н. Г., Малюга Н. М., Петренко Н. І. Контроль і ревізія: Підр. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутинця.– 3-є вид., доп. і перероб.– Житомир: ПП «Рута», 2002.– 544 с
17. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: [навч. посібник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищих навчальних закладів; вид. 2–е, доп. і перероб.] / Ф.Ф. Бутинець, М. М. Шигун, С.М. Шулепова. – Житомир : ЖІТІ, 2002.- 592 с
18. Бухгалтерський облік і контроль державного сектора в умовах модернізації управління державними фінансами : моногр. / за ред. Л. Г. Ловінської. – К. : ДННУ «Академія фінансового управління», 2013. – 585 с.
19. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
20. Ватуля І. Д. Облік у бюджетних установах / І. Д. Ватуля, М. І. Ватуля, З. М. Левченко. – Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 368 с.
21. Верига Ю. А. Облік у бюджетних установах : навч. посібн. / Ю. А. Верига. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 592 с.

22. Войтюшенко Н.М., Інформаційні системи і технології в обліку [Текст] : навч. посіб. - Донецьк: ДонНУЕТ, 2009 – 340с.
23. Вуйців М. М. Розвиток функції контролю при впровадженні інтегрованих інформаційних систем / М. М. Вуйців. // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №104. – С. 267
24. Гора О. Б. Інформаційні системи контролю за виконанням державних рішень / О. Б. Гора // Реєстрація, зберігання і обробка даних. – 2014. – № 4. – С. 43-50.
25. Гулько В. В. Модернізація державного фінансового контролю в Україні відповідно до європейської практики / В. В. Гулько // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 1.
26. Джога Р. Т. Бухгалтерський облік в бюджетних установах: Навч. посіб. — К.: КНЕУ, 2001. — 250 с.
27. Дікань Л. В. Д 45 Контроль у бюджетних установах: Підручник.— Х.: ВД «ІНЖЕК».— 2010.— 408 с.
28. Дікань Л. В. Контроль і ревізія: Навч. посіб.— 2-е вид., перероб. і доп.— К.: Знання, 2007.— 327 с.
29. Дікань Л. В., Дейнеко Є. В. Організація внутрішнього контролю в бюджетній установі:прикладний аспект питання// БІЗНЕСІНФОРМ.- 2013.- №10.- С.296-300.
30. Дікань Л. В., Щербаков О. І., Ольховський Ю. А. Контроль в бюджетних установах: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни / За ред. канд. екон. наук, проф. Л. В. Дікань.— Харків: ВД «ІНЖЕК», 2007.— 208с.
31. Дорошенко О. О. Запаси бюджетних установ: порівняльний аналіз сучасної облікової практики та національних положень бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс] / О. О. Дорошенко. – 2012.
32. Дорошенко О. О. Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі України і стан її реалізації на сучасному етапі /

О. О. Дорошенко // Вісник ЖДТУ / Серія: Економічні науки. — 2012. — № 3 (61). — С. 43–46.

33. Дорошенко О. Організація внутрішнього контролю в бюджетній установі: прикладний аспект питання / О. Дорошенко., 2009.

34. Дулембова К. О. АВТОМАТИЗАЦІЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ / К. О. Дулембова. – 2014.

35. Жукевич С.М., Жук Н.Т. Фінансовий аналіз в управлінській інформаційній системі: суть, значення, основні напрями здійснення / Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки / Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 4.-Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. – С. 127-134.

36. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07. 1999 р. № 996-XIV.

37. Закон України «Про державну підтримку розвитку індустрії програмної продукції» від 16.10.2012 № 5450-VI [Електронний ресурс].

38. Зорій Н. М. Аналіз сучасного стану нормативно-правового підґрунтя модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі економіки / Н. М. Зорій. // Фінансовий простір. – 2015. – №1. – С. 151.

39. Івахненко С.В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку й аудиту: Навч. посібник. 2-ге вид., випр. – К.: Знання, 2004. – 348с.

40. Клименко О. В. Інформаційні системи і технології в обліку: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 320 с.

41. Ковальчук М. І. Економічний аналіз діяльності підприємств АПК: Підручник. — К.: КНЕУ, 2004.

42. Комлева А.А. Особенности проведения проверок региональными контрольно-счетными органами//Бюджетный учет, №2, 2008г. с. – 19-20

43. Кондратюк І. Аналіз запасів бюджетної установи за даними форм фінансової звітності / І. Кондратюк. // Економічний аналіз. – 2013. – С. 242–245.

44. Кужельний М. В., Лінник В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник — К.: КНЕУ, 2001. — 334 с.
45. Ларікова Т. В. Сучасні інформаційні технології в обліковому механізмі бюджетних установ/ Т. В. Ларікова. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2016. – №19. – С. 139
46. Левицька С. О. Облік та аналіз діяльності бюджетних установ [Текст] : монографія / С. О. Левицька; Укр. держ. ун-т водн. госва та природокористування. - Рівне : [б. и.], 2004. - 233 с.
47. Левицька С. О. Автоматизація бухгалтерського обліку як визначальний фактор ефективності облікової системи вітчизняних підприємств. / С. О. Левицька, А. В. Романюк. – 2015. – С. 156.
48. Лиско Н. А. Державне регулювання бухгалтерського обліку із застосуванням інформаційних технологій / Н. А. Лиско. // Економічний аналіз. – 2012. – №7. – С. 77
49. Лиско Н. Реформування бухгалтерського обліку та контролю в бюджетних установах України / Н. Лиско // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2011. – № 130. – С. 57-58.
50. Ловська І. Д. Організація та ведення обліку вирбінчих запасів в інформаційному середовищі / І. Д. Ловська. // Управління ринком. – 2014. – №9. – С. 81
51. Лучко М. Р. Організація інформаційних систем і технологій обліку в бюджетних установах: [навчальний посібник] /М. Р. Лучко, Н. М. Хорунжак. – Тернопіль: Видавець Стародубець В. О., 2002. – 178 с.
52. Лучко М.Р. Пізнання в розвитку теорії бухгалтерського обліку // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – Випуск 1 (2). – 2015. – С. 33-38.
53. Лучко М.Р. Контроль у державному секторі економіки: навч. посіб / М. Р. Лучко, Н. М. Зорій, Н. М. Хорунжак. – Тернопіль: ТНЕУ, 2015. – 287с.

54. Ляшиленко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік. Навчальний посібник. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 528 с.

55. Максимова В. Ф. Перспективи вдосконалення облікової системи в бюджетних установах / В. Ф. Максимова // Бізнес Інформ. — 2014. — № 7. — С. 230–234.

56. Манойленко О. В. Соціально- економічний розвиток України: проблеми та перспективи: кол.монографія / Манойленко О. В. – Харків: НТУ "ХП", 2015. – 345 с

57. Мельник Н. Г. Організаційні аспекти створення та реєстрації бюджетних установ / Н. Г. Мельник, Н. М. Зорій // Торгівля, комерція, підприємництво : збірник наукових праць. — Львів : Львівська комерційна академія, 2014. — Вип. 16. — С. 217–221.

58. Методичні рекомендації зі співставлення субрахунків бухгалтерського обліку та перенесення залишків: Наказ Міністерства фінансів України 21 грудня 2016 року N1127

59. Методичні рекомендації по бухгалтерському обліку запасів суб'єктів державного сектору [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 23.01.2015 року № 11. — Режим доступу : <http://buhgalter911.com.ua>

60. Михайлов М. Г., Телегунь М. І., Славкова О. П. Бухгалтерський облік у бюджетних установах. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 384 с.

61. Місюров А.В.:Інформаційні системи і технології в обліку (для студентів 4-5 курсів денної і заочної форм навчання спеціальності 8.050106 - "Облік і аудит"): Навч. посібник– Харків: ХНАМГ, 2007.- 80с.

62. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник: вид. 2-ге, перероб. та доп. - К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 472 с.

63. Назарова К. О. Аналіз діяльності бюджетних установ : навч. посіб. / К. О. Назарова, Т. А. Кумченко; За заг. ред. Г. О. Кравченко; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К. : КНТЕУ, 2006. - 208 с.

64. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 «Запаси» [Електронний ресурс] : наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 року № 1202 (зі змінами, внесеними наказами Міністерства фінансів України від 18.05.12 р. № 568, 25.11.14 р. № 1163, 23.07.15 р. № 664). — Режим доступу : <http://buhgalter911.com.ua>.

65. Норд Г. Л. Нормативно-правове забезпечення обліку доходів спеціального фонду закладів освіти III-IV рівнів акредитації / Г. Л. Норд, Н. О. Руденко. // Наукові видання: Економіка. — 2012. — №177. — С. 59–66

66. Олійник А. П. Сучасні методи обліку запасів Економічні науки». — Серія «Облік і фінанси». — Випуск 9 (33). — Ч. 2. — 2012.

67. Офіційний сайт «1С: Підприємство» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://1c.ru/rus/products/1c/predpr/bbo5.htm>

68. Офіційний сайт для працівників бюджетної сфери [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://buhgalter.com.ua/>

69. Офіційний сайт Корпорації «Парус» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://parus.ua/>

70. Палахтій Т. Ф. Порядок оцінки запасів: проблеми та шляхи їх вирішення / Т. Ф. Палахтій. // Таврійський державний агротехнологічний університет. — 2014. — С. 292–298.

71. Панкова Д. А. 50 Анализ хозяйственной деятельности бюджетных организаций / Д. А. Панкова., 2005. — 631 с.

72. Писаревська Т. А. Інформаційні системи обліку та аудиту : навч. посіб. / Т. А. Писаревська. — К. : КНЕУ, 2004. — 369 с.

73. План рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ: наказ Міністерства фінансів України від 26.06.2013 № 611

74. Попадюха Н. Особливості комп'ютеризації бухгалтерського обліку та вибору програмного забезпечення // Міжнародний збірник наукових праць.— 2009. — №2 (14) [Електронний ресурс]. — Режим дост.: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2009_2/17.pdf. — Назва з екрану.

75. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі : затверджений наказом Мінфіну від 29.12.2015 р. № 1219

76. Посилаєва К.І. Оцінка виробничих запасів при їх використанні / К.І. Посилаєва, Ю.О. Крот // Вісник Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки». – 2011. - № 8. – С.

77. Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.2007 р. № 34. — Режим доступу : [http:// zakon2.rada.gov.ua](http://zakon2.rada.gov.ua).

78. Рапинець В. І. Облік виробничих запасів з використанням інформаційних технологій / В. І. Рапинець. – Тернопіль, 2007. – 502. с.

79. Рогасова С. А. Проблеми автоматизації обліку на підприємстві / С. А. Рогасова. – С. 29–33. Романченко Ю.О. Облік у бюджетних установах: стан і перспективи розвитку//Облік і фінанси АПК. – 2011.-№1- [Електронний ресурс] — Режим доступу:<http://www.nbuu.gov.ua/>

80. Рожелюк , В. М. Інформаційні системи і технології в обліку і аудиті : конспект лекцій / В. М. Рожелюк. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 58 с.

81. Рожелюк В. М. Шляхи вдосконалення організації обліку з використанням сучасних інформаційних систем / В. Рожелюк // Облік і фінанси АПК. – 2010. – №3. - .С. 88-91.

82. Рожелюк В.М. Заходи забезпечення захисту облікової інформації. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації. Збірник наукових праць. – К.: ПП «Рута», 2013. – С. 335-340.

83. Свірко С. В. Принципи та методи вітчизняного бухгалтерського бюджетного обліку в умовах його модернізації / С. В. Свірко // Фінанси, облік і аудит : зб. наук. праць / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана» ; відп. ред. А. М. Мороз. — К. : КНЕУ, 2012. — Вип. 19. — С. 360–369.

84. Свірко С.В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та організація: [монографія] / Свірко С.В. – К.: КНЕУ, 2006. – 244 с.
85. Семенюк Ю. Процес обліку в бюджетних установах за умов використання інформаційних технологій [Електронний ресурс] / Ю. Семенюк. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://conf-cv.at.ua/forum/43-314-1>.
86. Сисюк С. В. Проблеми та перспективи комп'ютеризації обліку в бюджетних установах / С. В. Сисюк, Н. М. Хорунжак // Науковий вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка. — 2009. — № 1 (20). — С. 142–146
87. Скалюк Р. Забезпечення ефективного процесу автоматизації бухгалтерського обліку в бюджетних установах / Р. Скалюк. // УКРАЇНИВісник ТНЕУ. – 2015. – №1.
88. Стадніченко О. В. Організація контрольних процедур за ефективним виконанням захищених статей видатків бюджету вищими навчальними закладами України / О. В. Стадніченко // Сучасний стан та перспективи розвитку державного контролю і аудиту в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, Київ, 25-26 листопада 2009 р. / Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2009. – С. 346 – 348.
89. Сушко Н. Запаси: бухгалтерський облік згідно НП(С)БО123 / Н. Сушко. // Баланс-бюджет. – 2015. – С. 19–26.
90. Терещенко Л. О. Інформаційні системи і технології в обліку : навч. посібн. / Л. О. Терещенко, І. І. МатієнкоЗубенко. – К. : КНЕУ, 2009. – 187 с
91. Тимейчук Т.Б. Аналіз можливостей програмного забезпечення автоматизації обліку в бюджетних установах / Т.Б. Тимейчук // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування – 2010 – №1 (49) – с.228-234 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Vnuvgrp/ekon/2010_1/v49e31.pdf

92. Типова кореспонденція субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій бюджетних установ, затвердженого наказом МФУ від 26.06.2013 р № 611

93. Ужва А. М. Організація та ведення обліку виробничих апасів в інформаційному середовищі / А. М. Ужва, Т. Ю. Гасяк. // Наука й економіка. – 2013. – №4. – С. 149.

94. Уткін Ю.А. Курс бухгалтерського обліку за допомогою програми 1С: Бухгалтерія 7.7 для України. – Харків: Тора-Кагі, 2003.

95. Фаріон А.І. Удосконалення та впровадження комп'ютерної системи бухгалтерського обліку в державному секторі економіки / А.І. Фаріон // Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету, м.Камянець – Подільський. Випуск 22, Том 2. Економічні науки, м. Кам'янець- Подільський 2014. - С.241-246

96. Федоренко Ю. Обліковуємо запаси у програмі \"Парус\" [Електронний ресурс] / Ю. Федоренко. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://parus.ua/ru/7/64/>

97. Ходаківська Л. О. Організація проведення аудиту за допомогою комп'ютерних інформаційних систем / Л. О. Ходаківська. – 2014. – С. 230.

98. Хомуляк Т. І. Особливості обліку у бюджетних установах в умовах сьогодення / Т. І. Хомуляк // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. – 2014. – № 2. – С. 75-81. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vzhdtu_econ

99. Хорунжак Н. М. Модернізація системи обліку бюджетних установ на основі комп'ютерних технологій: умови та принципи / Н. М. Хорунжак // Сталій розвиток економіки. — 2013. — № 3 (20). — С. 251–256.

100. Хорунжак Н. М. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі економіки: переваги та недоліки / Н. М. Хорунжак // Вісник Одеського національного університету. Серія :Економіка. Том 20. – 2015. – №2. С.189-192.

101. Хорунжак Н. М. Проблеми та перспективи комп'ютеризації обліку в бюджетних установах / Н. М. Хорунжак, С. В. Сисюк. // Тернопільський національний економічний університет.

102. Хорунжак Н.М. Теорія та методологія обліку у бюджетних установах в умовах інформатизації суспільства: Монографія. – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – 248 с.

103. Чаюн І.Ю., Бондар І.Ю. Управління матеріало-технічним забезпеченням підприємства: Навчальний посібник. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т. 2002.-111с.

104. Чемерис О. М. Управлінські аспекти вдосконалення Стратегії модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua>.

105. Черкашин Т. В. Проблеми обліку в бюджетній сфері та шляхи їх вирішення за допомогою інформаційних технологій / Т. В. Черкашин. – 2014. – С. 45.

106. Черкашина А. В. Автоматизація первинного обліку з використанням сучасних інформаційних технологій / А. В. Черкашина // Управління розвитком. – 2011. – № 23(120). – С. 8–11.

107. Чечуліна О.О. Модернізація державного фінансового контролю в контексті розвитку програмно-цільового бюджетування / О.О. Чечуліна // Фінанси України. – 2011. – № 10. – С. 15-311

108. Шара Є. Ю. Бухгалтерський облік у бюджетних установах і організаціях: навч. посіб. / Є. Ю. Шара, О. М. Андрієнко, Л. І. Жидєєва. – Київ: Центр учбової л-ри, 2011. – 440 с.

109. Шабельник Т.В. Переваги і можливості програмного продукту Парус-Бюджет / Т.В. Шабельник, Т.В. Крива [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/7_NMIW_2009/Matematics/42132.doc.htm

110. Шара О. І. Забезпечення якості обліку бюджетних установ в умовах використання інформаційних технологій / О. І. Шара // Вісник

Хмельницького національного університету. – 2010. – № 5. – Т. 3. – С. 267–269.

111. Шигун М. М. Комп'ютеризація діяльності контролерів // Вісник ЖДТУ.– 2003. – № 4(26).– С. 257-260

112. Яремко С. А. Застосування інформаційних систем і технологій в контрольно-ревізійному процесі як запорука його удосконалення та ефективного функціонування / С. А. Яремко, Ю. М. Данильчук – Луцьк: Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, 2008. – (4). – С. 291

113. Яришко О. В. Фінансовий аналіз діяльності бюджетної організації / О. В. Яришко, Є. Ю. Ткаченко // Вісник Запорізького національного університету: Економічні науки. – Запоріжжя: ЗНУ, 2008. – №1. – С. 174-180.

114. Яцишин С. Р. Запаси установ державного сектору економіки: оцінка та переоцінка / С. Р. Яцишин / Торгівля комерція, підприємництво : Збірник наукових праць. – Львів : Львівська комерційна академія, 2014. Випуск 16. Серія економічна. – С. 159-164.